

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาสถานภาพความรู้เกี่ยวกับอาณาบริเวณชายแดน
ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : ระยะที่ 1 บรรณนิทัศน์
(เล่มที่ 4 ชายแดนไทย – สหพันธรัฐมาเลเซีย)

โดย ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ
น.ส. กรกช ศิริโชค และคณะ

17 มิถุนายน 2548

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาสถานภาพความรู้เกี่ยวกับอาณาบริเวณชายแดน
ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : ระยะที่ 1 บรรณนิทัศน์
(เล่มที่ 4 ชายแดนไทย – สหพันธรัฐมาเลเซีย)

คณะผู้วิจัย

ผศ.ดร. ไสภรัตน์ จารุสมบัติ	หัวหน้าโครงการ
นางสาวกรรช ศิริโชค	นักวิจัย
นางสาวพัชรภา ตันตราจิน	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาววันวิสาข์ ประทุมเพชรทอง	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวสุรวดี เทพสันต์	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวเสาวนิต จันทวี	ผู้ช่วยนักวิจัย

ชุดโครงการระบบข้อมูลเพื่อการวิจัยและการบริหารจัดการชายแดน สกว.

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปชายแดนสหพันธรัฐมาเลเซีย	ก - ง
งานเขียนชายแดนไทย-สหพันธรัฐมาเลเซีย	
• เรียงตามตัวอักษร	4-1
• เรียงตามหัวเรื่อง	
1. การเมือง การทหาร ความมั่นคง	4-73
2. เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การพัฒนา	4-92
3. สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์	4-118
4. สิ่งแวดล้อม	4-144
• เรียงตามปี พ.ศ.	
- พ.ศ. 2536	4-147
- พ.ศ. 2537	4-151
- พ.ศ. 2538	4-158
- พ.ศ. 2539	4-161
- พ.ศ. 2540	4-165
- พ.ศ. 2541	4-174
- พ.ศ. 2542	4-185
- พ.ศ. 2543	4-191
- พ.ศ. 2544	4-197
- พ.ศ. 2545	4-205
- พ.ศ. 2546	4-214
- พ.ศ. 2547	4-218
- ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	4-220

บรรณานุกรม

- เรียงตามตัวอักษร 4-225
- เรียงตามหัวเรื่อง
  1. การเมือง การทหาร ความมั่นคง 4-265
  2. เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การพัฒนา 4-274
  3. สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ 4-289
  4. สิ่งแวดล้อม 4-304
- เรียงตามปี
  - พ.ศ. 2536 4-306
  - พ.ศ. 2537 4-309
  - พ.ศ. 2538 4-313
  - พ.ศ. 2539 4-315
  - พ.ศ. 2540 4-317
  - พ.ศ. 2541 4-322
  - พ.ศ. 2542 4-328
  - พ.ศ. 2543 4-331
  - พ.ศ. 2544 4-335
  - พ.ศ. 2545 4-340
  - พ.ศ. 2546 4-344
  - พ.ศ. 2547 4-346
  - ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ 4-347

บทสรุปชายแดนสหพันธรัฐมาเลเซีย

จากการสำรวจงานวิจัย หนังสือ และบทความ ที่เกี่ยวข้องกับชายแดนไทย-สหพันธรัฐมาเลเซีย สามารถเห็นมิติในการศึกษาและให้ความสนใจอยู่ 3 หัวเรื่องด้วยกัน คือ การเมือง การทหาร ความมั่นคง , เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การพัฒนา และ สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โดยตลอดระยะ 10 ปี (2536-2547) เรื่องการเมือง การทหาร ความมั่นคง และ สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ได้รับการค้นคว้าและทำการวิจัยอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก สืบเนื่องจากการมีเอกลักษณ์ที่หลากหลายทางด้านวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2 หัวเรื่องนี้ ก็มีความเชื่อมโยงกันในปัญหาความขัดแย้งของชายแดนภาคใต้ สำหรับมิติทางด้านศึกษาทางเศรษฐกิจนั้น ในระยะแรกๆ ยังไม่ค่อยเป็นที่ได้รับความสนใจมากนัก แต่มีแนวโน้มขยายตัวในด้านการค้นคว้าและให้ความสนใจในระยะหลังเป็นจำนวนมาก (พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา) เนื่องจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ การค้าและโครงการการพัฒนาต่างๆในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการคำนึงถึงว่าการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ให้ประชาชนอยู่กินดีเป็นหนทางนำไปสู่สันติในชายแดนภาคใต้ด้วย ในหัวเรื่องการเมือง การทหาร และความมั่นคง ประเด็นที่ได้รับความสนใจมากที่สุด คือ ปัญหาความไม่สงบและการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งทั้งนักวิชาการและหน่วยงานภาครัฐได้ทำการวิเคราะห์และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาไว้เป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพบว่าสาเหตุหลักของปัญหา คือ การสำนึกถึงควมมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม อันเป็นประเด็นที่สร้างความแตกแยกได้อย่างง่ายดายเพราะเป็นจุดที่สร้างความไม่เข้าใจต่อกันในทุกๆเรื่อง ทำให้ชาวไทยมุสลิมมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล แต่ทั้งนี้ก็ได้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการชายแดน โดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีการปฐมนิเทศการฝึกอบรม และการพัฒนาบุคลากร เจ้าหน้าที่ทั้ง ตำรวจ ข้าราชการกรมการปกครอง ข้าราชการระดับล่าง เจ้าหน้าที่เทศบาล เพื่อสร้างความเข้าใจต่อประเพณีและวัฒนธรรมของประชาชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม อันจะสามารถทำให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและลดความขัดแย้งลงได้

นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การสำนึกต่อชาติของเจ้าหน้าที่ราชการ และทัศนคติของประชาชนต่อการเมืองการปกครอง ซึ่งโดยส่วนใหญ่พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความสำนึกต่อชาติในระดับปานกลางถึงสูง และ ครู ข้าราชการยังคงมีขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดน

สำหรับด้านของความสัมพันธ์ระหว่างไทย-มาเลเซีย ในมิติทางการเมือง การทหารและความมั่นคงนั้น จะมีปัญหาต่อกันก็ในระดับประชาชนกับประชาชน เช่น การปักปันเขตแดน บุคคลสองสัญชาติและการลักลอบเข้าเมือง ซึ่งมีผลงานการศึกษาด้านนี้น้อยมาก เพราะปัจจุบันได้รับความสนใจทางเศรษฐกิจมากกว่า

ในประเด็น เศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและการพัฒนาได้รับความสนใจมากขึ้นจากช่วงแรกๆ แต่ทั้งนี้ประเด็นทางเศรษฐกิจโดยส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดนั้นเป็นความเกี่ยวเนื่องกับปัญหาทางด้านความมั่นคงของสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ ทำให้การลงทุนจากนักลงทุนต่างแดนยังมีไม่มากนักแต่สืบเนื่องจากความสัมพันธ์ของไทยและมาเลเซียที่อยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน และการมีกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย (IMT-GT : อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย) ทำให้ความสนใจในการศึกษาถึงการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับความสนใจมากขึ้น ซึ่งประชาชนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ยังคงมีความยากจนและประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม แต่เนื่องจากการมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่ค่อนข้างสมบูรณ์ การศึกษาถึงศักยภาพและแนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจจึงมีเป็นจำนวนมาก ทั้งการพัฒนาลุ่มแม่น้ำ การจัดทำแผนและแม่บทในการพัฒนาเพื่อรองรับแผนเขตเศรษฐกิจพิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล) การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ซึ่งไทยมักจะเสียเปรียบดุลการค้ากับมาเลเซียมาตลอด เนื่องจากสินค้าเกษตรของไทยยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร สำหรับจุดการค้าชายแดนที่ได้รับความสนใจในการศึกษา คือ สะเดา (สงขลา) และสุไหงโกลก (นราธิวาส) แต่ทั้งนี้ยังคงมีปัญหาการค้านอกระบบชายแดนไทย-มาเลเซียอยู่เช่นกัน

จะเห็นว่าภาพรวมในการศึกษาและให้ความสนใจทางด้านเศรษฐกิจของชายแดนภาคใต้จะเน้นในเรื่องการพัฒนาศักยภาพทั้งทางด้านการค้า อุตสาหกรรมเกษตร การท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาความยากจนโดยมีการเสนอแนวทางการประกอบอาชีพยั่งยืนและ การใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้มีการศึกษาถึงบทบาทของผู้นำท้องถิ่น เกษตรตำบล พัฒนาการตำบล และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งพบว่า เจ้าหน้าที่โดยส่วนใหญ่ยังคงเข้าไม่ถึงประชาชนและมีประชาชนเพียงบางส่วนเท่านั้นที่นำหลักนี้ไปใช้ซึ่งโดยส่วนใหญ่ก็มีความเป็นอยู่ดีขึ้น แต่โดยภาพรวมประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีความยากจนอยู่ และยังมีปัญหาแรงงานข้ามแดนซึ่งส่งผลต่อแรงงานไทยและการเพิ่มของประชากรในอนาคตด้วย

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงผลกระทบจากการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาตามสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ แผนการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ 5 จังหวัดชายแดน ซึ่งพบว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆ มีความเป็นอันตรายต่อคนสัตว์และพืช และการมีเครื่องจักรกลอาจทำให้คนตกงาน ส่วนเกษตรกรได้รับความเสียหายในด้าน

ผลผลิต แต่ในด้านบวกก็ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามสถานการณ์ความไม่สงบของภาคใต้ก็ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่

ประเด็นสุดท้ายที่ได้รับความสนใจในการศึกษา ค้นคว้า คือ เรื่องสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งผลงานทางด้านนี้มีเป็นจำนวนมาก เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเป็นพหุสังคม อันประกอบด้วย ชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งแต่ละกลุ่มชนนั้นก็มีความวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมที่มีวิถีชีวิตสอดคล้องกับศาสนาโดยไม่อาจแยกออกจากกันได้ และประเด็นทางประวัติศาสตร์ก็ยังเป็นต้นตอของปัญหาความไม่สงบของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผลงานทางด้านการวิจัย บทความและหนังสือมีการศึกษาและกล่าวถึง วัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ มีดังนี้ ภาษามลายูและการใช้ภาษาไทย ซึ่งพบว่าโดยส่วนใหญ่ยังคงนิยมใช้ภาษาท้องถิ่น ทำให้เกิดความไม่เข้าใจต่อกันระหว่างกลุ่มชนอื่นๆในท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งทางราชการและนักวิชาการทางด้านศึกษาศาสตร์ ได้พยายามหาแนวทางในการเผยแพร่การใช้ภาษาไทย โดยผ่านทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์ แต่ทั้งนี้ก็ยังมีการเปิดรับสื่อทางมาเลเซียที่ชาวไทยมุสลิมให้ความสนใจค่อนข้างมากเช่นกัน

นอกจากนี้ยังมี ประเพณีต่างๆ เช่น การแต่งงาน นิทานพื้นบ้าน ศิลปะท้องถิ่น เช่น ลิเกฮูลู สถาปัตยกรรมเรือนไทยของชาวไทยมุสลิม พิธีกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งทางด้านการแพทย์ และการประกอบอาชีพ เช่นการสานใบเตยปาหนัน การทอผ้า เป็นต้น โดยวัฒนธรรมและหลักศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมมาก ซึ่งวิถีชุมชนนั้นส่งผลต่อทุกด้านของสังคม ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและการพัฒนา

กล่าวคือ ด้านการศึกษา ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมและได้รับการศึกษาและวิจัยอย่างมาก คือ โรงเรียนปอเนาะ หรือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ซึ่ง ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ไม่นิยมศึกษาต่อในระดับมัธยมและวิทยาลัย ทำให้การรู้และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับทางราชการยังมีปัญหาอยู่บ้าง และ หลักศาสนาหลายๆด้านก็ไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสังคมและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ยังมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพของโรงเรียนสอนศาสนา ซึ่งพบว่ายังคงมีระดับที่ต้องปรับปรุงในอีกหลายๆ ด้าน ทั้งประสิทธิภาพของผู้บริหาร ผู้สอน และการจัดการศึกษา อีกทั้งการขาดแคลนอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน ทางภาครัฐจึงได้จัดการขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งในระดับประถม มัธยมและวิทยาลัยแก่ชาวไทยมุสลิม และยังส่งเสริมการพัฒนาระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนสอนศาสนาอีกด้วย

ทั้งนี้ยังมีการศึกษา ถึงเรื่องคุณภาพชีวิต การสาธารณสุข ซึ่งคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับที่ไม่ค่อยดีนัก และความต้องการทางด้านการบริการสาธารณสุขยังคงมีระดับความ

พอใจที่ระดับปานกลางเท่านั้น ในส่วนของผลงานการศึกษายาเสพติดและการการเฝ้าระวังโรคเอดส์ ยังมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับผลงานทางด้านวัฒนธรรม

โดยสรุปแล้ว ภาพรวมของมิติการศึกษาทางด้านสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ของชายแดนไทย-มาเลเซีย ให้ความสำคัญกับชาวไทยมุสลิม และการดำรงวิถีชีวิตที่เป็นเส้นทางเดียวกับศาสนา อีกทั้งความคล้ายคลึงกันและการมีประวัติศาสตร์เดียวกันของชาวไทยและมาเลเซียทำให้ความสัมพันธ์ต่อกันดำเนินไปด้วยดี นอกจากนี้ยังพบงานเขียนที่เกี่ยวกับชนเผ่าทางชายแดนภาคใต้ อย่าง “ซาไก” อีกด้วย

ในด้านของสิ่งแวดล้อมก็ได้รับความสนใจเช่นกัน เนื่องจากพื้นที่ทางชายแดนภาคใต้และมาเลเซียมีความอุดมสมบูรณ์ โดยมีการจัดตั้งองค์การร่วมระหว่างไทย-มาเลเซียในการร่วมมือและการแก้ไขปัญหาในการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทางทะเลอย่างเท่าเทียมกัน และโครงการทอก๊าซไทย-มาเลเซีย ก็ได้รับการสนใจทั้งจากนักอนุรักษ์ธรรมชาติและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน อีกทั้งแผนการพัฒนาต่างๆยังได้รับการตระหนักถึงผลทางสิ่งแวดล้อม และยังมีการกล่าวถึงการอนุรักษ์และศึกษาในเรื่องป่าชายเลน และการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลอีกด้วย

โดยสรุปแล้วผลงานการวิจัย การค้นคว้า และงานเขียนของ ชายแดนไทย-สหพันธรัฐมาเลเซีย ทั้ง 3 ประเด็น การเมือง การทหาร ความมั่นคง ,เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การพัฒนา และสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ได้รับการสนใจในการค้นคว้า อย่างต่อเนื่องเท่าเทียมกัน โดยประเด็นหลักทางด้านความมั่นคง คือความขัดแย้งในชายแดนภาคใต้ ด้านเศรษฐกิจ คือ ประเด็นการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยผ่านโครงการต่างๆ และด้านสังคม คือ ประเด็นวิถีชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งผู้ที่ทำการศึกษาและกล่าวถึงประเด็นต่างๆ นี้ก็มีทั้งนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่างๆ นักวิชาการอิสระและหน่วยงานของรัฐ โดยรูปแบบผลงานที่พบมากที่สุดคือ วิทยานิพนธ์และงานวิจัย หนังสือ บทความ และเอกสารการประชุม การสัมมนา ตามลำดับ

งานเขียนชายแดนไทย-สหพันธรัฐมาเลเซีย เรียงตามตัวอักษร

วิทยานิพนธ์และงานวิจัย

กฤษฎา กุลทล และคนอื่นๆ. 2540. *วัฒนธรรมของคนไทยพุทธในอำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย: รายงานการวิจัย*.

ดินแดนรัฐกลันตันซึ่งไทยยกให้อังกฤษ เพื่อแลกเปลี่ยนสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ซึ่งประกอบด้วย คนหลายเชื้อชาติ รวมทั้งคนไทยด้วย โดยวัฒนธรรมของคนไทยพุทธในอำเภอ ตุมปัต รัฐกลันตันนั้น ยังถือปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ด้านความเชื่อ เช่น การรักษาโรคด้วย ไสยศาสตร์ คาถาอาคม ด้านประเพณี เช่น ลอยกระทง บวช สงกรานต์ ด้านสถาปัตยกรรม เช่น เจดีย์สถาน พุทธสถาน โดยรูปแบบของสถาปัตยกรรมมีทั้งรูปแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้น และ รูปแบบของปัจจุบัน ซึ่งวัฒนธรรมต่างๆ ยังคงได้รับการอนุรักษ์ในกลุ่มคนไม่มากนัก และมีแนวโน้ม ในการเปลี่ยนแปลงเป็นสากลมากขึ้น

กิตติ เจดรัสซี่, เถวียน บัวตุ้ม และศุภศิลา มณีรัตน์. 2544. *การสำรวจการผลิตและการบริโภค*

อาหารมุสลิมในเขต 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อพัฒนาระบบอุตสาหกรรม: รายงาน การวิจัยพัฒนาและวิศวกรรมฉบับสมบูรณ์. คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษา ข้อมูลเบื้องต้นในการผลิต จำหน่ายและบริโภค อาหารมุสลิม ฮาลาล ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมุสลิม เป็น หน่วยผลิตอาหารฮาลาล และพัฒนาระบบการผลิตเชิงอุตสาหกรรมต่อไป ซึ่งอาหารส่วนใหญ่ที่ผลิต อาทิ อาหารขบเคี้ยว เครื่องดื่มสมุนไพรและอาหารเพื่อสุขภาพ อาหารพื้นบ้าน ซึ่งหลายชนิดได้รับความนิยจากผู้บริโภค

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้าน มีความรู้ทางด้านการตลาด การจัดการ เทคโนโลยีการผลิตและบรรจุภัณฑ์ และที่สำคัญควรมีแหล่งเงินทุนให้กู้ยืม เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์ในการขยายตลาดต่อไป

กิตตินันท์ วรอนวัณกุล และคนอื่นๆ. 2541. แผนการใช้ที่ดินลุ่มแม่น้ำปัตตานี: รายงานการศึกษา. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

เป็นรายงานศึกษาเกี่ยวกับแผนการใช้ที่ดินลุ่มแม่น้ำปัตตานี ซึ่งลุ่มแม่น้ำปัตตานี เป็นทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์แต่ได้ถูกบุกรุกทำลาย โดยเฉพาะพื้นที่คุณภาพลุ่มน้ำที่ 1 และที่ 2 ซึ่งเคยเป็นป่าต้นน้ำลำธาร ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและพื้นที่ตอนล่างของลุ่มน้ำ เช่น เกิดน้ำท่วมฉับพลัน เมื่อเกิดฝนตกลงมา เกิดตะกอนทับถมในลำน้ำ ทำให้เกิดการตื้นเขิน จึงควรพัฒนาลุ่มน้ำอย่างมีระบบ

ความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการใช้ที่ดิน เพื่อเพิ่มผลผลิตและให้การใช้ที่ดินเป็นไปอย่างเหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและความสมดุลทางธรรมชาติ การวางแผนการใช้ที่ดินจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยกำหนดเขตการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับศักยภาพของที่ดินและสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย

กุสุมา ล่ามูญ, พรเพ็ญ สุวรรณเดชา, สุนิสา สิริวิพัทธ์ และอรุณี เพชรพัฒน์พงศ์. 2540. การ

ประเมินผลโครงการเยาวชนช่างเผือก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โรงเรียนสาธิต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: รายงานการวิจัย. โรงเรียนสาธิต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยการประเมินผลโครงการเยาวชนช่างเผือก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เห็นด้วยต่อโครงการเยาวชนช่างเผือก จากนักเรียนทุกชั้นรวมถึงอาจารย์ในโรงเรียน ต่างมีความคิดเห็นให้มีโครงการนี้ต่อไป โดยที่นักเรียนในโครงการควรมีความรู้ทางวิชาการและความสามารถพิเศษควบคู่ไปด้วย เช่น ทางด้านการกีฬา และควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการนี้ให้มากขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจในอันดีกับบุคลากรทุกฝ่าย

คิวซิค คิม. 2545. ทักษะต่อข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ทักษะต่อข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองสูงขึ้น จึงควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการอ่านหนังสือพิมพ์ให้มากยิ่งขึ้น

เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารทางการเมืองที่เพียงพอ เป็นการเพิ่มความรู้ ความคิดเกี่ยวกับการเมือง ดังนั้นองค์กรปกครองท้องถิ่นควรหันมาสนใจประชาชนในท้องถิ่นให้เข้าถึงข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ และรณรงค์ในการอ่านหนังสือพิมพ์ให้มากขึ้น

จรัญ จันทรปาน. 2537. *ความสำนึกต่อชาติของข้าราชการใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผู้วิจัยทำการศึกษาเรื่อง *ความสำนึกต่อชาติของข้าราชการใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้* ซึ่งเป็นข้าราชการของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการ จากการศึกษาพบว่า *ความสำนึกต่อชาติของข้าราชการทั้ง 2 กระทรวงแตกต่างกันในระดับค่อนข้างสูง โดยภูมิหลังของข้าราชการ อาทิ ระดับตำแหน่ง การได้รับสิทธิพิเศษในการรับราชการ อายุราชการ เป็นปัจจัยที่มีผลทำให้ ข้าราชการมีสำนึกต่อชาติแตกต่างกัน และความสำนึกต่อวินัยข้าราชการ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง และอุดมการณ์ประชาธิปไตยในระดับปานกลางค่อนข้างสูง*

ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการพัฒนาฝึกอบรม เพิ่มพูนประสิทธิภาพให้มีความตระหนักต่อวินัยข้าราชการ ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้สูงขึ้น

จตุณี ขวัญแก้ว. 2547. *บทบาทของสถาบันราชภัฏยะลาในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏยะลา.

บทบาทของสถาบันราชภัฏยะลาในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการศึกษาถึงข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชนในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีต่อการจัดการศึกษาของสถาบันราชภัฏยะลา พบว่า ประชาชนมีการยอมรับมาตรฐานการศึกษาของประชาชนในอนาคต

ทางสถาบันควรเปิดโอกาสให้กับประชาชนที่รายได้ต่ำได้เข้ามาศึกษาในสถาบันการศึกษาแห่งนี้ และควรให้นักศึกษาออกฝึกงานเพื่อสร้างความเจริญให้กับชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในท้องถิ่น ในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น

จักรพร แท่นทอง และจักรกฤษณ์ นรนิติผดุงกาญจน์. 2546. *การพัฒนาเมืองชายแดน: การศึกษาวิสัยทัศน์และรูปแบบการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลเบตง*. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การพัฒนาเมืองชายแดน: กรณีศึกษาวิสัยทัศน์และรูปแบบการบริหารจัดการของเทศบาลเบตง จากวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลเบตง ประกอบกับ

นายก-เทศมนตรีซึ่งเป็นคนเบตงโดยกำเนิด กับการพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวกับประเทศมาเลเซีย และทางด้านการส่งออกพืชผลทางการเกษตร

จุดเด่นที่ทำให้เมืองเบตงมีการพัฒนา คือ มีนายกเทศมนตรีเป็นผู้นำ ที่มีวิสัยทัศน์ กล้าคิด กล้าทำ จึงพัฒนาเมืองให้เจริญในทุกๆ ด้าน เทศบาลอื่นๆ ควรนำที่จะเอาเป็นแบบอย่างในด้านการพัฒนาได้

จूरितน์ บัวแก้ว และคนอื่นๆ. 2543. *ผ้ากับวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ*

ประเทศไทย: รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

รายงานวิจัยเรื่องผ้ากับวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย วิถีชีวิตในสมัยก่อนของชาวไทยมุสลิม มีการทอผ้าโดยเน้นลวดลายและสีสันบนผ้า คือ ลายจวนตานี ผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มีหลายชนิดด้วยกัน

การทดลองทอผ้าไหมลีมาพบว่า เป็นประโยชน์เชิงพาณิชย์ หน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการค้นคว้าทดลองทอผ้าไหมลีมา และให้มีการจัดอบรมหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือของสมาชิกแม่บ้านกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความชำนาญ นำไปประกอบอาชีพเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัวได้

ชปา จิตต์ประทุม. 2542. *ความร่วมมือทวิภาคี กรณีศึกษาเรื่อง พื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย:*

รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไทยและมาเลเซีย ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกัน มีความสัมพันธ์กันมาอย่างช้านาน ได้เกิดมีข้อพิพาทเกี่ยวกับพื้นที่บริเวณอ่าวไทยตอนล่าง โดยทั้งสองประเทศต่างอ้างสิทธิเหนือล้ำกันในพื้นที่ดังกล่าวร่วมกัน แต่ต่อมา ปีพ.ศ.2522 ได้มีการทำบันทึกความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การร่วมไทย-มาเลเซีย เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิตในพื้นที่พัฒนาร่วมกันโดยเท่าเทียมกัน หลังจากการเจรจาอย่างต่อเนื่องกันมาถึง 11 ปี ในปีพ.ศ. 2533 รัฐบาลของทั้งสองประเทศได้ทำความตกลงว่าด้วยธรรมนูญและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การร่วมไทย-มาเลเซีย หลังจากนั้นวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2534 ไทยและมาเลเซีย ได้ประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติองค์การร่วมไทย – มาเลเซีย พ.ศ. 2533 ร่วมกัน โดยสนธิสัญญาทั้งสองฉบับนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึง ความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกันด้านหลักแห่งความเป็นมิตรและอำนวยความสะดวกร่วมกัน ทำให้การแก้ปัญหาคล่องไปด้วยดี ทำให้ทรัพยากรอันมีค่าได้ท่องเที่ยวเลไม่ถูกทิ้งให้สูญเปล่าแต่กลับนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน

ชลลดา แสงมณี. 2542. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของปัญญาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิทยานิพนธ์นี้กล่าวถึงเรื่องพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของปัญญาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษาพบว่า ปัญญาชนมุสลิมมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง โดยปัญญาชนที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง ปัญญาชนที่อยู่ในเขตชนบทมีส่วนร่วมมากกว่าปัญญาชนที่อยู่ในเขตเมือง อันเนื่องมาจากเงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรมและการศึกษา รวมทั้งเงื่อนไขทางศาสนาและประชาคมเกษตรกรรมด้วย

โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารตามระบอบประชาธิปไตย ตามแนวคิดธรรมรัฐ การสื่อสารทางการเมือง ควรจัดทำภาษามลายูควบคู่กับภาษาไทย ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยให้ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

ชวีศา หนูคง. 2544. การเปิดรับการสื่อสารทัศนคติ ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของวัยรุ่นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏยะลา.

งานวิจัยเรื่องการเปิดรับการสื่อสาร ทัศนคติ ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของวัยรุ่นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัยรุ่น มีการเปิดรับสื่อจากสื่อมวลชนมากที่สุด ควรมีการรณรงค์จัดนิทรรศการเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด แสดงถึงชนิดและอันตรายของยาเสพติด

จากการวิจัยพฤติกรรมของวัยรุ่น พบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด และในการป้องกัน บิดา มารดาควรมีส่วนร่วมในความสัมพันธ์ของครอบครัว และทางสื่อโทรทัศน์ ควรแพร่ภาพ ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดให้มากขึ้น

ชาญ ปานสิน. 2540. ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้กับความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

จังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหามีลักษณะแตกต่างจากปัญหาภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ และมีผลกระทบกับภาวะมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นปัญหาทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และศาสนาที่แตกต่างกัน ซึ่งรัฐบาลก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ จากผลการวิจัยพบว่า มีผู้ก่อวินาศกรรมปลุกระดมประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามให้ลุกขึ้นต่อสู้กับรัฐบาลไทยและเรื่องความแตกต่างทางศาสนา แต่ด้วยสายเลือดแห่งความเป็นไทย ทำให้สถานการณ์ยังไม่รุนแรงเหมือนประเทศอื่นๆ สถาบันพระมหากษัตริย์ยังเป็นที่

ยอมรับและศรัทธาของประชาชนทุกหมู่เหล่า   หลักศาสนาอิสลามบางอย่างทำให้การพัฒนา
ลำบาก และผู้นำศาสนาอิสลามเชื่อว่า เมื่อประเทศเจริญ ประชาชนมีรายได้ดี จะทำให้ประชาชน
ไม่เคร่งครัดในศาสนา

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะ ให้ส่งเสริมการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพการเรียนรู้ภาษา คุณภาพ
ชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ให้ยอมรับความแตกต่างทางศาสนา และประเพณีวัฒนธรรมทั้งสอง
ฝ่าย จัดการบริหารงานทั้งปวงอย่างมีเอกภาพ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้นำมุสลิม
มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา และดำเนินการทางทหารอย่างต่อเนื่องและเด็ดขาดกับโจรก่อการร้าย

ชาลิสา มากแผ่นทอง, ปารณนา กาลเนาวกุล และกุสุมา ภูใหญ่. 2545. *ผลกระทบของสื่อ
โทรทัศน์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับเยาวชนไทยใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

งานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการรับชมสื่อโทรทัศน์ที่แตกต่าง เพื่อเชื่อมโยงไปสู่
ผลกระทบของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อกลุ่มเยาวชน พบว่า ส่วนใหญ่เปิดรับชมสื่อโทรทัศน์ในอัตรา
ค่อนข้างสูง เนื้อหารายการบางประเภททำให้เกิดความพึงพอใจ โดยเฉพาะประเภทสาระและ
บันเทิง ดังนั้น สื่อโทรทัศน์ ควรให้ความสำคัญของเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมของ
เด็กและเยาวชน เพื่อให้เยาวชนไทยได้รับผลประโยชน์ และความรู้จากการรับชมโทรทัศน์มากขึ้น

ชาลี ไตรจันทร์. 2539. *ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการให้บริการด้านสินเชื่อการเกษตรแก่
เกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสน-
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการให้บริการด้านสินเชื่อการเกษตรแก่เกษตรกรลูกค้าเพื่อ
การเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาที่พบมากที่สุดในการ
ให้บริการ คือ การเร่งรัดชำระหนี้ในเรื่องของการล่าช้าและภาษาของเกษตรกรลูกค้า

ทางธนาคารควรให้ความสำคัญของการให้บริการ โดยจัดให้มีการอบรมแก่พนักงาน
สินเชื่อในเรื่องของการติดต่อ ซึ่งอาจจะพบปัญหาในเรื่องของอายุหรือภาษาที่ใช้ทำการ
ประชาสัมพันธ์ให้แก่เกษตรกรลูกค้า มีความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนการติดต่อเพื่อขอรับ
บริการด้านสินเชื่อ และปรับปรุงโครงสร้างของธนาคารให้มีความคล่องตัวในการให้บริการมากขึ้น

ชิดชนก เชิงเชาว์ และคนอื่นๆ. 2536. รายงานการวิจัยการประเมินผลโครงการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจครอบครัวของสตรีและเยาวชนสตรีใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย สำนักการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา: สำนักส่งเสริมการศึกษาและต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF).

การวิจัยการประเมินโครงการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจครอบครัวของสตรีและเยาวชนสตรีใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นโครงการจัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างสำนักส่งเสริมการศึกษาและต่อเนื่อง ผู้เข้าร่วมอบรมจะได้รับความรู้ ความเข้าใจในหัวข้อที่อบรม คือการศึกษาตามแนวทาง อัล-อิสลาม

การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ก็เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนา สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่ เป็นแม่บ้านซึ่งมีรายได้น้อย สำนักส่งเสริมการศึกษาควรส่งเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ให้คำแนะนำแก่กลุ่มสหกรณ์ในการบริหารงาน เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชน

ชุมศักดิ์ อินทรักษ์ และคนอื่นๆ. 2545. ผลกระทบของการใช้แรงงานข้ามแดนในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบจากการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ที่เกี่ยวกับ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาและการสาธารณสุข โดยการสัมภาษณ์และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา สตูลและระนอง จากการศึกษา พบว่า แรงงานต่างด้าวชาวพม่ามีจำนวนมากเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งแรงงานที่มีการขึ้นทะเบียนและแรงงานที่หลบหนีเข้าเมือง จังหวัดที่มีแรงงานต่างด้าวชาวพม่าเป็นทางผ่านเข้ามาประเทศไทย คือ จังหวัดระนองและเข้ามาประกอบอาชีพประเภทประมงและกิจการประมงต่อเนื่อง เลี้ยงสัตว์ ทำสวนทำไร่ กิจการพิเศษมากที่สุด ผลกระทบทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาและการสาธารณสุข มีผลกระทบทางด้านลบมากกว่าด้านบวก ซึ่งส่งผลต่อแรงงานไทยและการเกิดปัญหาการเพิ่มประชากรในอนาคต

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางแก้ไขและการพัฒนาแรงงานต่างด้าว คือ ทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้มงวดกวดขันด้านนโยบายและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง จึงจะสามารถแก้ปัญหาได้

ชุมศักดิ์ อินทรักษ์. 2545. ผลการดำเนินงานตามแผนของชุมชน อบต. ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย (IMT-GT): รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยผลการดำเนินงานตามแผนของชุมชน อบต. ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่เน้นการก่อสร้างและสาธารณูปโภค และการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ ต้องให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ ในเรื่องการจัดทำแผน โครงการซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

ทุกคนใน อบต. ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ต้องมีการพัฒนาเสริมความรู้อยู่เสมอ และควรมีความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายการผลิตและการจำหน่าย เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ชุมศักดิ์ อินทรักษ์ และคนอื่นๆ. 2544. การพัฒนาฝีมือแรงงานในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย (IMT-GT): รายงานการวิจัย. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การพัฒนาฝีมือแรงงานใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย เป็นการดำเนินงานในด้านสภาพทั่วไปและปัจจัยนำเข้า ควรมีการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย

เมื่อพิจารณาสภาพทั่วไป ควรมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความต้องการของตลาดแรงงาน จัดการประชาสัมพันธ์ทั้งภาษาไทยและภาษาท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจ เป็นการทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นสามารถออกไปประกอบอาชีพได้

ชุมศักดิ์ อินทรักษ์, ไพฑูรย์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง, อุทัย เอกสะพังและอ้อมใจ วงษ์มณฑา. 2546. การศึกษายุทธศาสตร์การจัดการสังคมสมบูรณ์แบบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานวิจัย. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การศึกษายุทธศาสตร์การจัดการสังคม สมบูรณ์แบบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นแนวทางในการสร้างยุทธศาสตร์ต้นแบบในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยต้องอาศัย หน่วยงานของรัฐในการสนับสนุนด้านงบประมาณและความมุ่งมั่นให้เกิดความเจริญและเสริมสร้างรายได้อย่างเป็นระบบ และสนับสนุนกิจกรรมหมู่บ้าน จัดโครงการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน โดยที่ภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริม

ดลมนรจณ์ บากา และคนอื่นๆ. 2546. *การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงในจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานสรุปผลการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปัตตานี.

เป็นรายงานที่รวบรวมการวิจัยในเรื่องต่างๆ ของบุคคล เจ้าหน้าที่ และ ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ตลอดจนชาวชนบทในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของ ชาวชนบท อาสาพัฒนาชุมชนผู้นำท้องถิ่น เกษตรและพัฒนากรรตำบล ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของ ชาวชนบท อาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เกษตรและพัฒนากรรตำบล ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของ ชาวชนบท อาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เกษตรและพัฒนากรรตำบล ตามทัศนะของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของ ชาวชนบท อาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เกษตรและพัฒนากรรตำบล ตามทัศนะของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

รวมทั้งได้มีการสรุปองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

ดลมนรจณ์ บากา, เกษตรชัย และหิม และอับดุลเลาะห์ อับรู. 2547. *การมีส่วนร่วมของชาวชนบทในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง*: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวชนบทในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง พบว่า ชาวชนบทมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงในระดับปานกลาง และมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่นำหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยส่วนใหญ่มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นและมีส่วนน้อยที่มีชีวิตความเป็นอยู่เหมือนเดิม และบางส่วนยังไม่เห็นถึงความสำคัญของหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่มีการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรหมั่นปฏิบัติงานในพื้นที่ให้มากขึ้นโดยให้การช่วยเหลือ สนับสนุนแก่ชาวชนบทที่มีชีวิตความเป็นอยู่เหมือนเดิมให้มีชีวิตที่ดีขึ้น และชี้ให้เห็นถึงข้อดี และประโยชน์ของหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อให้ประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ดลมนรร์ บากา, เกษตรชัย และหิม และตายุติน อุษมาน. 2547. *บทบาทของเกษตรตำบลและ
พัฒนาการตำบลในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง*: รายงาน
การวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของเกษตรตำบลและพัฒนาการตำบลใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง พบว่า บางครั้งการปฏิบัติหน้าที่ของ
เกษตรตำบลและพัฒนาการตำบลก็ไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ เพราะชาวไทยมุสลิมบางคนมี
อคติต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่ต่างศาสนิกชน เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจภาษาถิ่น จึงไม่สามารถสื่อสารกันได้

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานของภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือในการสร้างความเข้าใจและ
ความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานของเกษตรตำบลและพัฒนาการตำบลกับประชาชน หรือสนับสนุน
ให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักการเศรษฐกิจ
พอเพียง และภาครัฐควรสนับสนุนเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวกับหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียง
แก่ประชาชนให้มากขึ้นและทั่วถึง

ดลมนรร์ บากา, เกษตรชัย และหิม และอุทัย เอกสะพัง. 2547. *บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง*: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลาม
ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการ
พัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
กระทรวงมหาดไทยพอสมควร แต่ประชาชนในท้องถิ่นยังมีความคิดว่า ผู้นำของตนมีบทบาทใน
การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงอยู่ในระดับต่ำ ผลมาจากระดับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ยัง
ไม่ค่อยชัดเจน

ผู้วิจัยเห็นว่า ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะกำหนดนโยบายใหม่ จัดให้มีการอบรม
ความรู้ทางวิชาการให้แก่ผู้นำท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง และ
เสริมความรู้ใหม่ๆ แนวทางปฏิบัติใหม่ๆ เทคนิควิธีการใหม่ๆ อันเป็นผลให้ผู้นำสามารถปฏิบัติงาน
ตามบทบาทให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดลมนรร์ บากา, เกษตรชัย และหิม และมะรอชี มะอิง. 2543. *บทบาทผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนใน
การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รายงานการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใน
การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งพบว่า บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

เนื่องจากเป็นแกนนำในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชน เป็นผู้ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน และส่วนประชาชนมีทัศนคติต่ออาสาพัฒนาชุมชนในบทบาทของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ อาสาพัฒนาชุมชนมีความรู้ที่ยังไม่กระจ่าง หรือเข้าใจเพียงบางส่วน

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงแก่อาสาพัฒนาชุมชนให้มากกว่านี้ และควรจัดให้มีการทดสอบความรู้ก่อนที่จะมีการไปปฏิบัติเป็นแบบอย่างและแกนนำถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

ดลมนรจ บากา, เกษตรชัย และหิม และหะสัน หมัดหมาน. 2547. *องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.*

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่ การนำหลักการทำการเกษตรแบบผสมผสานแนวทฤษฎีใหม่ไปใช้เป็นหลักในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และนำหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ดลมนรจ บากา, เกษตรชัย และหิม และนิอาเรฟ ระเด่นอาหมัด. 2545. *ความคิดเห็นของประชาชน ครู และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการกระจายอำนาจการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชน ครูและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ประชาชน ครูและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นด้วยต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้อาณัติด้วยนั้นยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปในทุกด้านของแต่ละกลุ่ม และยังเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาแก่ ครู ประชาชนและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปของการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสาร และควรมีการสนับสนุนให้มีการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนจะมีการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวบุคคลที่จะเข้ามารับผิดชอบทางด้านการศึกษา

ดลมนรวิทย์ บากา,พีรยศ ราฮิมมูลาและหะสัน หมัดหมาน. 2541. ผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษากรณีจังหวัดปัตตานี. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การวิจัยเพื่อการศึกษาผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) จังหวัดปัตตานี อาจมีผลกระทบในหลายด้าน เพราะเทคโนโลยีใหม่ๆ อาจทำให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ คน และสัตว์ พืช การขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยให้เทคโนโลยีใหม่ๆ เครื่องจักรกลต่างๆ มีผลทำให้คนงานได้รับความเดือดร้อน คือ ตกงานและว่างงาน ส่วนเกษตรกรได้รับความเสียหายในด้านผลผลิต

ผลกระทบทางบวกก็มีในหลายด้านด้วยกัน แต่รัฐควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้ถึงรายละเอียดของโครงการพัฒนานี้ และแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชนได้อย่างถูกต้อง

ดลมนรวิทย์ บากา,พีรยศ ราฮิมมูลาและหะสัน หมัดหมาน. 2541. ผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษากรณีจังหวัดยะลา. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การวิจัยผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ จังหวัดยะลานั้น การสร้างโรงงานจำนวนมาก จะทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ ทางอากาศและน้ำ ด้านการเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ อาจมีผลทำให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ คน สัตว์ และพืช ผลกระทบทางด้านบวก ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนผลกระทบทางด้านลบ มีหลายประการ อาทิเช่น ไม่มีนักลงทุนต่างพื้นที่มาลงทุน เนื่องจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ผลผลิตของชาวเกษตรกรได้รับความเสียหาย

รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เป็นอยู่ด้วยความจริงใจ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้ถึงรายละเอียดของโครงการให้ชัดเจน

ดวงใจ เปลี่ยนบำรุง. 2540. พฤติกรรมการดูแลตนเองและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยมหิดล.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเอง คุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน

จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่เหมาะสม มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ไม่เหมาะสม และส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลด้วย

ทวิ ธนตระกูล และคนอื่นๆ. มปป. การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บทความนี้กล่าวถึงเรื่อง ความยากจนของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งเป็นต้นตอของปัญหาที่ซับซ้อนกันมาอย่างยาวนาน อาทิ ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาเรื่องการทำมาหากิน ซึ่งรัฐบาลทุ่มเทแก้ไขปัญหาคความยากจนเป็นอย่างมากแต่ก็ยังไม่สามารถบรรลุผล ซึ่งอาจจะเป็นเพราะ เป็นการกระทำของรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว จึงทำให้โครงการต่างๆ กระจัดกระจายส่งผลไม่ทั่วถึง ซึ่งการทุ่มเทและพัฒนาอย่างเข้าถึงและต่อเนื่องเป็นเรื่องเกินกำลังที่รัฐบาลจะรับได้

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลควรจงใจให้ภาคเอกชน เข้ามาลงทุนในกิจกรรมต่างๆ โดยจะต้องใช้มาตรการจูงใจที่เป็นพิเศษ เพื่อชดเชยโอกาสเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากภาพพจน์ของสถานการณ์ในบริเวณนี้ และเข้ามาเป็นแนวร่วมในการพัฒนาให้การดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

ทัศนีย์ พรหมไพจิตร. 2540. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสของเยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

การพัฒนาประเทศไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความรู้ความสามารถและมีการศึกษาอย่างต่ำอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นสิ่งสำคัญที่สุด รัฐบาลจึงได้จัดให้มีการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีการศึกษาที่ทัดเทียมกัน แต่การที่เยาวชนไทยมุสลิมใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศ ส่วนใหญ่มีการศึกษาดำและไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาที่ขยายโอกาสการศึกษานั้น มีปัจจัยที่สำคัญ คือ การคัดลอกตามของกลุ่มเพื่อน และมีเจตคติต่อการเรียน

ดังนั้น สถาบันทางการศึกษาควรสนับสนุนกิจกรรมที่มีผลต่อการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นกลไกสำคัญในการประชาสัมพันธ์ถึงเป้าหมายของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ทางโรงเรียนจะต้องมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน ควรสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน และควรนำศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน มาพูดคุยกับ

นักเรียน เพื่อจะได้ทำให้เกิดความภูมิใจในโรงเรียนของตนเอง เพื่อจะได้เป็นแรงจูงใจอีกทางหนึ่งในการศึกษาต่อของนักเรียน

นพดล สุตันตวิณัยกุล. 2538. การฝึกอบรมข้าราชการตำรวจภูธรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดยะลา. ภาคนิพนธ์. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จากการวิจัยเรื่องนี้ พบว่า การฝึกอบรมจะช่วยให้เข้าใจและปฏิบัติงานในหน้าที่ร่วมกับประชาชน หลักสูตรการฝึกอบรมควรเป็นหลักสูตรที่เอื้ออำนวยให้ข้าราชการตำรวจภูธรในจังหวัดชายแดนภาคใต้นำไปใช้ปฏิบัติงาน ให้เกิดผลดีต่อตนเองและกรมตำรวจ โดยเชิญวิทยากรระดับท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์ เข้ามาบรรยายให้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยเน้นวิถีชีวิต เพื่อให้หลายหน่วยงานได้ยึดถือและนำไปปฏิบัติร่วมกัน

นฤทธิ์ ดวงสุวรรณ. 2545. *คนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา: ชีวิตที่อยู่ในท่ามกลางกระแสความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: รายงานการวิจัย. โครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้.*

คนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาชีวิตที่อยู่ในท่ามกลางกระแสความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มคนรอบลุ่มน้ำทะเลสาบที่ประกอบอาชีพทำนา ทำการเกษตร และอื่นๆ ต้องล่มสลายทั้งอาชีพและชุมชน จากการทะลุทะลวงเข้ามาของอุตสาหกรรมทำให้เกิดความแตกแยกขัดแย้งในการประกอบอาชีพ (นาุ้งและนาข้าว) จากกระแสความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวและร่วมมือกันพัฒนา"ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา"ซึ่งเป็นแหล่งรวมของทรัพยากรที่หลากหลาย ได้รับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับสู่ความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม

นันทเดช ย้อยนวล. 2541. *ขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.*

ขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจในการบริหารงาน ควรเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ทุกหน่วยงาน เพื่อให้เกิดขวัญในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของข้าราชการตำรวจ แม้ว่า รายได้ต่อเดือน จะแตกต่างกันแต่มีขวัญในการปฏิบัติงานสูงเท่ากัน ผู้บริหารควรพิจารณาให้มีการปรับปรุงอัตราเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยงของข้าราชการตำรวจให้สูงขึ้น และสร้างความมั่นใจให้แก่ข้าราชการในการปฏิบัติงาน และให้คำปรึกษาที่ถูกต้องและเป็นธรรม ในกรณีที่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน

นาวาพล ปานาภาแข็ง. 2544. *คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์คุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

จากการวิจัยพบว่า คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหาร และขาดบุคลากรปฏิบัติงาน รวมทั้งขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน จึงควรแก้ไขด้วยการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารโรงเรียนให้แก่ผู้บริหารและครูใหญ่ รัฐบาลควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุง เพื่อให้โรงเรียนได้มาตรฐานและมีคุณภาพการศึกษาที่ดีในอนาคต

นิมิต ยศกิจ. 2541. *ขวัญของครูประถมศึกษาในโรงเรียนเสี่ยงภัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บทความนี้กล่าวถึง ขวัญของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เสี่ยงภัย ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า เนื่องจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงภัยสูงมาก โดยมีปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาเรื่องของสวัสดิการ และปัญหาการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ ที่จะต้องดำเนินการแก้ไขในปัจจุบันให้หมดไป เพื่อส่งเสริมขวัญของครูให้อยู่ในระดับสูงขึ้น

นิยม สองแก้ว. 2542. *บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของ ศอ.บต. ต่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทวศนะของนายอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด สังกัด 7 กระทรวงหลัก*. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของ ศอ.บต. ต่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทวศนะของนายอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด สังกัด 7 กระทรวงหลัก พบว่า บทบาทที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง ต่ำกว่าบทบาทที่คาดหวังซึ่งอยู่ในระดับสูงกว่ามาก โดยที่บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์จะมีปัญหาในการปฏิบัติมากที่สุด ศอ.บต. อาจจะประสบความสำเร็จในกลุ่มผู้นำศาสนาและประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของ ศอ.บต. การที่ ศอ.บต. จะพัฒนาและแก้ไขปัญหา จะต้องปรับปรุงบทบาทของตนเองให้

เป็นองค์หลักในการวางแผน ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ของทั้งภาครัฐและเอกชนในแต่ละด้าน

นิเวศ๊ะ หะยีวามิง. ม.ป.ป. . *ความเชื่อเกี่ยวกับความจริงทางวิทยาศาสตร์ของชาวไทยมุสลิมใน 5*

จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานวิจัยเกี่ยวกับ ความเชื่อต่างๆ เกี่ยวกับปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ และ
นวัตกรรมใหม่ ของชาวไทยมุสลิม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่ สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา
และนราธิวาส พบว่า มุสลิมใน 5 จังหวัดนี้ มีความเชื่อเกี่ยวกับความจริงทางวิทยาศาสตร์
สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม โดยประชากรที่มีการศึกษายาสายสามัญมีความเชื่อความ
จริงทางวิทยาศาสตร์สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลามทุกระดับชั้น ไม่แตกต่างกันมาก แต่
ประชากรที่มีการศึกษายาสายศาสนาในระดับปริญญาตรีจะมีความเห็นด้วยสูงมาก ซึ่งแสดงให้เห็น
ว่าการศึกษายาสายศาสนาสูงจะมีผลต่อความเชื่อ

โนรี ใจใส และคนอื่นๆ. 2537. *ศักยภาพและแนวโน้มในการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมของ*

จังหวัดปัตตานี เพื่อรองรับแผนเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงาน
การวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานวิจัยที่ศึกษา ศักยภาพและแนวโน้มในการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมของ
จังหวัดปัตตานี เพื่อรองรับแผนเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากจังหวัด
ปัตตานีเป็นเขตที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งเรียกว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ แต่เนื่องจากยังไม่เด่นชัดในการลงทุน มีการลงทุนขนาดเล็กน้อย และยังไม่มีความ
ปลอดภัยเพียงพอ เมื่อรัฐบาลมีโครงการพัฒนาสามเหลี่ยมเศรษฐกิจซึ่งเป็นโครงการใหม่ จึงได้
เลือกจังหวัดสงขลาเป็นเมืองหลัก ที่จะใช้จัดตั้งโครงการใหญ่ๆ แทน ทั้งๆ ที่ จังหวัดปัตตานีมี
วัตถุดิบพร้อมในหลายด้าน

ดังนั้น ด้วยความไม่ชัดเจนของรัฐบาลที่จะใช้แผนการพัฒนาฉบับใด จะทำให้เกิดช่องโหว่
และเสียเปรียบต่อประเทศเพื่อนบ้านได้ ฉะนั้น รัฐบาลควรมีความชัดเจนในพื้นที่ว่าเขตเศรษฐกิจ
ใดจะรองรับอุตสาหกรรมประเภทใด และพัฒนาตามแผนการที่ได้จัดเตรียมไว้ตามขั้นตอน และ
ควรตระหนักถึงปัญหาความไม่ปลอดภัยและความมั่นคงในจังหวัดปัตตานีด้วย เพื่อที่เศรษฐกิจจะ
ได้ขยายตัวมากกว่านี้

บรรจง นะแส. 2544. ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรกรณีเรือปั่นไฟปลากะตัก: รายงานการวิจัย. โครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลภาคใต้.

ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรกรณี เรือปั่นไฟปลากะตักเป็นปัญหาที่กระทบต่อทรัพยากรพันธุ์สัตว์น้ำและอาชีพชาวประมงพื้นบ้าน จากการที่เกิดปัญหาความขัดแย้งจากเรือปั่นไฟปลากะตักเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงถึงขั้นทำการปิดอ่าวเป็นครั้งที่ 2 เพื่อเรียกร้องให้จังหวัดสงขลาปลดเรือประมงปลากะตัก ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้ได้ร่วมกับกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล และกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ เข้ามารวมตัวเพื่อชุมนุม ณ วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เรื่องดังกล่าวยังไม่สามารถยุติที่ต้นตอของปัญหาได้ ทำให้ชาวประมงในหลายๆ พื้นที่เดือดร้อนอันเป็นผลมาจากเรือปั่นไฟปลากะตัก ก็ยังมีอยู่ทั่วไป ควรริบยุติปัญหาโดยออกประกาศยกเลิกใช้เรือปั่นไฟเพราะเป็นการทำประมงที่ทำลายล้างและขัดต่อคำประกาศของสหประชาชาติที่ประเทศไทยได้ลงนามไว้ว่าด้วยเรื่องการทำการประมงแบบมีจรรยาบรรณ

ประจัน มณีนิล และจิราภา วรเสียงสุข. 2541. สาเหตุและแรงจูงใจในการเสพยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. สถาบันภาษาและวัฒนธรรม คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

การวิจัยสาเหตุและแรงจูงใจในการเสพยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลของการติดตามเสพยาเสพติดจากผู้เสพยามีความคิดเกี่ยวกับตัวเองในทางไม่ดี มีปมด้อย จึงเป็นเหตุให้รับเอาสิ่งไม่ดีเอาไว้ และคิดว่ามันเป็นทางออกสำหรับชีวิต ซึ่งปัญหาต่างๆ มีส่วนมาจากความบกพร่องของระบบครอบครัว ขาดการอบรมสั่งสอน ขาดการเอาใจใส่จึงเป็นผลทำให้เยาวชนไปเสพยาเสพติด

มาตรการในการป้องกัน ควรเริ่มจากครอบครัวที่ควรให้ความอบอุ่น และให้สมาชิกในครอบครัวได้เรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาแก๊งค์และเยาวชนในการพึ่งยาเสพติด ทางองค์กรของรัฐควรให้การสนับสนุนข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดทุกจุด ทุกพื้นที่ของชุมชน เพื่อเยาวชนของชาติจะไม่ตกเป็นทาสของยาเสพติดและไม่เป็นปัญหาทางสังคมอีกต่อไป

ประยงค์ ไขขัด. 2541. การศึกษาลักษณะการยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การวิจัยการศึกษาลักษณะการยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะการยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ในระดับสูงมาก คือ ผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับ

สุขภาพ อนามัย และอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ และจะได้ประโยชน์จากการผลิตสินค้า ซึ่งจะเป็นการประหยัด ทุนแรงและทุนเวลา

ชนิดของวิทยาการสมัยใหม่ที่มีการยอมรับสูงในชุมชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ รถยนต์ ตู้เย็น วิทยุและโทรทัศน์ พัดลม เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ผู้เลือกใช้และมีส่วนในการทำให้อุตสาหกรรมเจริญขึ้น

ปิ่น จันจุฬา และคนอื่นๆ. 2545. การเลี้ยงไก่เบตงในหมู่บ้านใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของ

ประเทศไทย: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยการเลี้ยงไก่เบตงในหมู่บ้านใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จะเป็นเกษตรกรผู้ขายส่วนใหญ่ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่การเลี้ยงไก่เบตงเป็นอาชีพรอง มีรายได้จากการเลี้ยงไก่ปานกลาง อาหารที่เลี้ยงไก่ส่วนใหญ่จะเป็นเศษอาหารเหลือและผัก หรือรำปลายข้าวกับอาหารสำเร็จรูป

การผลิตไก่เบตงมีปัญหาในหลายๆ ด้าน เช่น ขาดความรู้เกี่ยวกับโรคและการป้องกัน การคัดเลือกและการผสมพันธุ์ ส่วนข้อดีของไก่เบตง คือ โตเร็วและรสชาติเหมาะแก่การบริโภค หน่วยงานรัฐควรให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในเรื่องพันธุ์สัตว์ และ วัคซีน โดยจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ในการผลิตไก่ เพื่อในอนาคตไก่เบตงจะเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ส่งสู่ตลาดตามความต้องการของตลาดได้มากขึ้น

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. 2542. การรับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์รายวันของประชาชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การรับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์รายวันของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เลือกรับรู้ข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์ ในกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารมากจะเป็นเพศชาย และมีรายได้สูงและอาศัยในเขตเมือง ต่างจากประชาชนในชนบท

การอ่านหนังสือพิมพ์รายวันได้รับความสนใจจากประชาชนมาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่อาศัยในชนบทมากกว่าในเมือง และหนังสือพิมพ์ยังมีข้อจำกัดในการส่งสารให้มีความแพร่หลาย ซึ่งข้อจำกัดนี้เป็นสาเหตุทำให้ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์น้อยกว่าโทรทัศน์

พล ขวัญน้อยและ ประเสริฐ รักไทยดี. 2543. ความตระหนักขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการ
ป้องกันน้ำเสีย: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ตอนกลางลุ่มน้ำปัตตานี.
ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ความตระหนักขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการป้องกันน้ำเสีย : ศึกษากรณีองค์การบริหาร
ส่วนตำบลในเขตพื้นที่ตอนกลางลุ่มน้ำปัตตานี องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นด้วยกับการ
ปล่อยน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรม มีผลต่อภาวะน้ำเสียในลุ่มน้ำปัตตานี อบต.ควรจะต้องให้
ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการป้องกันน้ำเสีย ส่วนการประชาสัมพันธ์ควรเน้น
ทางสื่อหอกระจายข่าว เพื่อรณรงค์จัดการปัญหาน้ำเสีย กำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี

พิทักษ์ไท เทพนอก. 2539. การพัฒนาบุคลากรข้าราชการกรมการปกครองในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดยะลา. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนา
สังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การพัฒนาบุคลากรข้าราชการกรมการปกครองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะ
กรณีจังหวัดยะลา พบว่า ข้าราชการและลูกจ้างส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรของ
ศูนย์อำนวยการบริหารงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น ทาง ศอ.บต. ควรจัดหลักสูตรที่มีเนื้อหา
สาระและเน้นการศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง เพราะเป็นงานที่ต้อง
อาศัย ความรู้ความสามารถที่จะต้องเข้าไปสัมผัสและดูแลประชาชนในระดับท้องถิ่น

มะรุดีน ปะสุ. 2541. การดำเนินธุรกิจส่งออกตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย: ศึกษาเฉพาะ

อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.

การดำเนินการธุรกิจการส่งออกตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย ศึกษาเฉพาะอำเภอ
สุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส ปัจจุบันการดำเนินธุรกิจส่งออกโดยผ่านประเทศมาเลเซีย ไปลงเรือที่
ท่าเทียบเรือปีนัง เพื่อส่งออกไปยังประเทศที่สาม การส่งออกเป็นไปตามความต้องการของผู้สั่งซื้อ
จากประเทศมาเลเซีย ในการปรับปรุงการจัดการดำเนินธุรกิจการส่งออกตามแนวชายแดนไทย-
มาเลเซีย คือการกำหนดนโยบายส่งเสริมการค้าและการส่งออก และการอำนวยความสะดวก การ
ประสานความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับผู้ค้าหรือผู้ส่งออก
รวมทั้งการพัฒนาให้จังหวัดนราธิวาส เป็นตลาดชายฝั่งผลิตสินค้าทางการเกษตรเพื่อการ
ส่งออก

ไมตรี สมะแอ. 2546. *การก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย*. ภาคนิพนธ์ คณะ

พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เกิดขึ้นมาโดยตลอดเหมือนเป็นสิ่งที่ควบคู่กับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย โดยมีปัญหาขัดแย้งจนส่งผลให้เกิดมีการก่อตั้งขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดขบวนการแบ่งแยกดินแดนคือ อิทธิพลแห่งประวัติศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรม

ปัจจัยต่างๆ ของขบวนการก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน ได้นำไปใช้ปลุกกระดมให้มีการต่อต้าน ก่อกบฏหลายครั้ง และกระตุ้นให้ชาวมุสลิมต่อสู้เพื่อให้ได้เอกราชคืนมา รัฐบาลควรหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อเป็นการตัดโอกาสในการปลุกกระดม และแย่งชิงประชาชนเข้าไปเป็นสมาชิกของขบวนการโจรก่อการร้ายกลุ่มต่าง ๆ

รศรินทร์ เกรย์. 2541. *การศึกษาแบบการสนทนากลุ่มเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับ*

ภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิม: รายงานการวิจัย. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

ทัศนคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิม พบว่าสตรีไทยมุสลิมมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าการคุมกำเนิด ซึ่งส่งผลให้ชาวไทยมุสลิมมีอัตราการเพิ่มที่สูง ซึ่งรัฐบาลไทยตระหนักถึงผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

ถึงแม้ว่าภาวะเจริญพันธุ์ของชาวมุสลิมในภาคใต้ยังคงสูงอยู่แต่มีแนวโน้มที่จะลดลง เพราะชาวไทยมุสลิมตระหนักถึงความจำเป็นเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรเพิ่มขึ้น องค์ประกอบเหล่านี้แสดงให้เห็นค่อนข้างชัดเจนว่า ภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมจะลดลงได้ในอนาคต โดยเน้นการรณรงค์เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวโดยใช้วิธีคุมกำเนิดแบบชั่วคราว เพื่อเว้นระยะการมีบุตรและเพื่อสุขภาพของมารดา

วงศ์วิทย์ อัครวโรทัย. 2542. *ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักศึกษา*

วิทยาลัยเทคนิค ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยเรื่อง *ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้* พบว่า มีความรู้ในเรื่องโรคเอดส์และการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะนักศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม เพราะอิทธิพลของศาสนามีผลต่อการปฏิบัติมาก

บุคลากรสาธารณสุขควรเข้าไปรณรงค์ ส่งเสริมความรู้และการป้องกันโรคเอดส์ในวิทยาลัยหรือชุมชนให้มากขึ้น เป็นการสร้างฐานความรู้ เจตคติในการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ถูกต้อง และให้การอบรมแก่อาจารย์ นักศึกษาและบุคลากรทั่วไป

วชิระ อภิภาชน์และวิชัย รูปขำดี. 2546. *ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงต่อเหตุการณ์การก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงต่อเหตุการณ์การก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันต่อสาเหตุการก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามาทางประวัติศาสตร์ รัฐควรสนับสนุนโดยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ควบคู่ไปกับการจัดเงื่อนไขต่างๆ ซึ่งมีผลทำให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเร่งรัดการเสริมสร้างความมั่นคงภายในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัฒนา สุกันต์ศิลป์. 2544. *วัฒนธรรมบริโภคแรงงานรับจ้างในชุมชนชนบท อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส*: รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

วัฒนธรรมการบริโภคของแรงงานรับจ้างในชุมชนชนบท อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งทำการศึกษาและทำความเข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านและวัฒนธรรมของชุมชนคนไทยบนพื้นที่รอยต่อชายแดนในภาคใต้ กับการปรับตัวเพื่อให้ครัวเรือนและชุมชนของตนเองให้ดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การพิจารณาความรู้สึกรู้สึกคิดและการให้ความหมายวัฒนธรรมบริโภคของแรงงานรับจ้าง ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภค ทำให้ชาวบ้านมีท่าทีต่อกระแสการบริโภคสมัยใหม่ที่แทรกซึมเข้าไปในชีวิตความเป็นอยู่และในชุมชนเท่านั้น

วันชัย กานต์ประภา. 2541. *การแก้ไขปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้*.

กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้ ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ด้านความไม่สงบเรียบร้อย ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจำเป็นที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักการเมือง องค์กรธุรกิจ เอกชน ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ตลอดจนประชาชน ต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัยพบว่าการจัดการแก้ไขปัญหา ความไม่สงบเรียบร้อย ทุกหน่วยงานมีแผนงานปฏิบัติที่ชัดเจน แต่มีอุปสรรคในระดับผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากความไม่เข้าใจในแผนงาน ความล่าช้า

ของงบประมาณที่ได้รับ รวมถึง เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยเสนอแนะให้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องผึกกำลัง ในการแก้ไขปัญหา ด้วยความจริงใจและจริงจัง แบ่งออกในแต่ละด้านดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ จัดให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและวิชาการ ด้านสังคมจิตวิทยา สนับสนุนให้สถาบันศาสนา และการศึกษา เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เร่งรัดการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายให้รับผิดชอบต่อแผนงานที่กำหนด ด้านการศึกษา และทรัพยากรมนุษย์ จัดระบบศึกษาเพื่อสนองความต้องการของชุมชน และด้านการบริหารและจัดการเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยต้องปรับปรุงองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ต่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ. 2542. ยุทธศาสตร์ทางการค้าภายใต้เขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย. ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการค้าเสรี การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการพยากรณ์การค้าโดยรวมระหว่างไทยกับมาเลเซีย และไทยกับอินโดนีเซีย เพื่อนำไปพิจารณาการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการค้าในเชิงรุกในกรณีที่ไทยมีศักยภาพทางการค้าสูง และในเชิงรับในกรณีที่ไทยมีศักยภาพทางการค้าต่ำ เพื่อมิให้ไทยเสียเปรียบเกินไป

วิชัย บัวรอด. 2540. การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย มีความสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของชาติ จากผลการวิจัยพบว่าในด้านการจัดทำแผน ในระดับนโยบายของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความชัดเจนแล้ว แต่มีอุปสรรคในระดับผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากความไม่เข้าใจ ความล่าช้าของงบประมาณที่ได้รับ และยังไม่มีความชัดเจนเฉพาะในการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนที่ชัดเจน การประสานแผนงานเพื่อความมั่นคงของฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนยังไม่มีความสอดคล้องที่ชัดเจน

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน จะต้องผึกกำลัง ความตั้งใจ ความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีการจัดเตรียมพื้นที่หมู่บ้าน กำลังประชาชน และการประสานแผนพัฒนาเพื่อความมั่นคง ในการพัฒนาหมู่บ้านพื้นที่ชายแดน เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความรักท้องถิ่นหมู่บ้านของตนเอง

วิชาญ สุขสง. 2539. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่ข้าราชการควรสร้างความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากกลัวได้รับอันตรายจึงไม่อยากจะเข้าไปมีส่วนร่วม หน่วยราชการควรให้ความสนใจใกล้ชิดกับประชาชน สร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้ประชาชนลดความหวามกลัว

วิชูกร กุลลาบศรี. 2541. *การปรับตัวขององค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวในปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542: ศึกษาเฉพาะสำนักงานททท. ภาคใต้*. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การปรับตัวขององค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวในปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542 ศึกษาเฉพาะสำนักงานททท. ภาคใต้ พบว่ามีการปรับตัวขององค์กรในด้านการทำงาน การมีส่วนร่วมและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การจัดโครงสร้างของ ททท. สำนักงานภาคใต้ เขต 3 มีโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อน ส่งผลให้ในด้านการบริหารมีความคล่องตัวจากนโยบายหลักของ ททท. การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศและสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น จึงควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานให้มากขึ้น และควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านปฏิบัติงานกับบุคลากรในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

วิลาวลัย อำพันธ์พงศ์. 2545. *ประสบการณ์ของผู้ป่วยไทยมุสลิมที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลในการได้รับสิทธิตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยจากทีมสุขภาพใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

จากการวิจัยศึกษา พบว่า ผู้ป่วยไทยมุสลิมส่วนใหญ่ได้รับสิทธิผู้ป่วยในด้านต่างๆ แต่บางส่วนไม่ได้รับสิทธิผู้ป่วย สิทธิที่ผู้ป่วยพึงได้รับ โดยทีมสุขภาพจะต้องคำนึงถึงหลักศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของผู้ป่วย เช่น อาหารสำหรับผู้ป่วยมุสลิม และสถานประกอบศาสนกิจ เพื่อให้ผู้ป่วยและญาติได้รับสิทธิส่วนนี้

ทีมสุขภาพควรปรับปรุงคุณภาพการให้บริการแก่ผู้ป่วยและควรให้ข้อมูล การปฏิบัติตัวในเรื่องต่างๆ ให้ผู้ป่วยที่มีสิทธิสามารถตัดสินใจถูกต้องและสบายใจในการเข้ารับการรักษา

วิษณุ พูลสุข. 2540. จังหวัดชายแดนภาคใต้: เขตเศรษฐกิจและสังคมใหม่ระดับภูมิภาค.

กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

เนื่องจากกระแสความร่วมมือทางเศรษฐกิจของโลกปัจจุบัน ทำให้มีการพัฒนาเชิงเหลี่ยมเศรษฐกิจและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาค การที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เป้าหมายภายใต้โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย(IMT-GT) จากข้อเท็จจริงและสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่ามีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และมีข้อได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ ที่มีทะเลขนานทั้ง 2 ด้าน กล่าวได้ว่ามีความพร้อมค่อนข้างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนุภูมิภาคนี้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีคนลงทุนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และให้ความสำคัญต่อ “โครงการร่วมลงทุนระหว่าง 3 ประเทศ” ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเป็นแกนนำในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย และควรพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เปิดกว้างสู่นานาชาติ

วีรศักดิ์ อุปสิทธิ. 2545. บทบาทศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กับความมั่นคงแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การดำเนินงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 สามารถทำให้เหตุการณ์ความไม่สงบลดลงไปได้ แต่ภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและระหว่างประเทศ ทำให้บทบาทของศอ.บต. ที่เคยอยู่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงตามชายแดน

ฉะนั้น รัฐบาลควรจะให้ ศอ.บต. ดำรงอยู่ในฐานะหน่วยงานสำคัญของรัฐและควรพิจารณาปรับปรุง บทบาทและอำนาจหน้าที่ให้มีเอกภาพมากยิ่งขึ้น ควรจัดองค์กรอิสระ โดยให้ประชาชนในพื้นที่เป็นคนประสานงานกับ ศอ.บต. และควรให้ความสำคัญกับภาษามลายู โดยให้เปิดสอนในสถานศึกษาต่างๆ ได้ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงได้

แวอุซัง มะเดเฮาะ,ดลมนรรัตน์ บากา และสุริชา ยี่สุนทร. 2539. บทบาทมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บทบาทมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีบทบาททางด้านศาสนาที่เหมือนกัน แต่มีข้อแตกต่างบางบทบาทระหว่างมัสยิดในเมืองและมัสยิดในชนบท อาทิ ทางด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ

จากการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการมากที่จะให้มัสยิดมีบทบาทมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะบทบาททางด้านศาสนา มีอิหม่ามเป็นที่ปรึกษา ให้อิหม่ามมีความรู้ทางด้านต่างๆ และบทบาททางด้านศาสนาของมัสยิดในเมืองและชนบทให้มีความเหมาะสม ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และกุสุมา ภูใหญ่. 2545. *ทฤษฎีชีวิตและความเคลื่อนไหวของ*

ชุมชนในปัตตานี: รายงานการวิจัย. ศูนย์บริการวิชาการและชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ทฤษฎีชีวิตและความเคลื่อนไหวของชุมชนในปัตตานี อาชีพส่วนใหญ่ของชาวทวาย คือ เกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามมากกว่าศาสนาพุทธ ซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของชาวชุมชนทวายที่มีวัฒนธรรมโดยเฉพาะทางศาสนา แหล่งที่มีของรายได้ส่วนใหญ่อยู่กับการทำสวนยางพารา รองลงมาคือการทำสวนผลไม้ ตำบลทวายจึงเป็นพื้นที่เกษตรที่มีความอุดมสมบูรณ์

ความเป็นจริงทั้งหมดเหล่านี้นำไปสู่ภาพความสำคัญของการแสดงออกถึงรูปแบบของวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์ของผู้คน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีที่ผสมผสานของไทยพุทธและไทยมุสลิม

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และคนอื่นๆ. 2543. *พลวัตทางสังคมกับปัญหาความมั่นคงในจังหวัด*

ชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างภูมิหลังทางด้านภาษา วัฒนธรรม ศาสนาและความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจของคนกับทัศนคติทางการเมืองของคนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อสรุปที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ เอกลักษณะทางวัฒนธรรมของพื้นที่เป็นตัวกำหนดชี้ขาดความแตกต่างในทัศนคติมากกว่าศาสนาและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้คน เอกลักษณะทางวัฒนธรรมของพื้นที่โดยตัวของมันเองก็มีความสัมพันธ์กับทัศนคติด้านความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจในทุกแง่มุม และยังส่งผลกระทบทางอ้อมผ่านตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจและความแตกต่างทางศาสนาไปยังทัศนคติด้านความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจ แนวความคิดที่ชัดเจนและครอบคลุมปัญหาได้กว้างกว่าเดิมน่าจะเป็นการเน้นให้เห็นความสำคัญของเอกลักษณะทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งจะส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่าน ปัจจัยทางด้านภาษา วัฒนธรรม ศาสนาและระดับรายได้ของคน ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความรู้สึกที่เป็นปัญหาทางสังคมและการเมืองทั้งในแง่ความรู้สึกหวาดระแวงไม่ไว้วางใจและประเด็นปัญหาอื่นๆ นี่คือมิติพื้นฐานของสังคมที่ควรให้ความ

สนใจในการทำความเข้าใจต่อปัญหาเอกลักษณ์วัฒนธรรมและปัญหาการเมืองในท่ามกลางพลวัตของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยที่เกี่ยวกับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นตัวแยกความรู้สึกทัศนคติและพฤติกรรมทางสังคมและการเมืองของผู้คนในพื้นที่แห่งนี้ที่ดูเหมือนจะเป็นกลุ่มเดียวกันให้แยกออกจากกันได้ ดังนั้นพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอาจจะมีผลบางส่วนต่อการเปลี่ยนแปลง แต่อิทธิพลของลักษณะเฉพาะทางสังคมและวัฒนธรรมก็ยังคงโดดเด่นมีความสำคัญอยู่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายังคงจะต้องให้ความสำคัญและไม่ควรมองข้ามความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมและสังคมของท้องถิ่นในการมองความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

ศิริรัตน์ ธานีรัตนานนท์, ร่มโพธิ์ เรืองสงฆ์ และจักรี ทองเรือง. 2543. *คนยากจนดักดานในภาคใต้*:

รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

คนยากจนดักดานในภาคใต้ เป็นเรื่องหนึ่งในโครงการวิจัยคนยากจนดักดานในทุกภาคของประเทศไทย เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนยากจนดักดานในภาคใต้ ซึ่งคนยากจนในภาคใต้ยังขาดแคลน “ทุน” ในการที่จะประกอบอาชีพและขาดแคลนความช่วยเหลือความเอาใจใส่จากรัฐ เพราะสภาพเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนของกลุ่มไม่มีอาชีพ และกลุ่มประมงก็มีรายได้น้อย

ดังนั้น รัฐควรแก้ไขความยากจนที่ตรงกับแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อช่วยลดความยากจน โดยการบริหารจัดการที่ดี การมีส่วนร่วมของประชาชน และการดำรงไว้ซึ่งค่านิยมและความเข้มแข็งของชุมชนภาคใต้

ศิวกร จันทร และวิชัย รูปขำดี. 2545. *กำลังขวัญในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหน่วย*

ปฏิบัติการพิเศษ: ศึกษากรณีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กำลังขวัญในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ ศึกษากรณีตำรวจภูธร จังหวัดยะลา พบว่า ข้าราชการตำรวจมีโอกาสเลื่อนตำแหน่งน้อยมาก ผู้บังคับบัญชาควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี และให้มีการสอบเลื่อนตำแหน่งเพื่อเป็นการสร้างขวัญให้กับข้าราชการตำรวจ ด้านสวัสดิการควรทำประกันชีวิตให้กับข้าราชการตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ และเพิ่มเงินเบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติการให้สูงขึ้น

ศูนย์การศึกษาระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2545. ปัญหาชายแดนไทย-มาเลเซีย:

รายงานการศึกษา. ศูนย์การศึกษาระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รายงานการศึกษาเรื่อง ปัญหาชายแดนไทย-มาเลเซีย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย จะเน้นไปที่ปัญหาชายแดนไทยในระดับประชาชนกับประชาชน ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากแนวชายแดนซึ่งสองประเทศมีพรมแดนติดกันกว่า 600 กิโลเมตร จึงมีปัญหาในเรื่องการปักปันเขตแดน บุคคลสองสัญชาติ และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเกิดขึ้นด้วย ในปัจจุบันปัญหาตามแนวชายแดนระหว่างไทยและมาเลเซีย ได้ลดระดับความรุนแรงไปมาก เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงไปภายในประเทศทั้งสอง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจจึงได้รับความสนใจมากกว่า

สมเกียรติ สุขันตพงศ์, กลมทิพย์ ศิริชาติ, วีระ มนัสวานิชและสันติพงษ์ ปลั่งสุวรรณ. มปป.. ศึกษา

ความต้องการและความสนใจในด้านนันทนาการของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้:

รายงานการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศึกษาความต้องการและความสนใจในด้านนันทนาการของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และปัญหาการจัดดำเนินการด้านนันทนาการของศูนย์เยาวชนและหน่วยงานพัฒนาเยาวชน เพื่อเป็นพื้นฐานข้อมูลให้ตรงกับความต้องการของเยาวชนได้ถูกต้องและเหมาะสม

ส่วนกิจกรรมนันทนาการที่เยาวชนสนใจและต้องการคือ กิจกรรมกีฬาเกมและการออกกำลังกาย และเป็นกิจกรรมที่เยาวชนเห็นว่ามีประโยชน์ สนุกสนาน เพื่อการส่งเสริมการใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ และทำกิจกรรมนันทนาการในวันเสาร์และอาทิตย์ เฉลี่ยสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง เพื่อส่งเสริมความสามัคคีของหมู่คณะเพื่อส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพของเยาวชน

สมพงษ์ ปานเกล้า. 2541. นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล ในชุมชนชาวไทยมุสลิมจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2475-2535). วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลในชุมชนชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการศึกษาถึงผลกระทบของการดำเนินการตามนโยบายที่มีต่อชุมชนชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ทำให้เกิดการเรียกร้องการมีส่วนร่วมปกครองท้องถิ่น จึงเป็นเหตุผลสำคัญของ คณะราษฎร ได้กลายเป็นเครื่องมือเพื่อแสวงหาอำนาจทางการเมืองของคณะบุคคล

การที่รัฐบาลกำหนดให้โรงเรียนสอนภาษาไทย ตั้งอยู่ในวัดและมีพระเป็นครูผู้สอนทำให้ชาวมุสลิมในมณฑลปัตตานีไม่เห็นด้วย แต่กลับนิยมการศึกษาตามวัฒนธรรมอิสลาม คือ โรงเรียนปอเนาะ ดังนั้น การจัดการศึกษาของศูนย์อำนาจรัฐตามพระบรมราชโบายปฏิรูปการปกครอง จึงมีปัญหาคความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หน่วยงานที่รับผิดชอบควรทำหน้าที่ที่กลมกลืนเสริมอย่างเข้มแข็งเท่านั้น

สมมิตร ลัมสันติธรรม และสุรสิทธิ์ วชิรขจร. 2544. การประเมินผลโครงการปฐมนิเทศข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นและพนักงานรัฐวิสาหกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ผ่านการปฐมนิเทศฯ รุ่นที่ 15/2543. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาลังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การประเมินผลโครงการปฐมนิเทศข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นและพนักงานรัฐวิสาหกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ผ่านการปฐมนิเทศ รุ่นที่ 15 /2543 ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและความพึงพอใจในการบริหารจัดการ และวิชาที่เกี่ยวกับหลักสูตรที่อบรมโดยภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยเฉพาะเรื่องวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น

โครงการปฐมนิเทศข้าราชการเป็นโครงการที่ดีสร้างความเข้าใจอันดีด้านประเพณีของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการจัดอบรมให้กับข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจนโยบายความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอันเป็นการเสริมงานพัฒนาประสิทธิภาพข้าราชการให้ดียิ่งขึ้น

สรัญญา โชติรัตน์. 2539. ทศนคติของหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย.

ทศนคติของหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย พบว่า หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอมีทศนคติต่อโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอยู่ในระดับปานกลาง และเห็นด้วยกับประเด็นด้านวัตถุประสงค์เป้าหมาย แต่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินงานของโครงการ ภาครัฐจึงควรมีการปรับนโยบายที่เกี่ยวกับการดำเนินการของโครงการให้มีความชัดเจน เพื่อสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงานของข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อผลประโยชน์ของโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย ภาครัฐควรสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนเพิ่มมากขึ้นด้วย

สันติ ลาติฟี และกรวีร์ ศรีกิจการ. 2545. การพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัด
ชายแดนภาคใต้. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาถึง
ขั้นตอนและผลของการพัฒนานโยบาย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของนโยบายความ
มั่นคงแห่งชาติ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย จึง
ส่งผลให้นโยบายมิได้ตอบสนอง ความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

การแก้ไขปัญหาควรกำหนดวิธีคิดและการนำเสนอนโยบายใหม่ ทั้งภาครัฐและภาค
ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เริ่มต้นของกระบวนการกำหนดนโยบาย เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการ
นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน และจะเกิดความมั่นคงขึ้นในพื้นที่

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2537. *โครงการศึกษาข้อมูลและ
ศักยภาพการพัฒนาลุ่มแม่น้ำปัตตานี*: รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

รายงานการวิจัยเรื่อง ศักยภาพของลุ่มน้ำปัตตานี ซึ่งมีขนาดพื้นที่รับน้ำได้ 4,973.55
ตารางกิโลเมตร มีศักยภาพของน้ำใต้ดินอยู่สูงอาจให้น้ำมากกว่า 50 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง มี
พื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด คือ จังหวัดยะลาและปัตตานี ซึ่งปัญหาของลุ่มน้ำ คือมีลักษณะ
ภูมิอากาศและภูมิประเทศในฤดูฝนซึ่งจะทำให้เกิดน้ำท่วม การใช้และยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ด้าน
ชลประทานเป็นไปได้ยาก การยอมรับคนต่างศาสนา และความปลอดภัยในพื้นที่ปฏิบัติงาน

เนื่องจากในปัจจุบันลุ่มน้ำปัตตานี ยังขาดองค์การดูแลและคอยควบคุมบริหารงานลุ่มน้ำ มี
ข้อจำกัดต่างๆ ทั้งทางด้านความรู้และบุคลากร ตลอดจนข้อมูลเบื้องต้น และการจัดตั้งองค์กรใน
ระดับท้องถิ่นให้ดูแล จึงควรเร่งให้ภาครัฐมีการดำเนินกิจกรรมเป็นการประสานงานระหว่าง
ไฟฟ้าฝ่ายผลิตและกรมชลประทานต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และบริษัทเซาท์อีสต์เอเชีย
เทคโนโลยี. 2540. *โครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์
เพื่อที่จะมุ่งเน้นกลยุทธ์การพัฒนาทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคนี้ให้เป็นการ
พัฒนาอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพที่สอดคล้องและรองรับโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ
สามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ครอบคลุมถึงปี 2549 โดยรายงานฉบับนี้ได้นำเสนอ
สรุปแผนงาน/โครงการ เพื่อเป็นกรอบในการจัดสรรงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้ง

รายงานผลการศึกษาคความเหมาะสมเบื้องต้น ของโครงการที่มีความสำคัญเร่งด่วน จากประเด็น การพัฒนารายสาขา ดังนี้

- * การพัฒนาภาคเกษตร และอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร
- * อุตสาหกรรมภูมิภาค และแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรม
- * โครงข่ายการขนส่ง และคมนาคมที่สำคัญ รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่จำเป็น
- * การท่องเที่ยวและการค้าระหว่างประเทศ
- * การพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2537. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัด ชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2537-2541). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ.

จังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 จังหวัด ส่วนใหญ่ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม ปัญหาต่างๆ เกิดจากความไม่เข้าใจกัน ไม่ใช่เรื่องของศาสนา มีกลุ่มบุคคลที่ไม่หวังดีหยิบยกเงื่อนไขสร้างความแตกแยก ทำให้เกิดปัญหาความไม่สงบตลอดมา

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัตถุประสงค์ให้เกิดความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ ให้ชาวไทยมุสลิมมีส่วนร่วมในการปกครอง เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน เพื่อแก้ปัญหาการก่อการร้ายพร้อมให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาที่ถาวร

สิทธิ พิบูลย์รัตน์. 2536. ผลกระทบของปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ผลกระทบของปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อความมั่นคงของชาติ ปัญหาคความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้นและเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การก่อการร้ายของกลุ่มขบวนการต่างๆ หลายรูปแบบ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากประเทศมุสลิมทางตะวันออกกลางบางประเทศในทางลับ ในการแก้ปัญหา รัฐบาลควรแก้ไขปัญหามาให้ตรงจุด และสร้างความศรัทธาเชื่อถือต่อชาวไทยมุสลิม ให้กลับมาให้ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกันโดยสันติสุข ก็จะเป็นผลดีแก่ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้และประเทศชาติสืบไป

สิทธิศักดิ์ เจ๊ะสารี. 2536. ประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทางด้านลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับดี ครูอิสลามศึกษามีประสิทธิภาพในการสอนในระดับ ปานกลาง ควรปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอนเพราะขาดความมั่นใจในหน้าที่การงาน การเอาใจใส่ ควรมีการจัดอบรมสัมมนาครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักการศึกษา การใช้สื่อการสอนและให้มีการบรรจุให้เป็นข้าราชการ เพื่อเป็นการ บำรุงขวัญและกำลังใจ เพื่อให้ครูผู้สอนมีประสิทธิภาพในการสอนมากขึ้น

สุจิรภรณ์ ทองสัน. 2541. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตเทศบาล ของสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตเทศบาลของสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ เพื่อให้สมาชิกชมรมผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองและออกกำลังกายและมีความรู้สึกรู้ มีคุณค่าในตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมและจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ให้มากขึ้น

การเข้าร่วมของผู้สูงอายุจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีแบบแผนชีวิตในการส่งเสริมสุขภาพ และมี โอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ตรวจร่างกายจนนำมาปรับปรุงแบบแผน ชีวิตของตนเองได้

สุดใจ ชุมนุมนณี. 2539. คุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดน ภาคใต้ จากการวิจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการของสถานประกอบการที่สำคัญ ของแรงงานคือ การกระตือรือร้นและตั้งใจทำงาน ทางสถานประกอบการควรจัดให้มีการสอนการ ขับรถยนต์ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจราจร และอบรมรายวิชาเกี่ยวกับบัญชีภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่วน สถานศึกษาควรจัดให้มีการพัฒนาอาชีพศึกษาท้องถิ่น เพื่อแรงงานมีคุณลักษณะตรงตามความ ต้องการของสถานประกอบการ

สุทธิพงษ์ พรหมไพจิตร, เขียวรัตน์ วาณิชย์ศุภวงศ์ และปณวัฒน์ อุบล. 2540. *การระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ชนบทจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ในทางวิชาการยาเสพติดมีหลายประเภท ให้โทษร้ายแรงและให้โทษทั่วไป เช่น เฮโรอีน มอร์ฟิน โคเคน เป็นยาเสพติดประเภทร้ายแรง และอีกหลายประเภทที่กดประสาทและกระตุ้นประสาท ส่วนสารจำพวกไอระเหยก็มีอันตรายมากเช่นกัน ผลจากการเสพยาเสพติดในระยะเวลาอันยาวนานจะมีผลทำให้ผู้เสพยาเสพติดทรุดโทรมทั้งร่างกายและจิตใจ

แม้กระทั่งบุหรี่ยังมีพิษน้อยแต่สะสมพิษทำลายสุขภาพในระยะยาว จึงเป็นเหตุให้คนรุ่นใหม่หันมาสูบบุหรี่กันมากขึ้น เนื่องจากบุหรี่ยังเป็นที่ยอมรับในสังคมและเป็นสาเหตุที่ทำให้เป็นบันไดแรกในการทดลองเสพยาเสพติดที่แรงขึ้น ฉะนั้นความอบอวลในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญและสังคมควรที่หาทางแก้ปัญหาเป็นการตัดไฟแต่ต้นลม

สุทธิพงษ์ พรหมไพจิตร, เขียวรัตน์ วาณิชย์ศุภวงศ์ และปณวัฒน์ อุบล. 2540. *การวิจัยประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนากับการส่งเสริมความเข้าใจอันดี ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัญหาของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลากหลายปัญหาที่จะต้องแก้ไข หน่วยทักษิณพัฒนาในองค์กรในลักษณะการพัฒนาที่เน้นการประสานงานกันหน่วยงานต่างๆ และให้ประชาชนมีส่วนร่วม ส่วนปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มอีกหลายกระบวนการ การจัดการปัญหานี้ให้เด็ดขาดมีทางเดียวคือ ความเข้าใจ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย ประชาชนชาวไทยจึงควรให้ความร่วมมือกับทุกฝ่าย โครงการทักษิณพัฒนาเป็นโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

สุทธิวรรณ เปี่ยมพิมาย. 2543. *การวิเคราะห์การส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทยไปประเทศ*

อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเกริก.

วิทยานิพนธ์นี้นำเสนอเรื่อง การวิเคราะห์การส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทย ไปยังประเทศ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ จากการศึกษาพบว่า สินค้าอุตสาหกรรม มีสัดส่วนการส่งออกมากกว่าสินค้าเกษตรกรรม โดยสินค้าที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ได้แก่ อุปกรณ์และส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า ข้าวและน้ำตาลทราย

ผู้วิจัยเห็นว่า ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซียและสิงคโปร์ เป็นตลาดส่งออกให้อาเซียนที่สำคัญของไทย รัฐบาลจึงควรส่งเสริมสินค้าส่งออกที่มีแนวโน้มในการขยายตัวของการส่งออกได้ดี

ให้มากรายการขึ้น และควรส่งเสริมให้มีการผลิตชิ้นส่วนที่สำคัญที่ใช้ในการผลิตสินค้าส่งออก เพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ รวมทั้งหลีกเลี่ยงปัญหาวัตถุดิบขาดแคลน รวมทั้งปัญหาค่าแรงงานที่มีแนวโน้มสูงขึ้นด้วย

สุทธิ ชัดติยะ. 2538. พฤติกรรมการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ของรัฐ (สทท. 11) ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พฤติกรรมการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ของรัฐ (สทท. 11) ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสถาบันครอบครัว เช่น ความรู้ของผู้รับสาร ภาษาสื่อสารภายในครอบครัวกับพฤติกรรมการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ของรัฐ ส่วนใหญ่ประชากรมีอาชีพทำเกษตรกรรมเป็นหลัก มีการพูดภาษาท้องถิ่น

สุเทพ สันติวรานนท์ และคนอื่นๆ. 2541. ความคิดเห็นของประชาชนและข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม ตามคำวินิจฉัยของจุฬาราชมนตรี: กรณีศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ความคิดเห็นของประชาชนและข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม ตามคำวินิจฉัยของจุฬาราชมนตรี โดยภาพรวมประชาชนไทยมุสลิมและข้าราชการไทยมุสลิมจะเห็นด้วยกับข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักศาสนา แต่ประชาชนไทยพุทธและข้าราชการไทยพุทธเห็นด้วยกับข้อปฏิบัติแต่มีบางประเด็นที่ไม่เห็นด้วย เพราะยังไม่แน่ใจว่าข้อปฏิบัติจะทำให้มีความขัดแย้งทางความคิดหรือไม่

ผู้เกี่ยวข้องควรสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในประเด็นต่าง ๆ ที่ยังไม่แน่ใจทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม เพื่อขจัดความขัดแย้งทางความคิดที่อาจเกิดขึ้น รัฐควรหาข้อปฏิบัติที่ถูกต้องในการอยู่ร่วมกันของชนในชาติ ให้ถูกต้องตามแนวทางศาสนาแห่งตน

สุนุตตรา ตะบูนพงศ์. 2545. ความต้องการบริการสุขภาพของผู้สูงอายุและครอบครัวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าผู้สูงอายุต้องการดูแลและฟื้นฟูสมรรถภาพ เช่น ปวดข้อปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เบาหวาน ตาฝ้า เป็นลม ฯลฯ จากปัญหาครอบครัวยากจนทางรัฐได้จัดบริการตรวจสุขภาพแก่กลุ่มผู้สูงอายุขึ้น และจัดตั้งสถานสงเคราะห์

ผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุต้องการปัจจัยหลายๆ อย่าง โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในครอบครัว มีบทบาทสำคัญมากในการดูแลผู้สูงอายุ

ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องการให้จัดบริการตรวจสุขภาพ เพราะจะทำให้สามารถใช้บริการได้ง่ายและประหยัด โดยที่รัฐจะต้องส่งเสริมการสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานให้มีประสิทธิภาพและจัดบริการสุขภาพเคลื่อนที่เข้าไปในชุมชน สำหรับผู้สูงอายุที่เดินไม่ไหว และต้องการความสะดวกในการให้บริการด้วย

สุรพงษ์ คณะภิกษุ. 2545. การศึกษาบริเวณอันตรายบนทางหลวงสายประธานใน 5 จังหวัด

ชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การศึกษาระบบอันตรายบนทางหลวงสายประธานใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับการค้นหาบริเวณอันตรายของอุบัติเหตุบนทางหลวงสายประธาน จากการสำรวจในภาคสนาม ตำแหน่งที่เกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่จะเป็นทางโค้ง ทำให้รถเสียหลักชนวัตถุข้างทางด้านซ้ายและขวา

มาตรการแก้ไข คือ การปรับปรุงผิวทางซึ่งสามารถลดอุบัติเหตุได้ 20-30 % คือการขยายไหล่ทางให้กว้างขึ้น ปรับปรุงโดยการปูผิวทางใหม่ ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์บริเวณอันตราย เพื่อช่วยลดความรุนแรงและจำนวนอุบัติเหตุให้น้อยลง

สุวัฒน์ เงินคำ. 2537. การจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อส่งเสริมความมั่นคงใน 4 จังหวัดชายแดน

ภาคใต้. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

การจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อส่งเสริมความมั่นคงใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมพูดและใช้ภาษาไทยได้ดีขึ้น มีการปรับปรุงปอเนาะ ซึ่งเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามซึ่งทำให้เด็กมุสลิมได้เรียนศาสนาควบคู่ไปกับวิชาการและวิชาชีพ

ด้านปัญหาของความขัดแย้ง คือความไม่เข้าใจระหว่างข้าราชการกับประชาชน สื่อสารกันไม่ได้มีดี เพราะภาษาที่ต่างกัน จึงควรเน้นเรื่องการศึกษา โดยรัฐควรปรับปรุงอาคารสถานที่ อุปกรณ์และบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ได้มาตรฐาน และเปิดสอนภาษามลายูท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนมัศึกษามีบทบาทมากขึ้น ในการแก้ปัญหาและพัฒนาภูมิภาคนี้ให้สมบูรณ์และมั่นคงสืบไป

เส้น แสงอารี และสุพรรณิ ไทยอำพร. 2543. การบริหารจัดการและการปรับตัวขององค์กร: กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งหนึ่งใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม

การบริหารจัดการและการปรับตัวขององค์กร กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามแห่งหนึ่งใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าสหกรณ์ได้นำเอาหลักการศาสนาอิสลามมาประยุกต์ปรับใช้ในการดำเนินงาน มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร เพื่อก้าวทันปัญหาภายใต้สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสหกรณ์

สหกรณ์ออมทรัพย์อัฟฟานได้ประยุกต์ให้สอดคล้องกับระเบียบข้อบังคับของกรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิก และสนับสนุนเงินกู้ที่ปราศจากดอกเบี้ยแก่สหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามเพื่อพัฒนาสหกรณ์ และไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม

เสียงฝน รัตนพรหม. 2545. การเปิดรับสื่อวิทยุ – โทรทัศน์จากประเทศมาเลเซียของผู้รับสารตามแนวชายแดนไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การเปิดรับสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ จากประเทศมาเลเซียของผู้รับสารตามแนวชายแดนไทย พบว่า คนไทยมุสลิมเปิดรับสื่อวิทยุ-โทรทัศน์มาเลเซียมากที่สุดเพราะเข้าใจในภาษา ซึ่งเป็นภาษาในการสื่อสารของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คนไทยมุสลิมจึงสนใจในข้อมูลข่าวสารและเคลื่อนไหวของสถานการณ์ต่างๆ ตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย

จากการที่วิทยุ-โทรทัศน์ของมาเลเซียนำเสนอสารประโยชน์จากวิทยุและโทรทัศน์ ความบันเทิงหลากหลาย ทำให้กลุ่มคนไทยมุสลิมเห็นว่ารายการจากประเทศมาเลเซียตอบสนองความต้องการในส่วนที่ไม่สามารถหารับฟัง-ชมได้จากสื่อของไทย

อนันต์ ทิพย์รัตน์ และคนอื่นๆ. 2536. ลักษณะ รูปแบบของการประชาสัมพันธ์ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลายโครงการที่สนับสนุนให้ชาวไทยมุสลิมพูดภาษาไทยให้มากขึ้น และการประชาสัมพันธ์สามารถช่วยในการสื่อความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ถึงแม้ว่าชาวไทยมุสลิมจะนิยมใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสาร จึงไม่นิยมที่จะพูดภาษาไทย นับว่าเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่หน่วยงานรัฐจะต้องหาทางแก้ไข

การรับข่าวสารข้อมูลจากรายการต่างๆ จากโทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์ เป็นที่นิยมในชาวไทยมุสลิมเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลในลักษณะส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างมาก ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศอีกด้วย

อณณัส ขุนกาเหาะ. 2546. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของคณะทำงานป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของคณะทำงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัจจัยด้านสภาพและการดำรงตำแหน่งและปัจจัยจิตลักษณะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร ควรมีการดำเนินการในด้านต่างๆ โดยการจัดฝึกอบรม สัมมนาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและการปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้ระดับการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนสูงขึ้น เพื่อดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

อาคม ใจแก้ว. 2542. ปัจจัยกำหนดปัญหาอุปสรรคการวางแผนโครงการชุมชนพึ่งตนเองในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

ปัจจัยกำหนดปัญหาและอุปสรรคการวางแผนโครงการชุมชนพึ่งตนเองในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการนี้ควรให้ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เข้ามาทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพึ่งตนเองซึ่งจะกำหนดระดับปัญหาและอุปสรรคได้ การจัดทำแผนโครงการควรเป็นไปตามความต้องการของประชาชน จากปัจจัยสภาพแวดล้อมลักษณะพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม เป็นตัวกำหนดปัญหา จึงควรให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการในด้านต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับองค์ประกอบในการดำเนินการ

อาคม ใจแก้ว. 2543. ผลกระทบจากสถานะเศรษฐกิจตกต่ำที่มีต่อวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ: ศึกษาเปรียบเทียบเขตชนบท-เมือง ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

จากการศึกษาและวิจัยผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่มีต่อวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ เปรียบเทียบเขตชนบท-เขตเมืองในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มีผลกระทบอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ โดยชาวไทยมุสลิมจะได้รับผลกระทบในสัดส่วนที่สูงกว่าชาวไทยพุทธ โดยที่พื้นที่ชนบทกับพื้นที่ในเขตเมืองมีผลกระทบไม่แตกต่างกัน

โดยเฉพาะผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ของครอบครัวลดลงและสมาชิกในครอบครัวว่างงาน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่จะต้องดำเนินงานแก้ไข ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำให้ประชาชน โดยให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ก่อนเป็นเบื้องต้น

อาคม ใจแก้ว. 2538. พฤติกรรมการปฏิบัติงานของข้าราชการระดับล่างพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พฤติกรรมการปฏิบัติงานของข้าราชการระดับล่างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การปฏิบัติงานของข้าราชการนั้น ควรดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่

ภารกิจที่ได้รับมอบหมายควรปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ อย่างเคร่งครัด และคำนึงถึง หน้าที่ของประชาชนที่มีต่อรัฐ การปฏิบัติงานก็จะง่ายขึ้น เพราะข้าราชการระดับล่างมีความสำคัญอย่างยิ่งในส่วนคลี่คลายปัญหา เนื่องจากต้องคลุกคลีกับประชาชนโดยตรงในการปฏิบัติงาน

อาทร คุระวรรณ. 2543. บทบาทสมาชิกเทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยบทบาทสมาชิกสภาเทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษากรณีเทศบาลใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาในด้านตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน ควรมีการปรับปรุงแก้ไข กฎหมายและระเบียบต่างๆ และจัดการฝึกอบรมความรู้ ความเข้าใจให้กับสมาชิกสภาเทศบาล เพราะสมาชิกสภาเทศบาลมีฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ให้องค์กรท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหาต่างๆ ของประชาชน

อำนาจ นิลวิไล. 2543. แนวทางการจัดระเบียบนำเข้าและการจัดระบบควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายของไทย: ศึกษาจากกรณีของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

แนวทางการจัดระเบียบนำเข้าและการจัดระบบควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายไทย ศึกษาจากกรณีของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย จากการศึกษาพบว่า รัฐบาลไทยได้ดำเนินการในการวางกรอบนโยบายแนวทางและมาตรการในทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันและควบคุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศไทย จึงทำให้มีแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย รัฐบาลควรนำรูปแบบการนำเข้าแรงงานต่างด้าวในลักษณะสัญญาจ้างให้มีใบอนุญาตในการทำงาน และ

ควรประชาสัมพันธ์โดยปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวมากขึ้น

อุทัย สุภัทรประทีป. 2545. *ทัศนะของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยมรดกในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล*. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทัศนะของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยมรดกในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มีความรู้ความเข้าใจเพียงร้อยละ 60 จึงเป็นปัญหาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมรดก ภาครัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมและประชาสัมพันธ์ ศึกษาทำความเข้าใจในหลักกฎหมายอิสลามฉบับที่ได้จัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยที่มีชื่อว่า “หลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก”

หนังสือ

ประพนธ์ เรืองณรงค์. 2540. *บุหงาปัตตานี: คติชนมุสลิมชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: มติชน.

เป็นการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ของเมืองยะรังหรือเมืองลังกาสุกะ ซึ่งเอกสารหลักฐานนั้น เป็นจดหมายเหตุจีนชื่อ เหลียง-ซู ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งสถานที่ตั้งของเมืองลังกาสุกะ อยู่ห่างจากเมืองท่ากวางตุ้งของจีนไปทางทะเลจีนใต้ประมาณ 24,000 ลี้ ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะการแล่นเรือของจีนมายังเขตจังหวัดปัตตานี ตรงจุดที่เป็นปากแม่น้ำปัตตานีสู่เมืองลังกาสุกะ

เมืองปัตตานีแต่ก่อนเป็นประเทศราชขึ้นแก่กรุงศรีอยุธยา เพราะเป็นเมืองที่มีเนื้อที่กว้างขวาง มีประชากรพลเมืองมากที่สุดในแหลมมลายู เมืองปัตตานีเคยเป็นเมืองท่าที่ชาวยุโรปเข้ามาตั้งสำนักค้าขายแต่โบราณ เพราะปัตตานีเป็นแหล่งการค้าขายแห่งใหญ่ และเป็นเมืองท่าที่พักอาศัยของเรือที่มาจากเมืองสุราษฏร์ธานี ในตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุนี้เมืองปัตตานีเคยเป็นเมืองสำคัญในทางการค้า และเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ในสมัยโบราณ จึงหวังว่าอนุชนในปัจจุบัน จะได้ช่วยกันรักษาความสำคัญให้ยืนยง เช่นได้เป็นมาแล้วในสมัยของบูรพชน

โกคิน พลกุล. 2547. *สันติวิธีเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กระทรวงมหาดไทย.

สันติวิธีเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความไม่สงบเรียบร้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพ

น้องประชาชน ซึ่งรัฐบาลควรเข้าไปดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างสันติวิธี ด้วยการใช้หลักเมตตาธรรมและนิติธรรมต่อน้องประชาชน เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย และควรแก้ปัญหาแบบสันติวิธีให้แก่ครูโรงเรียนปอเนาะ ในการจัดการศึกษา รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่จะต้องเข้าใจและใกล้ชิดประชาชน เพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม

ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2545. *ข้อมูลจังหวัดและอำเภอชายแดนของไทย ที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.

ประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียหลายจังหวัด อาทิ สตูล สงขลา ยะลา นราธิวาส และปัตตานี โดยติดต่อกับประเทศมาเลเซียที่ รัฐเปอรลิส(Perlis) รัฐเคดาห์(Kedah) รัฐเปรัก(Perak) รัฐกลันตัน(Kelantan) มีแนวพรมแดนระหว่างประเทศไปตามสันปันน้ำสันกาลาคีรี และ ร่องน้ำลึกแม่น้ำโก-ลก ความยาวโดยประมาณ 500 กิโลเมตร มีด้านพรมแดน รวมทั้งหมด 7 ด้าน คือ

- จังหวัดสตูล ด้านวังประจัน – Wang Kelian รัฐเปอรลิส
- จังหวัดสงขลา ด้านปาดังเบซาร์ ตำบลปาดังเบซาร์ – Padang Besar, รัฐเปอรลิส
ด้านสะเดา ตำบลสำนักขาม – Bukit Kayu Hitam อำเภอKabang Pasu รัฐเคดาห์
- จังหวัดยะลา ด้านเบตง – Bukit Berapit กิ่งอำเภอ Pean Kalan Hulu รัฐเปรัก
- จังหวัดนราธิวาส ด้านบูเก๊ะตา – บูเก๊ะตา Bukit Bunga Tanah Mereh รัฐกลันตัน
ด้านสุไหงโก-ลก – Rantau Panjang อำเภอ Pasir Mas รัฐกลันตัน
ด้านตากใบ - ด้านPengkalan Kubor อำเภอ tumpat รัฐกลันตัน

ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้. มปป.. *คู่มือปฏิบัติราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: ส่วนประสานราชการ กรมการปกครอง.

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นคู่มือสำหรับข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ ที่ได้รับการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้ายเข้าปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดในหนังสือเล่มนี้ คือ ข้อพึงปฏิบัติและละเว้นการปฏิบัติ ในการปฏิบัติราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ คำตอบและข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรีเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม แต่ถ้าได้ศึกษาเนื้อหาทั้งเล่มแล้วก็จะทำให้มองเห็นภาพรวมของการทำงานมากขึ้น

ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้. มปป.. *แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม*

จังหวัดชายแดนภาคใต้และสู่ทางการลงทุน. สงขลา: ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้.

โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 5 จังหวัด ส่วนใหญ่จะทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จึงนับว่าเป็นรายได้ที่ต่ำกว่ารายได้ต่อบุคคลของภาค จากปัญหาความยากจนดังกล่าว รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรม เพื่อจะช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างๆ ที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กำลังประสบอยู่ให้ได้มีการจ้างงานและการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์และจะเน้นการกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาคยิ่งขึ้น

นโยบายในการพัฒนาประเทศให้เป็นกึ่งอุตสาหกรรมควรที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตดูดยังให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้มีการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ให้มีการรับช่วงการผลิตระหว่างภาคเกษตรกับอุตสาหกรรม พัฒนาระบบสินเชื่อของสถาบันการเงิน และปรับปรุงระบบการคมนาคมขนส่ง การให้มาตรการคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการลงทุนในภูมิภาค

การดำเนินงานตามแนวทางโครงการต่างๆ เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น โครงการก่อสร้างท่าเรือต่างๆ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อการคมนาคมที่สะดวกยิ่งขึ้น และทำให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น และจะพัฒนาเมืองหาดใหญ่ให้เป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่ง การค้าและบริการ การขนส่งทางบกและทางอากาศ โดยจะปรับปรุงสนามบินทั้ง 3 แห่ง ให้ทันสมัย คือ สนามบินหาดใหญ่ จ.สงขลา ท่าอากาศยานนราธิวาส และท่าอากาศยานปัตตานี

จากโครงการต่างๆ เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในการกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาคนั้น เพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่มาแปรรูปทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น นำเอายางพารา มาทำเป็นฟองน้ำยางพารา ยางรัดของ รองเท้ายาง อุตสาหกรรมเครื่องเรือนจากไม้ยางพารา ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในประเทศ ซึ่งทำให้มีอัตราผลตอบแทนสูงเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมกรุงเทพและปริมณฑล ซึ่งจะกระตุ้นให้นักลงทุนสนใจ จะส่งผลถึงการเติบโตของเมืองในภาคใต้ด้วย

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2539. *คู่มือปฏิบัติงานข้าราชการชายแดน/ศูนย์*

อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

เป็นคู่มือของข้าราชการที่ทำงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เข้าใจถึง กฎระเบียบของอิสลามิกชน โดยอธิบายได้พอสังเขปดังนี้

ตามรัฐธรรมนูญของไทย ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา ดังนั้น พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ ฝ่ายอิสลาม จึงถูกกำหนดในรัฐธรรมนูญ ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงตั้งสถานศึกษาขึ้นมา เรียกว่า “อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย” เพื่ออิสลามิกชนจะได้ศึกษาและรับการอบรม

คณะกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทยจึงถูกจัดตั้งขึ้น เพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจการของศาสนาอิสลาม และมีพระราชบัญญัติอิสลามในปี พ.ศ. 2490 ให้มัสยิดต่างๆ ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอิสลามตามกฎหมายของกระทรวง

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2541. *คู่มือปฏิบัติงานข้าราชการชายแดน/ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาความสัมพันธ์และแก้ไขปัญหาชายแดนไทย – มาเลเซีย โดยอธิบายเนื้อหาพอสังเขปได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – มาเลเซีย ยึดถือหลักพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน ทางด้านเศรษฐกิจและการคมนาคมขนส่งกับมาเลเซีย มาเลเซียมีการลงทุนโดยตรงกับต่างประเทศในระดับสูง เป็นประเทศการค้าชายอันดับที่ 19 ของโลก

ไทยและมาเลเซียพึ่งพาซึ่งกันและกัน ทางด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งมีการเน้นความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างสรรค์ความเข้าใจต่อกัน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความไม่เข้าใจในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย ซึ่งจะทำให้การค้าขายระหว่างกันขยายตัวอย่างรวดเร็ว ระหว่างไทยกับมาเลเซียเป็นคู่ค้าที่สำคัญมากขึ้น

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2545. *โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

โครงการพัฒนาตามพระราชดำริเป็นโครงการฟื้นฟูการเกษตรสองฝั่งแม่น้ำบางนรา พระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงห่วงใยถึงปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร ได้ทรงให้ก่อสร้างประตูระบายน้ำเพื่อกักเก็บน้ำจืดไว้ใช้ในการเพาะปลูกและพัฒนาระบบชลประทานให้เกิดประโยชน์ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตการเกษตรให้แก่เกษตรกร

ทางด้านลุ่มน้ำปากพนัง ราษฎรประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่ได้ผล เพราะแหล่งน้ำไม่เกิดประโยชน์ต่อการเพาะปลูก พระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงทราบถึงความเดือดร้อน จึงได้มอบหมายให้กรม

ชลประทานสร้างประตูระบายน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำจืด เช่นเดียวกับแม่น้ำบางนรา และจะเป็นแหล่งน้ำจืดต้นทุนสำหรับการผลิตน้ำประปาในเขตเทศบาลอีกด้วย

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2537. *บรรยายสรุปของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

เศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เน้นหนักถึง คือ การเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวนยางและทำประมง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงมีปัญหาในการใช้ภาษาไทย เพราะบางคนไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน ไม่ได้เรียนหนังสือ ทำให้คนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ จึงทำให้การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปได้ยากขึ้น ในด้านศาสนา ผู้ปกครองจะส่งบุตรหลานเรียนในโรงเรียนสอนศาสนา มากกว่าที่จะส่งเรียนในโรงเรียนประจำอำเภอ จึงเป็นเหตุให้มีนักเรียนมาเรียนในโรงเรียนน้อยมาก

การแบ่งแยกระหว่างไทยพุทธและมุสลิมนั้น ทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในด้านการปกครอง เป็นสาเหตุของการแบ่งแยกดินแดนเกิดขึ้น เพราะต้องการเป็นอิสระจากการปกครองของรัฐบาล ทำให้กลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดน มีสมรรถภาพในการก่อการร้าย

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2541. *แผนงานเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล สงขลา)*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

การพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาความยากจนกับเกษตรกรที่มีรายได้น้อยเป็นส่วนใหญ่ รัฐบาลจึงเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมและการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพื่อการเพิ่มรายได้ของประชาชน เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นการสนับสนุนของรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เน้นหนักทางอุตสาหกรรมเกษตร และการท่องเที่ยวให้เป็นทำเลการค้าสู่ประเทศอาเซียนและตลาดโลก

รัฐบาลได้ให้สิทธิและประโยชน์ในด้านภาษีอากรต่างๆ เพื่อส่งเสริมกิจการ การส่งออกในด้านอุตสาหกรรมเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจในพื้นที่

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2536. *แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

การดำเนินงานของ คอ.บต. ต้องการที่จะพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เจริญก้าวหน้า และปรับปรุงระบบการบริหาร การพัฒนาเศรษฐกิจและการปรับปรุงประสิทธิภาพข้าราชการ เพื่อยอมรับความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม ให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

คอ.บต. ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผน โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาโดยการ กระจายรายได้ และพัฒนาการศึกษา ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ตรงกับความต้องการของ ตลาด พัฒนาอุตสาหกรรม การค้าและบริการ เพื่อให้ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยกฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมให้สูงขึ้นทัดเทียมกับภูมิภาคอื่นของประเทศ

สมชาย นีละไพจิตร. 2543. *กูเฮง—เผาโรงเรียน: คดีประวัติศาสตร์แบบอย่างการต่อสู้อันชอบ*

ธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักทนายความสมชาย นีละไพจิตร.

กูเฮง...เผาโรงเรียน คดีประวัติศาสตร์แบบอย่างการต่อสู้อันชอบธรรม เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2536 โดยที่ตำรวจได้กล่าวหานาย กูเฮง ว่าเป็นพวกขบวนการพูโล และลอบเผาโรงเรียนกว่า 36 แห่ง ในคืนเดียวกัน แต่นายกูเฮงได้ให้การปฏิเสธแต่กลับไม่มีน้ำหนัก เลยกลายเป็นแพะรับบาปในข้อหาเผาโรงเรียน จากคดีนี้ทำให้เห็นถึงความบกพร่องในการ สอบสวนมีมากมาย กลับกลายให้ผู้บริสุทธิ์ต้องมาเป็นแพะรับบาปในคุกถึง 4 ปี จนศาลพิพากษา ยกฟ้องทั้งหมดทุกคดี ทำให้นายกูเฮงและพวกได้รับอิสรภาพและทำการฟ้องกลับ กระทรวงมหาดไทยและกรมตำรวจ เรียกร้องค่าเสียหายในการที่ตนไม่ได้เป็นคนร้ายในคดีดังกล่าว เป็นเงินถึง 11 ล้านบาท การยกตัวอย่างนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึง การมีวิญญูณการต่อสู้เพื่อรักษา ความยุติธรรม และชี้ให้เห็นถึงการทำงานที่บกพร่องของกรมตำรวจที่ทำให้มีการจับแพะ ในคดีนี้ ด้วย

สว่จ เลิศฤทธิ์. 2536. *ศิลปินพื้นบ้านชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สมาพันธ์.

ศิลปินพื้นบ้านชายแดนภาคใต้ คือ ผู้ที่เริ่มสร้างสรรค์ถ่ายทอดวัฒนธรรม วิถีชีวิตสภาพ ความเป็นอยู่ รวมทั้งประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นให้ปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นศิลปิน พื้นบ้านจึงเป็นบุคคลสำคัญของท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การเคารพยกย่อง หลีกจากอิทธิพลในทาง ตะวันตกแพร่กระจายเข้ามา มีผลทำให้วัฒนธรรมพื้นบ้านถูกกลืนไป โดยรับอิทธิพลตะวันตกเข้า มาแทน โดยเฉพาะศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เช่น หนังตะลุง มโนราห์ เป็นต้น ต้องขาดแคลนคนสืบ สานต่อด้านวัฒนธรรมจึงพลอยสูญหายไปด้วย ควรมีการอนุรักษ์ไว้โดยให้ทางราชการสนับสนุนให้ มากกว่านี้ โดยประชาสัมพันธ์ ฟื้นฟู เพื่อไม่ให้สูญหายไป

อัสหมัดสมบุญ บัวหลวง. 2544. ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาการศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. สำนักงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การพัฒนาการศึกษาของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาค้นคว้าและวิจัยข้อมูลนักเรียนกรมสามัญศึกษาน้อยกว่าการศึกษาเอกชนกว่าครึ่งหนึ่ง และบุคลากรที่จัดการเรียนการสอนในท้องถิ่นมีคุณภาพเพียงพอหรือไม่ การเคลื่อนย้ายข้าราชการครูจะมีผลกระทบต่องานการศึกษาของนักเรียนหรือไม่ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรหาคำตอบเพื่อการพัฒนาพื้นฐานทางวิชาการให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในทุกภูมิภาค ควรจัดการทางการศึกษาให้มากเพื่อสนองนโยบายการพัฒนาประเทศ

อิมรอน มะลูลีม. 2538. วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย: กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: อิสลามิคอะเคเดมี.

การวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมไทยในประเทศไทย ควรมีการยอมรับฟังข้อเท็จจริงซึ่งจะช่วยให้อาณาทุกอย่างคลี่คลายไปในทางที่ดี

ถึงแม้ว่าประชาชนใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และไม่ชอบใช้ภาษาไทยแต่ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน จึงทำให้เรื่องภาษาก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างชาวมุสลิมกับผู้ไม่ใช่มุสลิม รวมทั้งชาวบ้านที่เป็นมุสลิมกับข้าราชการที่เป็นไทยพุทธ เพราะรัฐบาลไม่จริงจังต่อชาวมุสลิม ชอบสร้างสถานการณ์ให้เป็นพวกขบวนการแบ่งแยกดินแดน และกล่าวหาว่ามุสลิมไม่จงรักภักดีต่อรัฐบาลจึงกลายเป็นปัญหาความไม่พอใจแก่มุสลิมในภาคใต้ และปัญหาต่างๆ นี้จึงทำให้การแก้ไขปัญหา 4 จังหวัดภาคใต้ไม่อาจแก้ไขให้บรรลุผลได้

บทความ

นิทาสา แสงทอง. 2540. “การปรับปรุงบทบาทโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศอ.บต.9.” ใน รัฐสภาภิวัตน์. ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 หน้า 25-30.

ศอ.บต. (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้) เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานระหว่างหน่วยราชการในพื้นที่ รวมทั้งกำกับดูแลความประพฤติของข้าราชการที่ไม่เหมาะสมให้ลดน้อยลง นอกจากการเน้นด้านความมั่นคงแล้วด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของปัจจุบันทำให้ ศอ.บต.ต้องมีแนวทางที่สอดคล้องด้วย

ผลจากการศึกษาในการทบทวนบทบาทและอำนาจของศอ.บต. พบว่า

-ผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อทิศทางการดำรงอยู่ของ ศอ.บต.มีความเห็นว่าควรยุบเลิกเมื่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นไปด้วยความสงบสุข รวมทั้งเงื่อนไขทางสังคมหมดไป อย่างไรก็ตามในปัจจุบันศอ.บต.ก็ยังคงมีความจำเป็น เป็นที่พึ่งได้ยามไม่ได้รับความเป็นธรรมจากราชการ และเป็นแกนกลางในการประสานการบริหารงานชายแดนภาคใต้

-ควรเน้นบทบาทของหน่วยงานประสานงาน ช่วยอำนวยความสะดวก วางแผน กำหนดนโยบาย รวมทั้งติดตามประเมินผลตามนโยบาย มากกว่าที่จะลงไปปฏิบัติในพื้นที่เนื่องจาก ศอ.บต. มีบุคลากรและงบประมาณจำกัด รวมทั้งซ้ำซ้อนกับงานของหน่วยปกติ

-บทบาทในปัจจุบันควรเน้นการแก้ไขปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา การควบคุมพฤติกรรม และการพัฒนาประสิทธิภาพข้าราชการและการประสานงาน

-ไม่ควรจะให้สายการบังคับบัญชาผ่านปลัดกระทรวงและรัฐมนตรีมหาดไทยแต่ควรขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี เพื่อความรวดเร็วและการยอมรับจากหน่วยงานอื่น

-การจัดองค์กรภายในของ ศอ.บต.สมควรลดจำนวนสายการบังคับบัญชาลง เพื่อความรวดเร็วในการสั่งการ

ดลยา เทียนทอง. 2544. “ความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดนระหว่างไทย-มาเลเซีย จากอดีตจนถึงปัจจุบัน.” ใน *เอเชียปริทัศน์*. ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 หน้า 32-64.

จุดกำเนิดมาจากภัยคุกคามของ จคม. (โจรจีนคอมมิวนิสต์) ที่ตอนแรกเป็นปัญหาภายใน แต่ต่อมาได้ลุกลามมาที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างไทย มาเลเซียขึ้นในการแก้ไขปัญหา จคม. ในรูปของความร่วมมือด้านความมั่นคง 4 ฉบับ ในปี 1965, 1970, 1977, และ 2000 ในตลอดระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงจากภัยคุกคามของ จคม. ไปสู่ภัยคุกคามทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในรูปแบบต่างๆเพราะ จคม. ยุติบทบาทตนและจึ้นก็เล็กให้ความสนับสนุนและมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องประเด็นการใช้มาตรการจากทางทหารอย่างเดียว ไปสู่การใช้มาตรการทางเศรษฐกิจและสังคมมาเสริมด้วย

ทวิวงศ์ ศรีบุรี. 2541. “ทิศทางการลงทุนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ.” ใน *วารสารวิจัยสภาวะแวดล้อม*. ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 หน้า 1-23.

จากโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ที่มีเป้าหมายหลักเพื่อเพิ่มปริมาณการค้า การลงทุนในพื้นที่โครงการ ซึ่งสนับสนุนให้ภาคเอกชนเป็นแกนนำและภาครัฐเป็นฝ่ายสนับสนุน ในสาขาการท่องเที่ยว พบว่า 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย (สตูล สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) มีความเป็นไปได้มากที่สุดในการพัฒนาความร่วมมือทางการท่องเที่ยว โดยประเทศไทยให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นศูนย์กลางในการฝึกอบรมบุคลากรด้านการ

ท่องเที่ยว ซึ่งในแผนการพัฒนาได้กำหนดโครงการที่จะดำเนินการและได้ตอบสนองข้อเสนอของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย ดังนี้

- การอำนวยความสะดวกในการเดินทาง
- พัฒนาศูนย์บริการมนุษย์
- ส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวโดยสมาคมการท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเทศจัดการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตอนุรักษสิ่งแวดล้อม ลังกาวี-ตะรุเตา

พยงค์ ทิมเจริญ. 2544. “แม่น้ำโก-ลก หรือแม่น้ำกลันตัน (โกตาบารู): เขตแดนไทย-มาเลเซีย.”

ใน *เอเชียปริทัศน์* ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 หน้า 70-77

กล่าวถึงการปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับมาเลเซียที่ยังคงสืบสนว่าเป็นตรงจุดใด ซึ่งอ้างถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์และการทำสัญญาหลายฉบับกับอังกฤษในการปักปันเขตแดนกันตั้งแต่ไทยยังเป็นสยามและมาเลเซียยังเป็นรัฐมะละยูที่แยกเป็นรัฐอิสระต่างๆ ซึ่งจากการรวมนหนังสือสัญญาและแผนที่ดังที่ผู้เขียนยกมา ก็สรุปได้ว่า เส้นเขตแดนไทย-มาเลเซียที่ถูกต้องตามหนังสือสัญญา คือ ที่แม่น้ำโกลก

มาลี สบายยิ่ง. 2542. “ความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติและพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์ของเยาวชนชาย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา.” ใน *วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ* ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 หน้า 44-52.

เป็นการศึกษาจากการเก็บข้อมูลจากเยาวชนชาย อายุระหว่าง 15-24 ปี แยกเป็นเด็กที่เรียนหนังสือและไม่เรียน พบว่าเยาวชนชายมีความรู้เรื่องการติดต่อโรคเอดส์ค่อนข้างดี แต่ไม่ค่อยเข้าใจอาการและการรักษาโรคเอดส์มากนัก และมักคิดว่าตนเองมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคน้อย และมีความรู้สึกเฉยๆ ต่อผู้ติดเชื้อเป็นส่วนใหญ่ และเยาวชนชายมากกว่าครึ่งเคยมีประสบการณ์ทางเพศโดยไม่ใช้ถุงยาง มักจะมีความสัมพันธ์กับหญิงทั่วไปมากกว่าหญิงบริการ และหลังจากที่ได้รับรู้เรื่องโรคเอดส์ที่ถูกต้องแล้วก็เปลี่ยนพฤติกรรมในการระวังตนมากขึ้น จึงควรให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องโรคเอดส์แก่เยาวชนโดยละเอียด

สุจิตรา จรจิตรและอุไร แฉล้ม. 2537. “สภาพปัญหาในการอ่านและความเข้าใจในการอ่านเอกสารทางราชการของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” *วารสารสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ* ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค. 37) หน้า 17-44.

จากการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของชาวไทยมุสลิมที่มีต่อการอ่านเอกสารทางราชการ พบว่า ชาวไทยมุสลิมที่มาติดต่อราชการ ณ ที่ว่าการอำเภอ มีความเข้าใจข้อความที่ปรากฏใน ประกาศทางราชการอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ามัธยมและบางส่วนที่มี ปัญหาในการอ่านประกาศ และไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการใช้แบบฟอร์ม

เพื่อฝึกให้ประชาชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองโดยเฉพาะในกลุ่มคนไทยมุสลิม ควรเร่งดำเนินการและปรับเปลี่ยนวิธีการให้บริการ และใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจเพราะจะช่วยให้ ชาวไทยมุสลิมสามารถรับรู้และเข้าใจข้อความที่ทางราชการต้องการสื่อได้ตรงกัน

อาธิ ครูศากยวงศ์. 2542. “การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของประชากรในเขตชนบทภาคใต้ของ ประเทศไทย.” ใน วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ.ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 หน้า 1-25.

จากการศึกษา ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของชาวชนบท ในภาคใต้ทั้ง 14 จังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่ของประชากรที่สำรวจ เป็นเพศชาย แต่งงานแล้ว นับถือ พุทธ การศึกษา ป.4 และมีรายได้หลักจากเกษตรกรรม โดยการใช้ความจำเป็นพื้นฐานเป็นตัวชี้วัด พบว่า บรรลุเป้าหมาย 21 จาก 37 ตัวชี้วัด เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตโดยภาพรวม พบว่า บรรลุ เป้าหมายในหมวด อาหารดี มีบ้านอาศัย ศึกษาอนามัยถ้วนหน้า ครอบคลุมปลอดภัยและรายได้ดี ส่วนที่ไม่บรรลุได้แก่ หมวดมีลูกไม่มาก อยากร่วมพัฒนา พาสู่คุณธรรม และบำรุงสิ่งแวดล้อม

อิมรอน มะลูลีม. 2539. “การศึกษาถึงความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย: กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน เอเชียปริทัศน์. ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 หน้า 28-48.

กล่าวถึง ประวัติศาสตร์ของชาวมุสลิม ภาคใต้ จำนวนประชากร สภาพเศรษฐกิจ และสิทธิ ทางกฎหมายของชาวไทยมุสลิม งานของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวกับภาคใต้ สาเหตุของความขัดแย้ง โดยมีปัญหาที่สำคัญ 7 ประการ คือ

1. ปัญหาเรื่องเอกลักษณ์ (ศรัทธา ภาษา วัฒนธรรม อุดมการณ์ การศึกษา)
2. ปัญหา ด้านจิตวิทยา เกิดความสับสนถึงความแตกต่าง กับ วัฒนธรรมที่เป็นของประชากรส่วนใหญ่
3. ด้านเศรษฐกิจ
4. ด้านการศึกษา
5. เชื้อชาติเผ่าพันธุ์
- 6.ด้านการเมือง
7. ด้านการปกครอง

ส่วนการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ของภาครัฐได้แก่ การใช้นโยบายผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิม และการแก้ปัญหาเรื่องภาษาและการศึกษา แต่อย่างไรก็ดีการแก้ปัญหา ไม่มีประสิทธิภาพนัก เพราะชาวไทยมุสลิมยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนเองไว้ได้เป็นอย่างดี

ในตอนท้าย เป็นเรื่องของการต่อสู้ทางการเมืองของชาวมุสลิมไทยมาเลย์ และขบวนการ แบ่งแยกดินแดนและกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ

อื่นๆ (เอกสารประกอบการสัมมนา, รายงานการประชุม ฯลฯ)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ,ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2538. กองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้.

สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

กองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความช่วยเหลือราษฎรที่ประสบปัญหาความยากจน ให้มีการฝึกอาชีพจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้มีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือหาอาชีพใหม่ๆ ให้กับชาวบ้าน โดยการพัฒนาสินเชื่อให้ผู้มีรายได้น้อย ทั่วไปเพื่อประกอบอาชีพอิสระทำธุรกิจในครอบครัว เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอีกระดับหนึ่ง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2537. การจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ วันเสาร์ที่ 29 ตุลาคม 2537 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

การจัดทำโครงการการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการเตรียมการพัฒนาในหลายๆ ด้าน เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ของประชาชน เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการประกอบอาชีพต่างๆ ของเกษตรกร เพื่อทางราชการจะได้ให้ความช่วยเหลือโดยการจัดสรรเงินทุนให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรยากจน ทุกหมู่บ้าน

ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งวิทยากรเข้ามาแก้ไขปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ เพาะปลูก ประมงและค้าขาย เพื่อให้มีความก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จจากการจัดสรรเงินทุนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2541. สรุปผลการสนทนาทางวิชาการเรื่อง “วิกฤตการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไข” วันที่ 17 มกราคม 2541 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี: โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

วิกฤตการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไข มีหลายหน่วยงาน รวมทั้งนักวิชาการ ตัวแทนประชาชน และอื่นๆ หลายท่าน เข้าร่วมโครงการสนทนาเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม เพื่อสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการหาทางออกให้กับสังคม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่และสถาบันอุดมศึกษาคู่สัญญา. 2544.
รายงานผลการดำเนินโครงการขยายโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2542-2544. รายงานผลการดำเนินงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่.

โครงการขยายโอกาสในการประกอบอาชีพได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากโครงการ
พัฒนาแห่งสหประชาชาติ ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ว่างงานและมีหลายฝ่ายทำหน้าที่เป็น
ที่ปรึกษาและประสานงาน ศึกษาวิเคราะห์และพัฒนา

โดยจะจัดการประชุม ฝึกอบรมในเชิงปฏิบัติให้กับประชาชนในด้านการเลี้ยงปลา ทอผ้า
ทำการเกษตรและประมง ภายใต้โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชน และอีกหลาย
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะให้ความช่วยเหลือติดตามผลตลอดจนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนิน
โครงการ

ส่วนที่ไม่มีบรรณนิทัศน์

วิทยานิพนธ์และวิจัย

กมลชนก คงแก้ว. 2544. ศึกษาเสียงและระบบเสียงภาษาไทยถิ่นที่ชาวไทยเชื้อสายจีนแคะ สาม
ระดับอายุใช้ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ก้อขันหลี เพ็ญหมัด. 2546. การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมใน
จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

กาญจนา แดงมณี. 2541. ศึกษาความขัดแย้งและการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธ
กับชาวมุสลิมในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและบริษัทที่ปรึกษาวิจัยภาคใต้. 2540. โครงการศึกษาจัดทำแผน
แม่บทเพื่อปรับปรุงเมืองชายแดนทางการท่องเที่ยว แม่สอด เชียงของ เบตง. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ข้อคิดจากการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2544. มหาวิทยาลัยทักษิณ , ไม่
ระบุฉบับ, ไม่ระบุเลขหน้า.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2545. ข้อเสนอจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต่อรัฐบาล กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนจากถ่านหิน หินกรูด-บ่อนอก และ โครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

คณะทำงานเลขานุการคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2537. รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการเฉพาะกิจ เพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปีงบประมาณ 2536.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 12 กรมอนามัย. 2537. การสำรวจความรู้ ความคิดเห็นและพฤติกรรมด้านอนามัยแม่และ เด็กกับการเว้น ช่วงระยะการมีบุตร ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย: รายงานสรุป. การวิจัยเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่ม. กรุงเทพฯ:

คณิตา นิจจุรกุล, เต็มดวง เศวตจินดา และพิเชษฐ์ เพียรเจริญ. 2536. รายงานผลการวิจัยการ ติดตามผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีการศึกษา 2536. โครงการติดตามผลการเรียน การสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ.

คำณวน นวลสนอง. 2538. วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสังคมเกษตรกรรมสู่ สังคมอุตสาหกรรมในภาคใต้: ศึกษากรณีจังหวัดสงขลา: รายงานการวิจัย. สถาบันทักษิณ คติศึกษา.

จเร รักษ์แก้ว. 2537. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเรือกอลและในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

จำรัส พรุเพชรแก้ว. 2545. ศึกษาชีวิตชาวบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

จิราภรณ์ ธรรมสโร. 2536. ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดปัตตานี: รายงานการวิจัย .
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

จิราภา วรเสียงสุข. 2536. ภาพของประชากรและแรงงานรับจ้างในหมู่บ้านรอบอ่าวปัตตานี:
รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. 2537. รายงานสรุป: การวิจัยเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเรื่องการ
สำรวจความรู้ความคิดเห็นและพฤติกรรมด้านอนามัยแม่และเด็กกับการเว้นช่วงระยะการ
มีบุตรในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 12 กรมอนามัย.

เฉลิมชัย ส่งศรี. 2544. การศึกษาเสียงวรรณยุกต์ในคำภาษาไทยมาตรฐานของชาวสุโขทัย
ปริญญาโท มหาวิทยาลัยทักษิณ.

โสมฉนวน จินากิ่ง. 2543. ศึกษาสภาพและการจัดการการค้าเสื้อผ้าเก่าของชาวบ้านในเขต
เทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ชลัช จงสืบท. 2543. การประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

ชะบา สังขชาติ. 2545. ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการที่มีต่อโครงการการให้บริการทางการเงินตาม
หลักศาสนาอิสลามของธนาคารออมสิน กรณีศึกษา: ธนาคารออมสินสาขาปัตตานี.
ปริญญาโท มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ชื่นชีวา ชีวะธรรม. 2540. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย (พ.ศ.2535-2538)
(วิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและส่งเสริมความสัมพันธ์). วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชูชาติ หนูสุก. 2546. ศึกษาการจัดการป่าชุมชนป่าชายเลนบ้านคงไต่ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒภาคใต้.

ชาลีนา กอและ. 2537. การละเล่นพื้นเมืองของชาวไทยมุสลิม: ศึกษาเฉพาะภาคใต้. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

ณรงค์ อ้วนอง และคนอื่นๆ. 2544. โครงการพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน: ศึกษากรณีโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตระเวนชายแดนภาคใต้: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ดลมนรจณ์ บากา. 2540. บทบาทด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสตรีไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ดลมนรจณ์ บากา และหะสัน หมัดหมาน. 2540. การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของผู้นำมุสลิมที่มีต่อการชี้นำประชาชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ดลมนรจณ์ บากา,พีรยศ ราฮิมมูลา และหะสัน หมัดหมาน. 2541. ผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษากรณีจังหวัดนราธิวาส. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรัฐเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ดลมนรจณ์ บากา,พีรยศ ราฮิมมูลา และหะสัน หมัดหมาน. 2541. ผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษากรณีจังหวัดสงขลา. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรัฐเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ดลมนรจ์ บากา,พีรยศ ราฮิมมูลา และหะสัน หมัดหมาน. 2541. ผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษากรณีจังหวัดสตูล. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ดลมนรจ์ บากา,เกษตรชัย และหีม และมะรอซี มะอิง. 2543. บทบาทผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ต่ายดิน อูสมาน. 2545. การบริหารมัสยิดในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ทวี แก้วกลับ. 2541. การค่านอกกระบบชายแดนไทย-มาเลเซีย จังหวัดสงขลา. ปรินูญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ธีรพงศ์ เพชรรัตน์. 2537. ศึกษาชีวิตชาวบ้านของคนไทยพุทธ บ้านปลายละไม รัฐไทรบุรี ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

ธีรวัฒน์ อุดมสุด. 2540. การศึกษาความพึงพอใจการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธร จังหวัดนราธิวาส. ปรินูญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ธีระพงศ์ สมสังข์. 2538. การศึกษาความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชาที่มีต่อแบบผู้นำของผู้บริหารเรือนจำ และทัศนสถานที่เป็นจริง และที่คาดหวัง สังกัดกรมราชทัณฑ์ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ปรินูญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

นวลศรี อุทัยเชษฐ. 2536. การบริหารหลักสูตรเทคโนโลยีหมู่บ้านของวิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

น้อย จันทรอำไพ. 2544. การศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการจัดการธุรกิจขนาดย่อม : กรณีศึกษาชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นักศึกษาหลักสูตรการปฏิบัติการจิตวิทยาฝ่ายอำนวยการรุ่นที่ 88 คณะ 4. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-มาเลเซีย. สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง หน้า52-70.

นันทพร วีรวัฒน์,อุไรพร จิตต์แจ้ง,อภิสิทธิ์ พึ่งพร และพนารัตน์ สีหราช. 2541. รายงานการศึกษาโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนไทยมุสลิมตลอดในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำกับ การตำรวจตระเวนชายแดนที่ 43 และ 44. สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

นิรันดร์ นิมิง. 2540. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพบริการของสตรีไทยมุสลิมในสถานเริงรมณ์: ศึกษาเฉพาะจังหวัดนราธิวาส. ปรินญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

นุชนาถ แหละดูหรี. 2536. การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เน่งน้อย สุวรรณศิริ. 2543. การรับรู้ข่าวสารจากการอ่านหนังสือพิมพ์ของชาวไทยมุสลิม ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี. ปรินญานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บวรจวบ สังคะโต. 2537. ชุมชนโบราณ: ศึกษาเฉพาะบริเวณเมืองโบราณยะรัง: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา.

บริษัทที่มคอนซัลติง เอนจิเนียร์ จำกัดและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2541. การศึกษาผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นโครงการท่อส่งก๊าซไทย-มาเลเซีย: รายงานฉบับสุดท้าย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

บัญญัติ จันทน์เสนะ. มปป.. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

เบญจพร คงอินทร์. 2546. ศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา. ปรินญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ประกิจ ต่อทีละ. 2539. แนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเพื่อความร่วมมือพัฒนาเกี่ยวกับเขตทับซ้อนของเขตเศรษฐกิจจำเพาะระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประพนธ์ เรืองณรงค์. มปป.. การศึกษาชุมชนชาวไทยในไทรบุรีหรือรัฐเคดาห์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ประพันธ์ วิเศษรัฐกรรม. 2545. โครงการขยายโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนของชุมชนยากจน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2542-2544: รายงานผลการดำเนินงาน. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัญญา จินดาวงศ์. 2540. การดำเนินงานพัฒนาชนบทของสภาตำบลในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บุญปศมาธน์ ขวภาค. 2546. ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เปรมินทร์ คารวี. 2544. ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยและภาษามลายูในเขต 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย: รายงานการวิจัย. ภาควิชาภาษาและภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ผาสุขสันต์ ใหม่ทิพย์. 2540. การศึกษาเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานของนักเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีภูมิหลังต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสารัตถะศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงศกร ทิพย์ดนตรี. 2537. คุณลักษณะของเกษตรกรตำบลที่ส่งผลต่อการนำแผนการผลิตของเกษตรกรมาจัดทำแผนพัฒนาตำบลในจังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

- พงศา ศิลบุตร. 2536. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อมวลชนกับความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ ของหญิงอาชีพพิเศษในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พรเทพ บุญจันทร์เพชร. 2544. ศึกษานาฏศิลป์พื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พิทยา มาศมินทร์ไชยนรา. 2542. ทศนคติทางการเมืองของนิสิตมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้. ปริญญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พริยศ ราธิมมูลา. 2541. บทบาทของอุลามาอูปัตตานีในอดีตกับการพัฒนาสังคม การศึกษาและวัฒนธรรมมุสลิมในดินแดนปัตตานี: รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- เพ็ญณภัทร ธรรมโชติ. 2540. การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หนังสืออ่านนอกเวลา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดสงขลา. ปริญญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เพลินพิศ จันท์สุริยา. 2540. การยอมรับบทบาทของปลัดอำเภอหญิง : ศึกษากรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มานะ ศรีพิทักษ์. มปป.. ยุทธศาสตร์ : การพัฒนาเมืองนานาชาติสงขลา-หาดใหญ่ ในปี 2002-2004. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
- มานิต พันธุ์ประภา. มปป.. การส่งเสริมการส่งออกโคเนื้อไปยังประเทศมาเลเซีย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- มารุต ปัสโชตะสิงห์. มปป.. คนมาเลเซียเชื้อสายไทยกับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

มาลินี จุฬามณีรัตน์. 2545. ศึกษาพิธีกรรมเกี่ยวกับการทำนาและผลกระทบต่อชาวนาบ้านอำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส: รายงานการวิจัย. สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เมธี ดิสวัสดิ์. 2546. การประเมินผลโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบริบท 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ปรินญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เมธี เอกศิรินิมิตร, พิชิต แก้ววงศ์ศรี และนพรัตน์ บำรุงรักษ์. 2542. ผลของเสมทะเล (*Avicennia marina*) ในการเป็นไม้เบิกนำต่ออัตราการเจริญเติบโตและการรอดตายของโกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*) บนหาดเลนใหม่ของอ่าวปัตตานี: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (2542). โครงการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมจิตวิทยาเศรษฐกิจ และความมั่นคงของจังหวัดชายแดนภาคใต้.ปัตตานี.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2544. รายงานการวิจัยประเมินผลจังหวัดทดลองแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนา กรณีจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดปัตตานี: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

รัตติยา สาและ. 2544. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ราศิณี ช่วยพัฒน์. 2545. ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะแรงงานระดับอาชีวศึกษาของบุคลากรในสถานประกอบการเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. ปรินญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ละม่อม ไข่มพัฒน์. มปป. ความเชื่อพื้นบ้านเกี่ยวกับอนามัยแม่และเด็กของสตรีไทยมุสลิมใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์สาขารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

ลอบ ภูวภิรมย์. 2540. แนวโน้มการประถมศึกษาในทศวรรษหน้าของจังหวัดปัตตานีที่สอดคล้องกับโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วรรณเพ็ญ วงศ์สุคนธ์. 2544. ศึกษาระดับและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วรรณณี ตั้งศิริกุลวงศ์. 2540. การศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและความมีประสิทธิภาพของการแข่งขันในอุตสาหกรรมเคมีคอนกรีตในประเทศไทย, มาเลเซีย และอินโดนีเซีย. วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรสุดา ขวัญสุวรรณ. 2539. สภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันชัย ธรรมสังการ. 2543. การแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย: รายงานการวิจัย. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วินิจ ประภาคมนเทียน. 2536. ไฟฟ้ากับการพัฒนาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะกรณีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วินิจ สังขรัตน์. 2544. อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิชาการบริการการศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิลาศ ชูช่วย. 2543. สังคมทางการเมืองของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วีรพล สุขสว่าง. 2537. ประเพณีในรอบปีของชาวไทยในอำเภอปัตตานี จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา.

ศักดิ์พันธ์ ต้นนิมลรัตน์. 2540. การเลือกชมรายการวิทยุโทรทัศน์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ศิริพงษ์ จันทรรักษ์มี. 2540. แนวความคิดในการจัดตั้งธนาคารอิสลามใน 5 จังหวัด. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ศิริพร รัชชู. 2537. การรักษาโรคกระดูกของแพทย์แผนโบราณชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดปัตตานี: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2539. การปรับปรุงการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2537. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้และสู่ทางการลงทุน. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ภาควิชา.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2543. ศอ.บต.43 สรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2543. ยะลา: กองนโยบายและแผน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง. มปป.. “ความสัมพันธ์และปัญหาระหว่างไทย – มาเลเซีย” แนวทางการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เพื่อการแก้ปัญหาชายแดนไทย-มาเลเซีย. กรุงเทพฯ: สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง. หน้า 97-117.

สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง. 2540. “ประวัติความเป็นมาของจังหวัดชายแดนใต้” แนวทางการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เพื่อการแก้ปัญหาชายแดนไทย-มาเลเซีย. กรุงเทพฯ: สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง. หน้า 1-22.

สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช. มปป.. สรุปรายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาความสัมพันธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวไทยและพม่าในชายแดนภาคใต้. นครศรีธรรมราช สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช. หน้า 127-157.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สาขาวิจัยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร. มปป.. สรุปแนวทางการพัฒนาห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: สาขาวิจัยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2537. เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร และพจนีย์ ลัทธิโร. 2540. รูปแบบการเงินและการเปิดเผยข้อมูลของธุรกิจ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

สมคิด ภัคดี. 2537. ความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโครงการเพื่อความหวังใหม่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สมนึก สุขวัฒนาภิรมณ์. 2538. บทบาทในการส่งเสริมประเพณีเกี่ยวกับศาสนาอิสลามของกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในอำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

สมบัติ แซ่ดี,สุรพล ทองชาติ และอาหะมัด หะบาแย. มปป.. ศิลปวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: กลุ่มวิจัยและพัฒนา สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 2.

สมพร วิทวัสการเวช. 2538. ความรู้และความตระหนักของประชาชนคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพ.สน.) ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณี อำเภอ

หาดใหญ่และอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

สมภพ จิตรภิรมย์ศรี และคนอื่นๆ. 2543. พลวัตทางสังคมกับปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สมศักดิ์ แขวงโสภา. มปป.. แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สมศรี สำราญ. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการให้สินเชื่อ SMEs ไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีธนาคารออมสิน จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สวัสดิ์ กฤตธัตถนันต์. 2538. โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา 5 อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สะอาด อุษมา. 2541. การศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สันทนต์ ณ นคร. 2540. เจตคติของชาวไทยมุสลิมในตำบลกรงปินัง กิ่งอำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลาต่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สาวิตรี ลาภาวัฒน์. 2540. แนวทางการพัฒนาเมืองชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเบตง. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการประสานการพัฒนามืออาชีพทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2542. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง-สงขลา โดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ: สรุปร่างรายงานผลการศึกษาล่าสุดท้าย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักประสานงานมวชน. 2542. การเสริมสร้างความเข้าใจและกระชับความสัมพันธ์อันดีในระดับท้องถิ่นไทย-มาเลเซีย: โครงการนำร่องการส่งเสริมบทบาทนายอำเภอชายแดน.

สิริพร สิวราวุฒิ. 2538. การศึกษาการบริหารโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด 5 ชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุกิตติ ธนพิทักษ์, กระทรวงมหาดไทย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. 2545. โครงการขยายโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนของชุมชนยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุทัศน์ คำศรี. 2538. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สุนทร แก้วขาว. 2540. ตำรวจกับอาชญากรรมในเขตพื้นที่จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุพจน์พงษ์ วิไลพันธ์. 2538. การพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สุภา วัชรสุขุม. 2536. คำยืมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี ภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุรพล ไชยเดช. 2538. ปัญหาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สุวิมล เว้าะปะะ. 2536. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะเมืองนราธิวาส: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

เสาวนีย์ ดำนิล. 2546. ศึกษาการจัดการกิจการกลุ่มหมู่บ้านเกษตรกรบ้านร่อนพัฒนา ตำบล
ต้นยางมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส. ปรินูญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เสาวรัตน์ ขุพินิจ. 2541. ศักยภาพและแนวโน้มการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมของ 5 จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ในโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ. ภาคนิพนธ์คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อนุกุล สนิทวงศ์. 2544. พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ “ภาษาสื่อสารสัมพันธ์ชายแดนใต้” ของ
ชาวไทยมุสลิมในอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อนุชาติ จุวัตร. 2539. ขวัญของครูโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนา
หมู่บ้านในเขตชนบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อัจฉรา ธรรมาภรณ์ และปราณี ทองคำ. 2541. การพัฒนาชุดกิจกรรมการแก้ปัญหาในวิชา
วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมความคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อับดุลการี สาเมาะ. 2540. ผลของวิธีสอนต่างวิธีที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนไทย
มุสลิม. ปรินูญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อับดุลสุโก ดินอะ. 2544. ทศนคติอุลามอาอีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อแนวคิดสะลัฟและคอลลัฟ
เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อาคม ใจแก้ว. 2538. ผลกระทบของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์: ศึกษาเฉพาะด้านสังคมและเศรษฐกิจ. รายงานการวิจัย ภาควิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
หาดใหญ่.

อานิส พัฒนปรีชา. 2547. ศึกษาการซื้อขายแบบผ่อนชำระตามกฎหมายอิสลาม: กรณีศึกษา
สหกรณ์อิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อาทรรุ คุระวรรณ. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงาน
การวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อาหวัง ล่าญ. 2541. กิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรในชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดน
ภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อำนาจ ลายไม้. 2544. โครงการของรัฐเพื่อการพัฒนาที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ ด้วยวิธีประชาพิจารณ์: ศึกษากรณีโครงการก่อสร้าง
ธรรมชาติไทย-มาเลเซียและโครงการโรงแยกก๊าซ ไทย-มาเลเซีย. วิทยานิพนธ์ คณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิสมาแอ สาละ. 2541. ประเพณีแต่งงานชาวไทยมุสลิมในอำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี.
ปริญญาโท มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อุดม หล้าเบิ้ลสะ. 2544. บทบาทของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในเขตชายแดนภาคใต้.
ปริญญาโท มหาวิทยาลัยทักษิณ.

หนังสือ

กรมการปกครอง. 2545. คู่มือการปฏิบัติราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: กรมการ
ปกครอง.

กิตติ สมบัติ, พรพรรณ พิริยานุพงศ์ และสายันต์ อาจนรงค์. 2546. ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแล
สุขภาพตนเองของชาวมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: ยะลาสมาร์ทพวันท์.

กุศล นาคะชาติ และคนอื่นๆ. บรรณานุกรม 2537. บรรณานุกรมฐานข้อมูลท้องถิ่นภาคใต้: เล่ม 2
ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี.

ครองชัย หัตถา. 2541. ปัตตานี: การค้าและการเมืองการปกครองในอดีต. ปัตตานี: โรงพิมพ์
มิตรภาพ.

จิราภรณ์ สุจริตรักษ์ และชปา จิตต์ประทุม. 2537. การค้าชายแดน. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย
ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจริญ ศรีประดิษฐ์. 2542. ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ด้านการแพทย์พื้นบ้านจากหนังสือบุคคล.
กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ประพนธ์ เรืองณรงค์. 2542. นิทานพื้นบ้านชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนา-
พานิช.

ประสาธน์ มีแต้ม. 2543. มองอย่างที่ไม่เคยมอง : กรณีทอผ้าไทย-มาเลย์ .กรุงเทพฯ: กลุ่มศึกษา
การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน.

พรพันธุ์ เขมคุณาศัย. 2542. บานอ: สื่อสะท้อนภูมิปัญญาของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้.

มโน พิสุทธิรัตนานนท์ และศรีน มณีโชติ. 2536. เรือนไทยภาคใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดปัตตานี. 2542.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วีระพันธ์ ไชยศิริ. 2542. เบตง: ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน. กรุงเทพฯ: ปรับไฟก๊ส.

ศรีศักร วัลลิโภดม. 2536. ปัตตานีในภาพประวัติศาสตร์ศรีวิชัย. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

อัสหมัดสมบุญ บัวหลวง. มปป.. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป (Data base) ของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.ปัตตานี: สำนักส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง.

สว่าง เลิศฤทธิ์. 2536. ช่างกริชคนสุดท้ายของสยามประเทศ. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม.

สว่าง เลิศฤทธิ์. 2536. สตรีมุสลิมกับบทบาทที่กำลังเปลี่ยนแปลง: กรณีสตรีไทยมุสลิมที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2544. โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุวัฒน์ ทองหอม. 2538. เงาะชนผู้อยู่ป่า: ชชาติพันธุ์ศึกษาดำรงชีพที่ยังเหลืออยู่. ตรัง: องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง

หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จังหวัดปัตตานี. 2537. แหล่งศิลปกรรม จังหวัดปัตตานี. ปัตตานี: หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี.

อนันต์ วัฒนานิก. 2536. พระโค่นหินและเจดีย์โบราณที่เมืองเก่าปัตตานี. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

ฮอลลิงก้า, ซิลวี. 2541. ประเทศเพื่อนบ้านของไทย. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ แกรมมี่.

บทความ

คณิตา นิจุรกุล. 2536. “ศึกษาสภาพปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชาศาสนาของครูสอนศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้.” *วิทยบริการ*, 4 (2): 5-15.

จิระพันธ์ เดมะ. 2545. “สภาพและความต้องการต่อรูปแบบและองค์ประกอบภายในรายการโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบ Direct-to-home ของผู้บริโภคใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.” *วารสารศึกษาศาสตร์* 14,1 (เม.ย.2545) หน้า 98-116.

ทรงศักดิ์ พรหมงาม. 2544. “ตลาดนัดวันอาทิตย์ ด้านวังประจัน จุฑายาใหม่ ไทย-มาเลเซีย.”
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตองค์กร.

ทวีเกียรติ เลาะหะวลีสันต์. 2545. “โครงการความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพด้าน
อาหารและยาระหว่างชายแดนไทย-มาเลเซีย (จังหวัด-รัฐ) จังหวัดสงขลา.” ใน วารสาร
อาหารและยา ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (ก.ย. -ธ.ค. 2545) หน้า 21-31.

“ทิศทางและมาตรการดำเนินการพัฒนาการเกษตรจังหวัดชายแดนภาคใต้.” 2544. แดนใต้,
ไม่ระบุฉบับ, ไม่ระบุเลขหน้า.

ปิ่น จันจุฬา,เกรียงศักดิ์ ปัทมรธา และสมชัย คอวนิชกิจ. 2542. “การให้สินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย.” ใน วารสารเกษตร ปีที่ 15 ฉบับที่ 1
(ก.พ.2542) หน้า 84-97.

ปิยะ กิจถาวร. 2543. “ช่วยกันใช้รัฐธรรมนูญแก้ปัญหาโครงการท่องเที่ยวและโรงงานแยกก๊าซ
ไทย-มาเลเซีย: เส้นทางสู่การปฏิรูปการเมืองไทย.” รัฐมิแล, (ไม่ระบุเลขหน้า).

ปรีชา ชวนไชยสิทธิ์. 2537. “การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการพัฒนา 3 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้.” ในวารสาร รัฐสภาสาร ปีที่ 42 ฉบับที่ 8 (ส.ค. 37) หน้า 57-66.

เป้งร่า กุลเวช. 2541. ชุมชนมุสลิมบ้านโต๊ะบันกับการสานใยเตยปาหนัน. วัฒนธรรมไทย,
(ไม่ระบุเลขหน้า).

พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์. 2546. “ระดับการปฏิบัติการกิจโครงการถ่ายโอนของปลัดองค์การบริหารส่วน
ตำบลในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น.” วิทยาการจัดการ, (ไม่ระบุเลขหน้า, ไม่ระบุฉบับ).

พรพันธุ์ เขมคุณาชัย. 2536. “ทัศนะของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามกับจังหวัดชายแดนภาคใต้:
กลยุทธ์ในการแก้ปัญหา.” ทักษิณคดี, 73-82.

พลากร สุวรรณรัฐ. 2543. “การรักษาความมั่นคงในบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน วารสารเทศบาล นิตยสารท้องถิ่น ปีที่ 95 (ม.ค.2543) หน้า14-17.

พิทักษ์ คชวงศ์. 2542. “ซาไก ชชาติพันธุ์ไทยที่รับวัฒนธรรมดนตรี.” *วัฒนธรรมไทย*, (ไม่ระบุเลขหน้า).

พิสุทธิ บุญเจริญ. 2541. “ระบบการจัดการศึกษาอิสลามศึกษาในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน วารสาร *รัฐสมิแล* ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย. 2541) หน้า 14-19.

พิสุทธิ บุญเจริญ. 2541. “เราะฎาฮ์ (Raudhah): พื้นฐานสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กไทยมุสลิมวัย 3-6 ขวบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย.” ในวารสาร *รัฐสมิแล* ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 (พ.ค.-ส.ค. 2541) หน้า 66-74.

พิสุทธิ บุญเจริญ. 2542. “แหล่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วัย 12 ปีขึ้นไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ในวารสาร *รัฐสมิแล* ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย. 2542) หน้า 67-72.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2537. การสัมมนาเรื่อง “คุณลักษณะของครูและแนวทางการผลิตครูที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ในวารสาร*ศึกษาศาสตร์ (มอ.ปัตตานี)* ปีที่ 9 ฉบับพิเศษที่ 1 (2537) หน้า 28-45.

โรสิต สมิติสวัสดิ์ และปรียาลักษณ์ โทณะวนิก. 2540. “การค้าชายแดนไทย-ลาวและไทย-มาเลเซีย.” *วารสารเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)*, (ไม่ระบุเลขหน้า).

วาที ทรัพย์สิน. 2546. “ดีเกียฮูลู : ภาวะบุญตามสื่อโฆษณา.” *รัฐสมิแล*, (ไม่ระบุฉบับ ไม่ระบุเลขหน้า).

วิญญู บุญยงค์. 2544. “บ้านกาแป๊ะเมืองเบตง วิถีชนมุสลิมกลางหุบเขา.” *วัฒนธรรม*, ไม่ระบุฉบับ, ไม่ระบุเลขหน้า.

ศูนย์พัฒนาภาคใต้. 2545. “สะเดา: ด้านการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย.” ใน *วารสารเศรษฐกิจและสังคม* ปีที่ 39 ฉบับที่ 2 (มี.ค.- เม.ย. 2545) หน้า 71-74.

สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร. 2543. “การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของอุตสาหกรรมยางพาราใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน *วารสารวิทยาการจัดการ* ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค. 2543) หน้า 1-8.

สมเจตนา มูณี. 2537. วัฒนธรรมใจที่ปรากฏในท้องถิ่นภาคใต้. *ทักษิณคดี*, มิถุนายน-กันยายน, หน้า 14-29.

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดยะลา. 2542. “การแก้วิกฤตการณ์เศรษฐกิจ มาเลเซียผลกระทบต่อไทย โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน *แรงงานสัมพันธ์* ปีที่ 40 ฉบับที่ 2 (มี.ค.-เม.ย. 2542) หน้า 26-31.

สำนักประสานงานมวลชน. 2542. “การเผยแพร่ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน *นิตยสารท้องถิ่น เทศาภิบาล* ปีที่ 39 ฉบับที่ 6 (มี.ย. 2542) หน้า 35-38.

สิรพงศ์ ศิริรักษ์. 2541. “การเปรียบเทียบลักษณะบางประการของเกษตรกร ที่มีผลต่อการเลี้ยงโคเนื้อ ภายใต้โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน *วิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์* ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2541) หน้า 1-15.

สุจินต์ สุทธิการณทัตย์. 2543. “องค์กรร่วมไทย-มาเลเซียกับพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม.” *สรรพากรสาส์น*, (ไม่ระบุเลขหน้า).

สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร,เจียรนันท์ วาณิชย์สุภาวงศ์ และปณวัฒน์ อุบล. 2541. “การส่งเสริมความเข้าใจอันดีของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาจากการประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาคที่ 4 กองทัพภาคที่ 4.” ใน *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์* ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (ก.ย.-ธ.ค. 2541) หน้า 311-324.

สุรัชย์ ตริยวรรณกิจ. 2540. “การค้าไทย-มาเลเซีย...ไทยขาดดุลการค้าหลายปี.” *มองเศรษฐกิจ*, (ไม่ระบุเลขหน้า).

สุรินทร์ พิศสุวรรณ. 2543. “ผู้นำความขัดแย้งและความรุนแรง: สภาการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ใน วารสารรัฐสมิแล ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 (พ.ค.-ส.ค. 2543) หน้า 37-46

สำนักเจรจาการค้าพหุภาคี. 2543. “ผลการประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย-มาเลเซีย.” เศรษฐกิจการพาณิชย์, (ไม่ระบุเลขหน้า).

อุทัย ดุลยเกษม. 2536. “บทบาทของการศึกษากระบวนการบูรณาการทางการเมือง: กรณีของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู.” ทักษิณคดี, 83-69.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2540. “สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนหลายชาติพันธุ์ในภาคใต้.” รัฐสมิแล, มกราคม-สิงหาคม, หน้า 3-9.

ฮอลลิงก้า ซิลวี่. 2545. “บทบาทของโครงการทักษิณพัฒนากับสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ในรัฐสมิแล ปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย. 2545) หน้า 22-28.

อื่น ๆ (เอกสารประกอบการสัมมนา ,รายงานการประชุม ฯลฯ)

กวีและนักเขียนไทยภาคใต้, กวี,นักเขียนมาเลเซีย และสำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 2544. โครงการสานสัมพันธ์นักเขียนไทย-มาเลเซีย ครั้งที่ 1 21-23 กรกฎาคม 2544. เอกสารโครงการ.

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย และภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2544. รัฐศาสตร์ไทยกับศักยภาพในการจัดการความขัดแย้ง. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 2 (พ.ศ.2544). เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2541. การสัมมนาเพื่อติดตามผลความคืบหน้าของโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2542 ณ หอประชุม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี: โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐ
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

ชัยโชค จุลศิริวงศ์. 2540. ไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องนโยบาย
ต่างประเทศของไทย 6-8 และ 17 พฤษภาคม 2540 ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จุลสาร). กรุงเทพฯ: โครงการ Global
Competence Project.

นักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 4. มปป.. การใช้เทคโนโลยี
สารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านสาธารณสุข ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ . เอกสารและ
รายงานสรุปการสัมมนา ณ ห้องฉายภาพยนตร์ ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทย
บริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 19 สิงหาคม 2540. ปัตตานี: คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พิริยศ ราธิมูลา และคนอื่นๆ. 2544. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการเมือง 5 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้ เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย อินโดนีเซีย- มาเลเซีย-ไทย: เอกสารทาง
วิชาการ. ศูนย์วิจัยมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ บรรณาธิการ. 2537. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องการ
จัดทำโครงการแก้ปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: ศูนย์อำนวยการ
บริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ศูนย์พัฒนาภาคใต้. 2541.
แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนภาคใต้ (ไทย-มาเลเซีย): สรุปประเด็นการสัมมนา
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2542. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2542-2546). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสุรใจและเพื่อน บรรณาธิการ. 2537. เอกสารประกอบการสัมมนาภาษีมูลค่าเพิ่มต่อ
ธุรกิจภาคใต้ตอนล่าง. สำนักงานสุรใจและเพื่อน: หอการค้าจังหวัดสงขลาและ
หนังสือพิมพ์ก้าวหน้าใหม่.

สุรพันธ์ จุ่นพิจารณา. 2541. การพัฒนาภูมิภาคชายแดน (เอกสารบรรยาย). เชียงใหม่: ศูนย์พัฒนา
ภาคเหนือ.

งานเขียนชายแดนไทย – สหพันธรัฐมาเลเซีย

เรียงตามหัวเรื่อง

1. การเมือง การทหาร ความมั่นคง

วิทยานิพนธ์และวิจัย

ศิริโชค คิม. 2545. *ทัศนะต่อข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ทัศนะต่อข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองสูงขึ้น จึงควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการอ่านหนังสือพิมพ์ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารทางการเมืองที่เพียงพอ เป็นการเพิ่มความรู้ ความคิดเกี่ยวกับการเมือง ดังนั้นองค์กรปกครองท้องถิ่นควรหันมาสนใจประชาชนในท้องถิ่นให้เข้าถึงข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ และรณรงค์ในการอ่านหนังสือพิมพ์ให้มากขึ้น

จรัญ จันทพาน. 2537. *ความสำนึกต่อชาติของข้าราชการใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*.

วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผู้วิจัยทำการศึกษาเรื่อง ความมีสำนึกต่อชาติของข้าราชการใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นข้าราชการของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการ จากการศึกษาพบว่า ความมีสำนึกต่อชาติของข้าราชการทั้ง 2 กระทรวงแตกต่างกันในระดับค่อนข้างสูง โดยภูมิหลังของข้าราชการ อาทิ ระดับตำแหน่ง การได้รับสิทธิพิเศษในการรับราชการ อายุราชการ เป็นปัจจัยที่มีผลทำให้ ข้าราชการมีสำนึกต่อชาติแตกต่างกัน และความสำนึกต่อวินัยข้าราชการ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง และอุดมการณ์ประชาธิปไตยในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการพัฒนาฝึกอบรม เพิ่มพูนประสิทธิภาพให้มีความตระหนักต่อวินัยข้าราชการ ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้สูงขึ้น

ชปา จิตต์ประทุม. 2542. *ความร่วมมือทวิภาคี กรณีศึกษาเรื่อง พื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย*:

รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไทยและมาเลเซีย ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกัน มีความสัมพันธ์กันมาอย่างช้านาน ได้เกิดมีข้อพิพาทเกี่ยวกับพื้นที่บริเวณอ่าวไทยตอนล่าง โดยทั้งสองประเทศต่างอ้างสิทธิเหลื่อมล้ำกันในพื้นที่ดังกล่าวร่วมกัน แต่ต่อมา ปีพ.ศ.2522 ได้มีการทำบันทึกความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิตในพื้นที่พัฒนาร่วมกันโดยเท่าเทียมกัน หลังจากการเจรจาอย่างต่อเนื่องกันมาถึง 11 ปี ในปีพ.ศ. 2533 รัฐบาลของทั้งสองประเทศได้ทำความตกลงว่าด้วยธรรมนูญและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย หลังจากนั้นวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2534 ไทยและมาเลเซีย ได้ประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติองค์กรร่วมไทย – มาเลเซีย พ.ศ. 2533 ร่วมกัน โดยสนธิสัญญาทั้งสองฉบับนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึง ความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกันด้านหลักแห่งความเป็นมิตรและอำนวยความสะดวกร่วมกัน ทำให้การแก้ปัญหาคล่องไปด้วยดี ทำให้ทรัพยากรอันมีค่าได้ท่องเที่ยวเลไม่ถูกทิ้งให้สูญเปล่าแต่กลับนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน

ชลลดา แสงมณี. 2542. *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของปัญญาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดน*

ภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิทยานิพนธ์นี้กล่าวถึงเรื่องพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของปัญญาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษาพบว่า ปัญญาชนมุสลิมมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง โดยปัญญาชนที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง ปัญญาชนที่อยู่ในเขตชนบทมีส่วนร่วมมากกว่าปัญญาชนที่อยู่ในเขตเมือง อันเนื่องมาจากเงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรมและการศึกษา รวมทั้งเงื่อนไขทางศาสนาและประชาคมเกษตรร่วมด้วย

โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการกำกับการบริหารตามระบอบประชาธิปไตยตามแนวคิดธรรมรัฐ การสื่อสารทางการเมือง ควรจัดทำภาษามลายูควบคู่กับภาษาไทย ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยให้ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

ชาญ ปานสิน. 2540. ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้กับความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพฯ:

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

จังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาที่มีลักษณะแตกต่างจากปัญหาภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ และมีผลกระทบกับภาวะมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นปัญหาทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และศาสนาที่แตกต่างกัน ซึ่งรัฐบาลก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคืบคลานได้ จากผลการวิจัยพบว่า มีผู้ก่อวินาศกรรมปลุกกระดมประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามให้ลุกขึ้นต่อสู้กับรัฐบาลไทยและเรื่องความแตกต่างทางศาสนา แต่ด้วยสายเลือดแห่งความเป็นไทย ทำให้สถานการณ์ยังไม่รุนแรงเหมือนประเทศอื่นๆ สถาบันพระมหากษัตริย์ยังเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของประชาชนทุกหมู่เหล่า หลักศาสนาอิสลามบางอย่างทำให้การพัฒนาลำบาก และผู้นำศาสนาอิสลามเชื่อว่า เมื่อประเทศเจริญ ประชาชนมีรายได้ดี จะทำให้ประชาชนไม่เคร่งครัดในศาสนา

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะ ให้ส่งเสริมการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพการเรียนรู้ภาษา คุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ให้ยอมรับความแตกต่างทางศาสนา และประเพณีวัฒนธรรมทั้งสองฝ่าย จัดการบริหารงานทั้งปวงอย่างมีเอกภาพ และให้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้นำมุสลิมมีส่วนร่วมเข้าแก้ไขปัญห และดำเนินการทางทหารอย่างต่อเนื่องและเด็ดขาดกับโจรก่อการร้าย

ดลมนรจณ์ บากา, เกษตรชัย และหิม และนิอาเรฟ ระเด่นอาหมัด. 2545. *ความคิดเห็นของประชาชน ครู และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการกระจายอำนาจการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย*. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชน ครูและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ประชาชน ครูและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นด้วยต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้ความเห็นด้วยนั้นยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปในทุกด้านของแต่ละกลุ่ม และยังเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาแก่ ครู ประชาชนและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปของการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสาร และควรมีการสนับสนุนให้มีการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนจะมีการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวบุคคลที่จะเข้ามารับผิดชอบทางการศึกษา

นพดล สุตันตวิณัยกุล. 2538. การฝึกอบรมข้าราชการตำรวจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดยะลา. ภาคนิพนธ์. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จากการวิจัยเรื่องนี้ พบว่า การฝึกอบรมจะช่วยให้เข้าใจและปฏิบัติงานในหน้าที่ร่วมกับประชาชน หลักสูตรการฝึกอบรมควรเป็นหลักสูตรที่เอื้ออำนวยให้ข้าราชการตำรวจในจังหวัดชายแดนภาคใต้นำไปใช้ปฏิบัติงาน ให้เกิดผลดีต่อตนเองและกรมตำรวจ โดยเชิญวิทยากรระดับท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์ เข้ามาบรรยายให้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยเน้นวิถีชีวิต เพื่อให้หลายหน่วยงานได้ยึดถือและนำไปปฏิบัติร่วมกัน

นันทเดช ย้อยนวล. 2541. ขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจในการบริหารงาน ควรเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ทุกหน่วยงาน เพื่อให้เกิดขวัญในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของข้าราชการตำรวจ แม้ว่า รายได้ต่อเดือน จะแตกต่างกันแต่มีขวัญในการปฏิบัติงานสูงเท่ากัน ผู้บริหารควรพิจารณาให้มีการปรับปรุงอัตราเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยงของข้าราชการตำรวจให้สูงขึ้น และสร้างความมั่นใจให้แก่ข้าราชการในการปฏิบัติงาน และให้คำปรึกษาที่ถูกต้องและเป็นธรรม ในกรณีที่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน

นิมิต ยศกิจ. 2541. ขวัญของครูประถมศึกษาในโรงเรียนเสี่ยงภัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บทความนี้กล่าวถึง ขวัญของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เสี่ยงภัย ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า เนื่องจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงภัยสูงมาก โดยมีปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาเรื่องของสวัสดิการ และปัญหาการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ ที่จะต้องดำเนินการแก้ไขในปัจจุบันให้หมดไป เพื่อส่งเสริมขวัญของครูให้อยู่ในระดับสูงขึ้น

นิยม สองแก้ว. 2542. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของศอ.บต. ต่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทรรศนะของนายอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด สังกัด 7 กระทรวงหลัก. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของ ศอ.บต. ต่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทวศนะของนายอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด สังกัด 7 กระทรวงหลัก พบว่า บทบาทที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง ต่ำกว่าบทบาทที่คาดหวังซึ่งอยู่ในระดับสูงกว่ามาก โดยที่บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์จะมีปัญหาในการปฏิบัติมากที่สุด ศอ.บต. อาจประสบความสำเร็จในกลุ่มผู้นำศาสนาและประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของ ศอ.บต. การที่ ศอ.บต. จะพัฒนาและแก้ไขปัญหา จะต้องปรับปรุงบทบาทของตนเองให้เป็นองค์หลักในการวางแผน ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของทั้งภาครัฐและเอกชนในแต่ละด้าน

พิทักษ์ไท เทพนอก. 2539. การพัฒนาบุคลากรข้าราชการกรมการปกครองในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดยะลา. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การพัฒนาบุคลากรข้าราชการกรมการปกครองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดยะลา พบว่า ข้าราชการและลูกจ้างส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรของศูนย์อำนวยการบริหารงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น ทาง ศอ.บต. ควรจัดหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระและเน้นการศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง เพราะเป็นงานที่ต้องอาศัย ความรู้ความสามารถที่จะต้องเข้าไปสัมผัสและดูแลประชาชนในระดับท้องถิ่น

ไมตรี สมะแอ. 2546. การก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. ภาคนิพนธ์

คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เกิดขึ้นมาโดยตลอดเหมือนเป็นสิ่งที่ควบคู่กับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย โดยมีปัญหาขัดแย้งจนส่งผลให้เกิดมีการก่อตั้งขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดขบวนการแบ่งแยกดินแดนคือ อิทธิพลแห่งประวัติศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรม

ปัจจัยต่างๆ ของขบวนการก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน ได้นำไปใช้ปลุกระดมให้มีการต่อต้าน ก่อกบฏหลายครั้ง และกระตุ้นให้ชาวมุสลิมต่อสู้เพื่อให้ได้เอกราชคืนมา รัฐบาลควรหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อเป็นการตัดโอกาสในการปลุกระดม และแย่งชิงประชาชนเข้าไปเป็นสมาชิกของขบวนการโจรก่อการร้ายกลุ่มต่าง ๆ

วชิระ อัลภาชน์ และวิชัย รูปขำดี. 2546. *ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงต่อเหตุการณ์การก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*.

ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงต่อเหตุการณ์การก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันต่อสาเหตุการก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามาจากประวัติศาสตร์ รัฐควรสนับสนุนโดยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ควบคู่ไปกับการจัดเงื่อนไขต่างๆ ซึ่งมีผลทำให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเร่งรัดการเสริมสร้างความมั่นคงภายในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืนต่อไป

วันชัย กานต์ประภา. 2541. *การแก้ไขปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้*.

กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้ ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ด้านความไม่สงบเรียบร้อย ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจำเป็นที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักการเมือง องค์กรธุรกิจ เอกชน ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ตลอดจนประชาชน ต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัยพบว่าการจัดการแก้ไขปัญหา ความไม่สงบเรียบร้อย ทุกหน่วยงานมีแผนงานปฏิบัติที่ชัดเจน แต่มีอุปสรรคในระดับผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากความไม่เข้าใจในแผนงาน ความล่าช้าของงบประมาณที่ได้รับ รวมถึง เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยเสนอแนะให้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องผนึกกำลัง ในการแก้ไขปัญหา ด้วยความจริงจังและจริงใจ แบ่งออกในแต่ละด้านดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ จัดให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและวิชาการ ด้านสังคมจิตวิทยา สนับสนุนให้สถาบันศาสนา และการศึกษา เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เร่งรัดการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายให้รับผิดชอบต่อแผนงานที่กำหนด ด้านการศึกษา และทรัพยากรมนุษย์ จัดระบบศึกษาเพื่อสนองความต้องการของชุมชน และด้านการบริหารและจัดการเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยต้องปรับปรุงองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ต่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

วิชัย บัวรอด. 2540. *การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกัน

ราชอาณาจักร.

การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย มีความสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของชาติ จากผลการวิจัยพบว่าในด้านการจัดทำแผน ในระดับนโยบายของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความชัดเจนแล้ว แต่มีอุปสรรคในระดับผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากความไม่เข้าใจ ความล่าช้าของ

งบประมาณที่ได้รับ และยังไม่มีแผนงานเฉพาะในการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนที่ชัดเจน การประสานแผนงานเพื่อความมั่นคงของฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนยังไม่มีความสะดวกที่ชัดเจน

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน จะต้องผนึกกำลัง ความตั้งใจ ความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีการจัดเตรียมพื้นที่หมู่บ้าน กำลังประชาชน และการประสานแผนพัฒนาเพื่อความมั่นคง ในการพัฒนาหมู่บ้านพื้นที่ชายแดน เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความรักท้องถิ่นหมู่บ้านของตนเอง

วิชาญ สุขสง. 2539. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปราม การก่อการร้าย ในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่ข้าราชการควรสร้างความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากกลัวได้รับอันตรายจึงไม่อยากจะเข้าไปมีส่วนร่วม หน่วยราชการควรให้ความสนใจใกล้ชิดกับประชาชน สร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้ประชาชนลดความหวามกลัว

วีรศักดิ์ อุปสิทธิ์. 2545. *บทบาทศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ. บต.) กับความมั่นคงแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การดำเนินงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 สามารถทำให้เหตุการณ์ความไม่สงบลดลงไปได้ แต่ภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและระหว่างประเทศ ทำให้บทบาทของ ศอ.บต. ที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงตามชายแดน

ฉะนั้น รัฐบาลควรจะให้ ศอ.บต. ดำรงอยู่ในฐานะหน่วยงานสำคัญของรัฐและควรพิจารณาปรับปรุง บทบาทและอำนาจหน้าที่ให้มีเอกภาพมากยิ่งขึ้น ควรจัดองค์กรอิสระ โดยให้ประชาชนในพื้นที่เป็นคนประสานงานกับ ศอ.บต. และควรให้ความสำคัญกับภาษามลายู โดยให้เปิดสอนในสถานศึกษาต่างๆ ได้ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงได้

ศิวกร จันทร และวิชัย รูปขำดี. 2545. *กำลังขวัญในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ: ศึกษากรณีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา*. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กำลังขวัญในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ ศึกษากรณี ตำรวจภูธร จังหวัดยะลา พบว่า ข้าราชการตำรวจมีโอกาสเลื่อนตำแหน่งน้อยมาก ผู้บังคับบัญชา ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี และให้มีการสอบเลื่อนตำแหน่งเพื่อ เป็นการสร้างขวัญให้กับข้าราชการตำรวจ ด้านสวัสดิการควรทำประกันชีวิตให้กับข้าราชการ ตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ และเพิ่มเงินเบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติการให้สูงขึ้น

ศูนย์การศึกษาระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2545. ปัญหาชายแดนไทย-มาเลเซีย:

รายงานการศึกษา. ศูนย์การศึกษาระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รายงานการศึกษาเรื่อง ปัญหาชายแดนไทย-มาเลเซีย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไทยกับมาเลเซีย จะเน้นไปที่ปัญหาชายแดนไทยในระดับประชาชนกับประชาชน ซึ่งสาเหตุส่วน หนึ่งมาจากแนวชายแดนซึ่งสองประเทศมีพรมแดนติดกันกว่า 600 กิโลเมตร จึงมีปัญหาในเรื่อง การปักปันเขตแดน บุคคลสองสัญชาติ และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเกิดขึ้นด้วย ใน ปัจจุบันปัญหาตามแนวชายแดนระหว่างไทยและมาเลเซีย ได้ลดระดับความรุนแรงไปมาก เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงไปภายในประเทศทั้งสอง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจจึงได้รับความ สนใจมากกว่า

สมพงษ์ ปานเกล้า. 2541. นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล ในชุมชนชาวไทยมุสลิมจังหวัด ชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2475-2535). วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลในชุมชนชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการศึกษาถึงผลกระทบของการดำเนินการตามนโยบายที่มีต่อชุมชนชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ทำให้เกิดการเรียกร้องการมีส่วนร่วมปกครองท้องถิ่น จึง เป็นเหตุผลสำคัญของ คณะราษฎร ได้กลายเป็นเครื่องมือเพื่อแสวงหาอำนาจทางการเมืองของ คณะบุคคล

การที่รัฐบาลกำหนดให้โรงเรียนสอนภาษาไทย ตั้งอยู่ในวัดและมีพระเป็นครูผู้สอนทำให้ ชาวมุสลิมในมณฑลปัตตานีไม่เห็นด้วย แต่กลับนิยมการศึกษาตามวัฒนธรรมอิสลาม คือ โรงเรียน ปอเนาะ ดังนั้น การจัดการศึกษาของศูนย์อำนาจรัฐตามพระบรมราชโบายปฏิรูปการปกครอง จึงมี ปัญหาความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หน่วยงานที่รับผิดชอบควรทำหน้าที่ที่กลมกลืน เสริมอย่างเข้มแข็งเท่านั้น

สันติ ลาตีฟี และกรวีร์ ศรีกิจการ. 2545. การพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัด

ชายแดนภาคใต้. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาถึงขั้นตอนและผลของการพัฒนานโยบาย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย จึงส่งผลให้นโยบายมิได้ตอบสนอง ความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

การแก้ไขปัญหาควรกำหนดวิธีคิดและการนำเสนอนโยบายใหม่ ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเริ่มต้นของกระบวนการกำหนดนโยบาย เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน และจะเกิดความมั่นคงขึ้นในพื้นที่

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. 2537. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2537-2541). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ.

จังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 จังหวัด ส่วนใหญ่ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม ปัญหาต่างๆ เกิดจากความไม่เข้าใจกัน ไม่ใช่เรื่องของศาสนา มีกลุ่มบุคคลที่ไม่หวังดีหยิบยกเงื่อนไขสร้างความแตกแยก ทำให้เกิดปัญหาความไม่สงบตลอดมา

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัตถุประสงค์ให้เกิดความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ ให้ชาวไทยมุสลิมมีส่วนในการปกครอง เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน เพื่อแก้ปัญหาการก่อการร้ายพร้อมให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาที่ถาวร

สิทธิ พิบุลรัตน์. 2536. ผลกระทบของปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ต่อความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ผลกระทบของปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อความมั่นคงของชาติ ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้นและเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การก่อการร้ายของกลุ่มขบวนการต่างๆ หลายรูปแบบ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากประเทศมุสลิมทางตะวันออกกลางบางประเทศในทางลับ ในการแก้ปัญหา รัฐบาลควรแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด และสร้างความศรัทธาเชื่อถือต่อชาวไทยมุสลิม ให้กลับมาให้ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกันโดยสันติสุข ก็จะเป็นผลดีแก่ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้และประเทศชาติสืบไป

สุวัฒน์ เงินน้ำ. 2537. การจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อส่งเสริมความมั่นคงใน 4 จังหวัดชายแดน

ภาคใต้. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

การจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อส่งเสริมความมั่นคงใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมพูดและใช้ภาษาไทยได้ดีขึ้น มีการปรับปรุงปอเนาะ ซึ่งเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามซึ่งทำให้เด็กมุสลิมได้เรียนศาสนาควบคู่ไปกับวิชาการและวิชาชีพ

ด้านปัญหาของความขัดแย้ง คือความไม่เข้าใจระหว่างข้าราชการกับประชาชน สื่อสารกันไม่ได้ดี เพราะภาษาที่ต่างกัน จึงควรเน้นเรื่องการศึกษา โดยรัฐควรปรับปรุงอาคารสถานที่ อุปกรณ์และบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ได้มาตรฐาน และเปิดสอนภาษามลายูท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนมัศึกษามีบทบาทมากขึ้น ในการแก้ปัญหาและพัฒนาภูมิภาคนี้ให้สมบูรณ์และมั่นคงสืบไป

อาคม ใจแก้ว. 2538. พฤติกรรมการปฏิบัติงานของข้าราชการระดับล่างพื้นที่จังหวัดชายแดน

ภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พฤติกรรมการปฏิบัติงานของข้าราชการระดับล่างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การปฏิบัติงานของข้าราชการนั้น ควรดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่

ภารกิจที่ได้รับมอบหมายควรปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ อย่างเคร่งครัด และคำนึงถึงหน้าที่ของประชาชนที่มีต่อรัฐ การปฏิบัติงานก็จะง่ายขึ้น เพราะข้าราชการระดับล่างมีความสำคัญอย่างยิ่งในส่วนคลี่คลายปัญหา เนื่องจากต้องคลุกคลีกับประชาชนโดยตรงในการปฏิบัติงาน

อาทร คุระวรรณ. 2543. บทบาทสมาชิกเทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลใน 5

จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยบทบาทสมาชิกสภาเทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษากรณีเทศบาลใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาในด้านตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน ควรมีการปรับปรุงแก้ไข กฎหมายและระเบียบต่างๆ และจัดการฝึกอบรมความรู้ ความเข้าใจให้กับสมาชิกสภาเทศบาล เพราะสมาชิกสภาเทศบาลมีฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ให้องค์กรท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหาต่างๆ ของประชาชน

อำนาจ นิธิวิไล. 2543. *แนวทางการจัดระเบียบนำเข้าและการจัดระบบควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายของไทย: ศึกษาจากกรณีของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

แนวทางการจัดระเบียบนำเข้าและการจัดระบบควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายไทย ศึกษาจากกรณีของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย จากการศึกษาพบว่า รัฐบาลไทยได้ดำเนินการในการวางกรอบนโยบายแนวทางและมาตรการในทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันและควบคุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศไทย จึงทำให้มีแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย รัฐบาลควรนำรูปแบบการนำเข้าแรงงานต่างด้าวในลักษณะสัญญาจ้างให้มีใบอนุญาตในการทำงาน และควรประชาสัมพันธ์โดยปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวมากขึ้น

อุทัย สุภัทรประทีป. 2545. *ทัศนะของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยมรดกในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล*. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทัศนะของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยมรดกในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มีความรู้ความเข้าใจเพียงร้อยละ 60 จึงเป็นปัญหาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมรดก ภาครัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมและประชาสัมพันธ์ ศึกษาทำความเข้าใจในหลักกฎหมายอิสลามฉบับที่ได้จัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยที่มีชื่อว่า “หลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก”

หนังสือ

โกคิน พลกุล. 2547. *สันติวิธีเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กระทรวงมหาดไทย.

สันติวิธีเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความไม่สงบเรียบร้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชน ซึ่งรัฐบาลควรเข้าไปดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างสันติวิธี ด้วยการใช้หลักเมตตาธรรมและนิติธรรมต่อพี่น้องประชาชน เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย และควรแก้ปัญหาแบบสันติวิธีให้แก่ครูโรงเรียนปอเนาะ ในการจัดการศึกษา รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่จะต้องเข้าใจและใกล้ชิดประชาชน เพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม

ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2545. *ข้อมูลจังหวัดและอำเภอชายแดนของไทย ที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.

ประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียหลายจังหวัด อาทิ สตูล สงขลา ยะลารนราธิวาส และปัตตานี โดยติดต่อกับประเทศมาเลเซียที่ รัฐเปอรลิส (Perlis) รัฐเคดาห์ (Kedah) รัฐเปรัก (Perak) รัฐกลันตัน (Kelantan) มีแนวพรมแดนระหว่างประเทศไปตามสันปันน้ำสันกาลาคีรี และ ร่องน้ำลึกแม่น้ำโก-ลก ความยาวโดยประมาณ 500 กิโลเมตร มีด้านพรมแดน รวมทั้งหมด 7 ด้าน คือ

- จังหวัดสตูล ด้านวังประจัน – Wang Kelian รัฐเปอรลิส
- จังหวัดสงขลา ด้านปาดังเบซาร์ ตำบลปาดังเบซาร์ – Padang Besar, รัฐเปอรลิส
ด้านสะเดา ตำบลสำนักขาม – Bukit Kayu Hitam อำเภอKabang Pasu รัฐเคดาห์
- จังหวัดยะลา ด้านเบตง – Bukit Berapit กิ่งอำเภอ Pean Kalan Hulu รัฐเปรัก
- จังหวัดนราธิวาส ด้านบูเกะตา – บูเกะตา Bukit Bunga Tanah Mereh รัฐกลันตัน
ด้านสุไหงโก-ลก – Rantau Panjang อำเภอ Pasir Mas รัฐกลันตัน
ด้านตากใบ - ด้านPengkalen Kubor อำเภอ tumpat รัฐกลันตัน

ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้. มปป. *คู่มือปฏิบัติราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: ส่วนประสานราชการ กรมการปกครอง.

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือสำหรับข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ ที่ได้รับการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้ายเข้าปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดในหนังสือเล่มนี้ คือ ข้อพึงปฏิบัติและละเว้นการปฏิบัติ ในการปฏิบัติราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ คำตอบและข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรีเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม แต่ถ้าได้ศึกษาเนื้อหาทั้งเล่มแล้วก็จะทำให้มองเห็นภาพรวมของการทำงานมากขึ้น

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2539. *คู่มือปฏิบัติงานข้าราชการชายแดน/ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

เป็นคู่มือของข้าราชการที่ทำงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เข้าใจถึง กฎระเบียบของอิสลามิกชน โดยอธิบายได้พอสังเขปดังนี้

ตามรัฐธรรมนูญของไทย ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา ดังนั้น พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ ฝ่ายอิสลาม จึงถูกกำหนดในรัฐธรรมนูญ ทางกระทรวง

ศึกษาธิการจึงตั้งสถานศึกษาขึ้นมา เรียกว่า “อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย” เพื่ออิสลามิกชนจะได้ศึกษาและรับการอบรม

คณะกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทยจึงถูกจัดตั้งขึ้น เพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจการของศาสนาอิสลาม และมีพระราชบัญญัติอิสลามในปี พ.ศ. 2490 ให้มีสยิดต่างๆ ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอิสลามตามกฎหมายของกระทรวง

สมชาย นีละไพจิตร. 2543. ภูเฮง—เผ่าโรงเรียน: คดีประวัติศาสตร์แบบอย่างการต่อสู้อันชอบ

ธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักทนายความสมชาย นีละไพจิตร.

ภูเฮง...เผ่าโรงเรียน คดีประวัติศาสตร์แบบอย่างการต่อสู้อันชอบธรรม เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2536 โดยที่ตำรวจได้กล่าวหานาย ภูเฮง ว่าเป็นพวกขบวนการพูโล และลอบเผาโรงเรียนกว่า 36 แห่ง ในคืนเดียวกัน แต่นายภูเฮงได้ให้การปฏิเสธแต่กลับไม่มีน้ำหนักเลยกลายเป็นแพะรับบาปในข้อหาเผาโรงเรียน จากคดีนี้ทำให้เห็นถึงความบกพร่องในการสอบสวนมีมากมาย กลับกลายให้ผู้บริสุทธิ์ต้องมาเป็นแพะรับบาปในคุกถึง 4 ปี จนศาลพิพากษายกฟ้องทั้งหมดทุกคดีทำให้นายภูเฮงและพวกได้รับอิสรภาพและทำการฟ้องกลับ กระทรวงมหาดไทยและกรมตำรวจ เรียกร้องค่าเสียหายในการที่ตนไม่ได้เป็นคนร้ายในคดีดังกล่าว เป็นเงินถึง 11 ล้านบาท การยกตัวอย่างนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึง การมีวิญญูณการต่อสู้เพื่อรักษาความยุติธรรม และชี้ให้เห็นถึงการทำงานที่บกพร่องของกรมตำรวจที่ทำให้มีการจับแพะ ในคดีนี้ด้วย

อิมรอน มะลูลีม. 2538. วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย:

กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: อิสลามิกอะเคเดมี.

การวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมไทยในประเทศไทย ควรมีการยอมรับฟังข้อเท็จจริงซึ่งจะช่วยให้ปัญหาทุกอย่างคลี่คลายไปในทางที่ดี

ถึงแม้ว่าประชาชนใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และไม่ชอบใช้ภาษาไทยแต่ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน จึงทำให้เรื่องภาษาก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างชาวมุสลิมกับผู้ไม่ใช่มุสลิม รวมทั้งชาวบ้านที่เป็นมุสลิมกับข้าราชการที่เป็นไทยพุทธ เพราะรัฐบาลไม่จริงใจต่อชาวมุสลิม ชอบสร้างสถานการณ์ให้เป็นพวกขบวนการแบ่งแยกดินแดน และกล่าวหาว่ามุสลิมไม่จงรักภักดีต่อรัฐบาลจึงกลายเป็นปัญหาความไม่พอใจแก่มุสลิมในภาคใต้ และปัญหาต่างๆ นี้จึงทำให้การแก้ไขปัญหา 4 จังหวัดภาคใต้ไม่อาจแก้ไขให้บรรลุผลได้

บทความ

ณิศา สว่างทอง. 2540. “การปรับปรุงบทบาทโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศอ.บต.9.” ใน *รัฐสารวิรัช*. ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 หน้า 25-30.

ศอ.บต.(ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้)เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานระหว่างหน่วยราชการในพื้นที่ รวมทั้งกำกับดูแลความประพฤติของข้าราชการที่ไม่เหมาะสมให้ลดน้อยลง นอกจากการเน้นด้านความมั่นคงแล้วด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของปัจจุบันทำให้ ศอ.บต.ต้องมีแนวทางที่สอดคล้องด้วย

ผลจากการศึกษาในการทบทวนบทบาทและอำนาจของศอ.บต. พบว่า

-ผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อทิศทางการดำรงอยู่ของ ศอ.บต.มีความเห็นว่าควรยุบเลิกเมื่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นไปด้วยความสงบสุข รวมทั้งเงื่อนไขทางสังคมหมดไป อย่างไรก็ตามในปัจจุบันศอ.บต.ก็ยังคงมีความจำเป็น เป็นที่พึ่งได้ยามไม่ได้รับความเป็นธรรมจากราชการ และเป็นแกนกลางในการประสานการบริหารงานชายแดนภาคใต้

-ควรเน้นบทบาทของหน่วยงานประสานงาน ช่วยอำนวยการ วางแผน กำหนดนโยบาย รวมทั้งติดตามประเมินผลตามนโยบาย มากกว่าที่จะลงไปปฏิบัติในพื้นที่เนื่องจาก ศอ.บต. มีบุคลากรและงบประมาณจำกัด รวมทั้งซ้ำซ้อนกับงานของหน่วยปกติ

-บทบาทในปัจจุบันควรเน้นการแก้ไขปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา การควบคุมพฤติกรรม และการพัฒนาประสิทธิภาพข้าราชการและการประสานงาน

-ไม่ควรจะให้สายการบังคับบัญชาผ่านปลัดกระทรวงและรัฐมนตรีมหาดไทยแต่ควรขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี เพื่อความรวดเร็วและการยอมรับจากหน่วยงานอื่น

-การจัดองค์กรภายในของ ศอ.บต.สมควรลดจำนวนสายการบังคับบัญชาลง เพื่อความรวดเร็วในการสั่งการ

ดลยา เทียนทอง. 2544. “ความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดนระหว่างไทย-มาเลเซีย จากอดีตจนถึงปัจจุบัน.” ใน *เอเชียปริทัศน์*. ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 หน้า 32-64.

จุดกำเนิดมาจากภัยคุกคามของ จคม. (โจรจีนคอมมิวนิสต์) ที่ตอนแรกเป็นปัญหาภายใน แต่ต่อมาได้ลุกลามมาที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างไทย มาเลเซียขึ้นในการแก้ไขปัญหา จคม. ในรูปของความร่วมมือด้านความมั่นคง 4 ฉบับ ในปี 1965, 1970, 1977, และ 2000 ในตลอดระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงจากภัยคุกคามของ จคม. ไปสู่ภัยคุกคามทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในรูปแบบต่างๆเพราะ จคม. ยุติบทบาทตนและจิ้งก็

เล็กให้ความสำคัญสนับสนุนและมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องประเด็นการใช้มาตรการจากทางทหารอย่างเดียว ไปสู่การใช้มาตรการทางเศรษฐกิจและสังคมมาเสริมด้วย

อิมรอน มะลูลีม. 2539. “การศึกษาถึงความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย: กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน *เอเชียปริทัศน์*. ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 หน้า 28-48.

กล่าวถึง ประวัติศาสตร์ของชาวมุสลิม ภาคใต้ จำนวนประชากร สภาพเศรษฐกิจ และสิทธิทางกฎหมายของชาวไทยมุสลิม งานของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวกับภาคใต้ สาเหตุของความขัดแย้งโดยมีปัญหาที่สำคัญ 7 ประการ คือ

1. ปัญหาเรื่องเอกลักษณ์ (ศรัทธา ภาษา วัฒนธรรม อุดมการณ์ การศึกษา) 2. ปัญหาด้านจิตวิทยา เกิดความสับสนถึงความแตกต่าง กับ วัฒนธรรมที่เป็นของประชากรส่วนใหญ่ 3. ด้านเศรษฐกิจ 4. ด้านการศึกษา 5. เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ 6. ด้านการเมือง 7. ด้านการปกครอง

ส่วนการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ของภาครัฐได้แก่ การใช้นโยบายผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมและการแก้ปัญหาเรื่องภาษาและการศึกษา แต่อย่างไรก็ดีการแก้ปัญหา ไม่มีประสิทธิภาพนักเพราะชาวไทยมุสลิมยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนเองไว้ได้เป็นอย่างดี

ในตอนท้าย เป็นเรื่องของการต่อสู้ทางการเมืองของชาวมุสลิมไทยมาเลย์ และขบวนการแบ่งแยกดินแดนและกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ

อื่นๆ (เอกสารประกอบการสัมมนา ,รายงานการประชุม ฯลฯ)

โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรวรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2541. *สรุปผลการสนทนาทางวิชาการเรื่อง “วิกฤตการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไข” วันที่ 17 มกราคม 2541 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. ปัตตานี: โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรวรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

วิกฤตการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไข มีหลายหน่วยงาน รวมทั้งนักวิชาการ ตัวแทนประชาชน และอีก ๗ หลายท่าน เข้าร่วมโครงการสนทนาเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม เพื่อสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการหาทางออกให้กับสังคม

ส่วนที่ไม่มีบรรณนิทัศน์

วิทยานิพนธ์และวิจัย

ข้อคิดจากการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2544. มหาวิทยาลัยทักษิณ, ไม่ระบุฉบับ, ไม่ระบุเลขหน้า.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2545. ข้อเสนอจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต่อรัฐบาล กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนจากถ่านหิน หินกรูด-บ่อนอก และโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

ชี้นีวา ชีวะธรรม. 2540. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย (พ.ศ.2535-2538) (วิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและส่งเสริมความสัมพันธ์). วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีรวัฒน์ อุดมสุด. 2540. การศึกษาความพึงพอใจการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธร จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ธีระพงศ์ สมสังข์. 2538. การศึกษาความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชาที่มีต่อแบบผู้นำของผู้บริหารเรือนจำและทัณฑสถานที่เป็นจริง และที่คาดหวัง สังกัดกรมราชทัณฑ์ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

นักศึกษาหลักสูตรการปฏิบัติการจิตวิทยาฝ่ายอำนวยการรุ่นที่ 88 คณะ 4. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – มาเลเซีย. สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง หน้า 52-70.

บัญญัติ จันทน์เสนะ. มปป. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

บุญปศมาร์ทน์ ขวะภาค. 2546. ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พิทยา มาศมินทร์ไชนนรา. 2542. *ทัศนคติทางการเมืองของนิสิตมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้*. ปรินซ์นิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เพลินพิศ จันทรสุริยา. 2540. *การยอมรับบทบาทของปลัดอำเภอหญิง: ศึกษากรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2542. *โครงการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมจิตวิทยาเศรษฐกิจ และความมั่นคงของจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ปัตตานี.

มารุต ปัสโชตะสิงห์. มปป. *คนมาเลเซียเชื้อสายไทยกับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

วิลาส ชูช่วย. 2543. *สังคมการเมืองทางเมืองของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2539. *การปรับปรุงการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง. มปป. *“ความสัมพันธ์และปัญหาระหว่างไทย – มาเลเซีย”* แนวทางการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เพื่อการแก้ปัญหาชายแดนไทย-มาเลเซีย. กรุงเทพฯ: สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง.

สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง. 2540. *“ประวัติความเป็นมาของจังหวัดชายแดนใต้”* แนวทางการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เพื่อการแก้ปัญหาชายแดนไทย-มาเลเซีย. กรุงเทพฯ: สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง. หน้า 1-22

สมภาพ จิตรภิรมย์ศรี และคนอื่นๆ. 2543. *พลวัตทางสังคมกับปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สมศักดิ์ แขวงโสภา. มปป. แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สันทัด ณ นคร. 2540. เจตคติของชาวไทยมุสลิมในตำบลกรงปินัง กิ่งอำเภอกงปินัง จังหวัดยะลา ต่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุนทร แก้วขาว. 2540. ดำรงกับอาชญากรรมในเขตพื้นที่จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุรพล ไชยเดช. 2538. ปัญหาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สำนักงานคณะกรรมการประสานการพัฒนามรรวมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2542. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง-สงขลา โดยใช้ประโยชน์จากก้าชธรรมชาติ: สรุปร่างรายงานผลการศึกษาค้นสุดท้าย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักประสานงานมวลชน. 2542. การเสริมสร้างความเข้าใจและกระชับความสัมพันธ์อันดีในระดับท้องถิ่นไทย-มาเลเซีย: โครงการนำร่องการส่งเสริมบทบาทนายอำเภอชายแดน.

อาทรรุ วรรณ. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อุดม หล้าเบิ้ลสะ. 2544. บทบาทของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในเขตชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

หนังสือ

กรมการปกครอง. 2545. *คู่มือการปฏิบัติราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.

บทความ

ปิยะ กิจถาวร. 2543. “ช่วยกันใช้รัฐธรรมนูญแก้ปัญหาโครงการก่อสร้างและโรงงานแยกก๊าซ ไทย-มาเลเซีย: เส้นทางสู่การปฏิรูปการเมืองไทย.” *รัฐมิแล*, (ไม่ระบุเลขหน้า).

พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์. 2546. “ระดับการปฏิบัติภารกิจโครงการถ่ายโอนของปลัดองค์การบริหารส่วน ตำบลในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.” *วิทยาการจัดการ*, (ไม่ระบุเลขหน้า, ไม่ระบุฉบับ).

พลากร สุวรรณรัฐ. 2543. “การรักษาความมั่นคงในบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน *วารสารเทศบาล* นิตยสารท้องถิ่น ปีที่ 95 (ม.ค.2543) หน้า14-17.

สมเจตนา มณี. 2537. “วัฒนธรรมโจรที่ปรากฏในท้องถิ่นภาคใต้.” *ทักษิณคดี*, มิถุนายน-กันยายน 14-29.

สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร,เจียรนนท์ วาณิชย์สุภวงศ์ และปณวัฒน์ อุบล. 2541. “การส่งเสริมความเข้าใจอันดีของชายไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาจากการประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาคที่ 4 กองทัพภาคที่ 4.” ใน *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์* ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (ก.ย.-ธ.ค. 2541) หน้า 311-324.

สุรินทร์ พิศสุวรรณ. 2543 “ผู้นำความขัดแย้งและความรุนแรง: สภาวการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน *วารสารรัฐสมิแล* ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 (พ.ค.-ส.ค. 2543) หน้า 37-46

อุทัย ดุลยเกษม. 2536. “บทบาทของการศึกษากระบวนการบูรณาการทางการเมือง: กรณีของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู.” *ทักษิณคดี*, 83-69.

ฮอลลิงก้า, ซิลวี. 2545. “บทบาทของโครงการทักษิณพัฒนามากับสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ในรัฐสมิแล ปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย. 2545) หน้า 22-28.

อื่นๆ (เอกสารประกอบการสัมมนา ,รายงานการประชุม ฯลฯ)

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์,สมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย และภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2544. รัฐศาสตร์ไทยกับศักยภาพในการจัดการความขัดแย้ง. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 2 (พ.ศ.2544). เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชัยโชค จุลศิริวงศ์. 2540. ไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องนโยบายต่างประเทศของไทย 6-8 และ 17 พฤษภาคม 2540 ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จุลสาร). กรุงเทพฯ: โครงการ Global Competence Project.

สำนักงานสภาพัฒนาการเมืองแห่งชาติ. 2542. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2542-2546). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเมืองแห่งชาติ. 16 หน้า.

2. เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การพัฒนา

วิทยานิพนธ์และวิจัย

กิตติ เจริญชัย, เถวียน บัวตุ้ม และศุภศิลา มณีรัตน์. 2544. การสำรวจการผลิตและการบริโภคอาหารมุสลิมในเขต 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อพัฒนาระบบอุตสาหกรรม: รายงานการวิจัยพัฒนาและวิศวกรรมฉบับสมบูรณ์. คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษา ข้อมูลเบื้องต้นในการผลิต จำหน่ายและบริโภค อาหารมุสลิม ฮาลาล ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมุสลิม เป็นหน่วยผลิตอาหารฮาลาล และพัฒนาสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรมต่อไป ซึ่งอาหารส่วนใหญ่ที่ผลิต

อาทิ อาหารขบเคี้ยว เครื่องดื่มสมุนไพรและอาหารเพื่อสุขภาพ อาหารพื้นบ้าน ซึ่งหลายชนิดได้รับความนิยมจากผู้บริโภค

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้าน มีความรู้ทางด้านการตลาด การจัดการ เทคโนโลยีการผลิตและบรรจุภัณฑ์ และที่สำคัญควรมีแหล่งเงินทุนให้กู้ยืม เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์ในการขยายตลาดต่อไป

จักรพร แท่นทอง และจักรกฤษณ์ นรนิติผดุงกาญจน์. 2546. *การพัฒนาเมืองชายแดน: การศึกษาวิสัยทัศน์และรูปแบบการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลเบตง*. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การพัฒนาเมืองชายแดน: กรณีศึกษาวิสัยทัศน์และรูปแบบการบริหารจัดการของเทศบาลเบตง จากวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลเบตง ประกอบกับนายกเทศมนตรีซึ่งเป็นคนเบตงโดยกำเนิด กับการพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวกับประเทศมาเลเซีย และทางด้านการส่งออกพืชผลทางการเกษตร

จุดเด่นที่ทำให้เมืองเบตงมีการพัฒนา คือ มีนายกเทศมนตรีเป็นผู้นำ ที่มีวิสัยทัศน์ กล้าคิด กล้าทำ จึงพัฒนาเมืองให้เจริญในทุกๆ ด้าน เทศบาลอื่นๆ ควรนำที่จะเอาเป็นแบบอย่างในด้านการพัฒนาได้

ชาลี ไตรจันทร์. 2539. *ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการให้บริการด้านสินเชื่อการเกษตรแก่เกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการให้บริการด้านสินเชื่อการเกษตรแก่เกษตรกรลูกค้าเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาที่พบมากที่สุดในการให้บริการ คือ การเร่งรัดชำระหนี้ในเรื่องของการล่าช้าและภาษาของเกษตรกรลูกค้า ทางธนาคารควรให้ความสำคัญของการให้บริการ โดยจัดให้มีการอบรมแก่พนักงานสินเชื่อในเรื่องของการติดต่อ ซึ่งอาจจะพบปัญหาในเรื่องของอายุหรือภาษาที่ใช้ทำการประชาสัมพันธ์ให้แก่เกษตรกรลูกค้า มีความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนการติดต่อเพื่อขอรับบริการด้านสินเชื่อ และปรับปรุงโครงสร้างของธนาคารให้มีความคล่องตัวในการให้บริการมากขึ้น

ชิดชนก เชิงชาร์ว และคนอื่นๆ. 2536. *รายงานการวิจัยการประเมินผลโครงการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจครอบครัวของสตรีและเยาวชนสตรีใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย. สำนักการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา: สำนักส่งเสริม

การศึกษาและต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF).

การวิจัยการประเมินโครงการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจครอบครัวของสตรีและเยาวชนสตรีใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นโครงการจัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างสำนักส่งเสริมการศึกษาและต่อเนื่อง ผู้เข้าร่วมอบรมจะได้รับความรู้ ความเข้าใจในหัวข้อที่อบรม คือการศึกษาตามแนวทาง อัล-อิสลาม

การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ก็เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนา สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่ เป็นแม่บ้าน ซึ่งมีรายได้น้อย สำนักส่งเสริมการศึกษาควรส่งเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ให้คำแนะนำแก่กลุ่มสหกรณ์ในการบริหารงาน เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชน

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคนอื่นๆ. 2545. ผลกระทบของการใช้แรงงานข้ามแดนในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบจากการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาและการสาธารณสุข โดยการสัมภาษณ์และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ทั้งจังหวัดภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา สตูลและระนอง จากการศึกษา พบว่า แรงงานต่างด้าวชาวพม่ามีจำนวนมากเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งแรงงานที่มีการขึ้นทะเบียนและแรงงานที่หลบหนีเข้าเมือง จังหวัดที่มีแรงงานต่างด้าวชาวพม่าเป็นทางผ่านเข้ามาประเทศไทย คือ จังหวัดระนองและเข้ามาประกอบอาชีพประเภทประมงและกิจการประมงต่อเนื่อง เลี้ยงสัตว์ ทำสวนทำไร่ กิจการพิเศษมากที่สุด ผลกระทบทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาและการสาธารณสุข มีผลกระทบทางด้านลบมากกว่าด้านบวก ซึ่งส่งผลกระทบต่อแรงงานไทยและการเกิดปัญหาการเพิ่มประชากรในอนาคต

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางแก้ไขและการพัฒนาแรงงานต่างด้าว คือ ทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้มงวดกวดขันด้านนโยบายและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง จึงจะสามารถแก้ปัญหาได้

ชุมศักดิ์ อินทรักษ์ และคนอื่นๆ. 2544. *การพัฒนาฝีมือแรงงานในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย (IMT-GT): รายงานการวิจัย. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.*

การพัฒนาฝีมือแรงงานใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย เป็นการดำเนินงานในด้านสภาพทั่วไปและปัจจัยนำเข้า ควรมีการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย

เมื่อพิจารณาสภาพทั่วไป ควรมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความต้องการของตลาดแรงงาน จัดการประชาสัมพันธ์ทั้งภาษาไทยและภาษาท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจ เป็นการทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นสามารถออกไปประกอบอาชีพได้

ดลมนรจณ์ บากา และคนอื่นๆ. 2546. *การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงในจังหวัดชายแดนภาคใต้. รายงานสรุปผลการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปัตตานี.*

เป็นรายงานที่รวบรวมการวิจัยในเรื่องต่างๆ ของบุคคล เจ้าหน้าที่ และ ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ตลอดจนชาวชนบทในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของ ชาวชนบท อาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เกษตรและพัฒนากรรตำบล ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของ ชาวชนบท อาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เกษตรและพัฒนากรรตำบล ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของ ชาวชนบท อาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เกษตรและพัฒนากรรตำบล ตามทัศนะของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของ ชาวชนบท อาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เกษตรและพัฒนากรรตำบล ตามทัศนะของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

รวมทั้งได้มีการสรุปองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

ดลมนรรัตน์ บากา, เกษตรชัย และหิม และอับดุลเลาะห์ อับรู. 2547. *การมีส่วนร่วมของชาวชนบทในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง*: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวชนบทในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง พบว่า ชาวชนบทมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงในระดับปานกลาง และมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่นำหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยส่วนใหญ่มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นและมีส่วนน้อยที่มีชีวิตความเป็นอยู่เหมือนเดิม และบางส่วนยังไม่เห็นถึงความสำคัญของหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่มีการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรหมั่นปฏิบัติงานในพื้นที่ให้มากขึ้นโดยให้การช่วยเหลือ สนับสนุนแก่ชาวชนบทที่มีชีวิตความเป็นอยู่เหมือนเดิมให้มีชีวิตที่ดีขึ้น และชี้ให้เห็นถึงข้อดี และประโยชน์ของหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อให้ประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ดลมนรรัตน์ บากา, เกษตรชัย และหิม และต่ายดิน อูสมาน. 2547. *บทบาทของเกษตรตำบลและพัฒนารตำบลในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง*: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของเกษตรตำบลและพัฒนารตำบลในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง พบว่า บางครั้งการปฏิบัติหน้าที่ของเกษตรตำบลและพัฒนารตำบลก็ไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ เพราะ ชาวไทยมุสลิมบางคนอดีตต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่ต่างศาสนิกชน เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจภาษาถิ่น จึงไม่สามารถสื่อสารกันได้

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานของภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานของเกษตรตำบลและพัฒนารตำบลกับประชาชน หรือสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักการเศรษฐกิจพอเพียง และภาครัฐควรสนับสนุนเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวกับหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงแก่ประชาชนให้มากขึ้นและทั่วถึง

ดลมนรวิทย์ บากา, เกษตรชัย และหิมา และอุทัย เอกสะพัง. 2547. *บทบาทของผู้นำท้องถิ่นใน*

*จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง: รายงานการวิจัย. วิทยาลัย
อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.*

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยพอสมควร แต่ประชาชนในท้องถิ่นยังมีความคิดว่า ผู้นำของตนมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงอยู่ในระดับต่ำ ผลมาจากระดับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ยังไม่ค่อยชัดเจน

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะกำหนดนโยบายใหม่ จัดให้มีการอบรมความรู้ทางวิชาการให้แก่ผู้นำท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง และเสริมความรู้ใหม่ๆ แนวทางปฏิบัติใหม่ๆ เทคนิควิธีการใหม่ๆ อันเป็นผลให้ผู้นำสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดลมนรวิทย์ บากา, เกษตรชัย และหิมา และมะรือซัน มะอิง. 2543. *บทบาทผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน*

ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รายงานการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งพบว่า บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นแกนนำในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชน เป็นผู้ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน และส่วนประชาชนมีทัศนคติต่ออาสาพัฒนาชุมชนในบทบาทของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ อาสาพัฒนาชุมชนมีความรู้ที่ยังไม่กระจ่าง หรือเข้าใจเพียงบางส่วน

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงแก่อาสาพัฒนาชุมชนให้มากกว่านี้ และควรจัดให้มีการทดสอบความรู้ก่อนที่จะมีการไปปฏิบัติเป็นแบบอย่างและแกนนำถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

ดลมนรจ์ บากา, เกษตรชัย และหิเม และหะสัน หมดหมาน. 2547. *องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ซึ่งได้แก่ การนำหลักการทำการเกษตรแบบผสมผสานแนวทฤษฎีใหม่ไปใช้เป็นหลักในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และนำหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ดลมนรจ์ บากา, พีรยศ ราฮิมมูลา และหะสัน หมดหมาน. 2541. *ผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้*: ศึกษากรณีจังหวัดปัตตานี. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การวิจัยเพื่อการศึกษาผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) จังหวัดปัตตานี อาจมีผลกระทบในหลายด้าน เพราะเทคโนโลยีใหม่ๆ อาจทำให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ คน และสัตว์ พืช การขยายตัวของเศรษฐกิจโดยให้เทคโนโลยีใหม่ๆ เครื่องจักรกลต่างๆ มีผลทำให้คนงานได้รับความเดือดร้อน คือ ตกงานและว่างงาน ส่วนเกษตรกรได้รับความเสียหายในด้านผลผลิต

ผลกระทบทางบวกก็มีในหลายด้านด้วยกัน แต่รัฐควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้ถึงรายละเอียดของโครงการพัฒนานี้ และแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชนได้อย่างถูกต้อง

ดลมนรจ์ บากา, พีรยศ ราฮิมมูลา และหะสัน หมดหมาน. 2541. *ผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้*: ศึกษากรณีจังหวัดยะลา. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การวิจัยผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ จังหวัดยะลานั้น การสร้างโรงงานจำนวนมาก จะทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ ทางอากาศและน้ำ ด้านการเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ อาจมีผลทำให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ คน สัตว์ และพืช ผลกระทบทางด้านบวก ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนผลกระทบทางด้านลบ มีหลายประการ อาทิเช่น ไม่มีนักลงทุนต่างพื้นที่มาลงทุน เนื่องจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ผลผลิตของชาวเกษตรกรได้รับความเสียหาย

รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เป็นอยู่ ด้วยความจริงใจ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้ถึงรายละเอียดของโครงการให้ชัดเจน

ทวิ ธนตระกูล และคนอื่นๆ. มปป. การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการพัฒนาสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บทความนี้กล่าวถึงเรื่อง ความยากจนของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งเป็นต้นตอของปัญหาที่ซับซ้อนกันมาอย่างยาวนาน อาทิ ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาเรื่องการทำมาหากิน ซึ่งรัฐบาลทุ่มเทแก้ไขปัญหาคความยากจนเป็นอย่างมากแต่ก็ยังไม่สามารถบรรลุผล ซึ่งอาจจะเป็นเพราะ เป็นการกระทำของรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว จึงทำให้โครงการต่างๆ กระจัดกระจายส่งผลไม่ทั่วถึง ซึ่งการทุ่มเทและพัฒนาอย่างเข้าถึงและต่อเนื่องเป็นเรื่องเกินกำลังที่รัฐบาลจะรับได้

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลควรจงใจให้ภาคเอกชน เข้ามาลงทุนในกิจกรรมต่างๆ โดยจะต้องใช้มาตรการจูงใจที่เป็นพิเศษ เพื่อชดเชยโอกาสเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากภาพพจน์ของสถานการณ์ในบริเวณนี้ และเข้ามาเป็นแนวร่วมในการพัฒนาให้การดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

โนรี ใจใส และคนอื่นๆ. 2537. ศักยภาพและแนวโน้มในการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมของ จังหวัดปัตตานี เพื่อรองรับแผนเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานวิจัยที่ศึกษา ศักยภาพและแนวโน้มในการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมของ จังหวัดปัตตานี เพื่อรองรับแผนเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากจังหวัดปัตตานีเป็นเขตที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งเรียกว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่เนื่องจากยังไม่เด่นชัดในการลงทุน มีการลงทุนขนาดเล็กน้อย และยังไม่มีความปลอดภัยเพียงพอ เมื่อรัฐบาลมีโครงการพัฒนาสามเหลี่ยมเศรษฐกิจซึ่งเป็นโครงการใหม่ จึงได้เลือกจังหวัดสงขลาเป็นเมืองหลัก ที่จะใช้จัดตั้งโครงการใหญ่ๆ แทน ทั้งๆ ที่ จังหวัดปัตตานีมีวัตถุดิบพร้อมในหลายด้าน

ดังนั้น ด้วยความไม่ชัดเจนของรัฐบาลที่จะใช้แผนการพัฒนาฉบับใด จะทำให้เกิดช่องโหว่ และเสียเปรียบต่อประเทศเพื่อนบ้านได้ ฉะนั้น รัฐบาลควรมีความชัดเจนในพื้นที่ว่าเขตเศรษฐกิจใดรองรับอุตสาหกรรมประเภทใด และพัฒนาตามแผนการที่ได้จัดเตรียมไว้ตามขั้นตอน และควรตระหนักถึงปัญหาคความไม่ปลอดภัยและความมั่นคงในจังหวัดปัตตานีด้วย เพื่อที่เศรษฐกิจจะได้ขยายตัวมากกว่านี้

ปิ่น จันจุฬา และคนอื่นๆ. 2545. การเลี้ยงไก่เบตงในหมู่บ้านใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของ

ประเทศไทย: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยการเลี้ยงไก่เบตงในหมู่บ้านใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จะเป็นเกษตรกรผู้ขายส่วนใหญ่ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่การเลี้ยงไก่เบตงเป็นอาชีพรอง มีรายได้จากการเลี้ยงไก่ปานกลาง อาหารที่เลี้ยงไก่ส่วนใหญ่จะเป็นเศษอาหารเหลือและผัก หรือรำปลายข้าวกับอาหารสำเร็จรูป

การผลิตไก่เบตงมีปัญหาในหลายๆ ด้าน เช่น ขาดความรู้เกี่ยวกับโรคและการป้องกัน การคัดเลือกและการผสมพันธุ์ ส่วนข้อดีของไก่เบตง คือ โตเร็วและรสชาติเหมาะแก่การบริโภค หน่วยงานรัฐควรให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในเรื่องพันธุ์สัตว์ และ วัคซีน โดยจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ในการผลิตไก่ เพื่อในอนาคตไก่เบตงจะเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ส่งสู่ตลาดตามความต้องการของตลาดได้มากขึ้น

มะรุดีน ปะสุ. 2541. การดำเนินธุรกิจส่งออกตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย: ศึกษาเฉพาะ

อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต

พัฒนบริหารศาสตร์.

การดำเนินการธุรกิจการส่งออกตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย ศึกษาเฉพาะอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส ปัจจุบันการดำเนินธุรกิจส่งออกโดยผ่านประเทศมาเลเซีย ไปลงเรือที่ท่าเทียบเรือปีนัง เพื่อส่งออกไปยังประเทศที่สาม การส่งออกเป็นไปตามความต้องการของผู้สั่งซื้อจากประเทศมาเลเซีย ในการปรับปรุงการจัดการดำเนินธุรกิจการส่งออกตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย คือการกำหนดนโยบายส่งเสริมการค้าและการส่งออก และการอำนวยความสะดวก การประสานความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับผู้ค้าหรือผู้ส่งออก รวมทั้งการพัฒนาให้จังหวัดนราธิวาส เป็นตลาดชายฝั่งผลิตสินค้าทางการเกษตรเพื่อการส่งออก

วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ. 2542. ยุทธศาสตร์ทางการค้าภายใต้เขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-

มาเลเซีย-ไทย. ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการค้าเสรี การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการพยากรณ์การค้าโดยรวมระหว่างไทยกับมาเลเซีย และไทยกับอินโดนีเซีย เพื่อนำไปพิจารณาการ

กำหนดยุทธศาสตร์ทางการค้าในเชิงรุกในกรณีที่มีศักยภาพทางการค้าสูง และในเชิงรับในกรณีที่ไทยมีศักยภาพทางการค้าต่ำ เพื่อมิให้ไทยเสียเปรียบเกินไป

วิชูกร กุลลาบศรี. 2541. การปรับตัวขององค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวในปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542: ศึกษาเฉพาะสำนักงาน ททท.ภาคใต้. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การปรับตัวขององค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวในปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542 ศึกษาเฉพาะสำนักงาน ททท. ภาคใต้ พบว่ามีการปรับตัวขององค์กรในด้านการทำงาน การมีส่วนร่วมและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การจัดโครงสร้างของ ททท. สำนักงานภาคใต้ เขต3 มีโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อน ส่งผลให้ในด้านการบริหารมีความคล่องตัวจากนโยบายหลักของ ททท. การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศและสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น จึงควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานให้มากขึ้น และควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านปฏิบัติงานกับบุคลากรในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

วิษณุ พูลสุข. 2540. จังหวัดชายแดนภาคใต้: เขตเศรษฐกิจและสังคมใหม่ระดับภูมิภาค.

กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

เนื่องจากกระแสความร่วมมือทางเศรษฐกิจของโลกปัจจุบัน ทำให้มีการพัฒนาเชิงเหลี่ยมเศรษฐกิจและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาค การที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เป้าหมายภายใต้โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย (IMT-GT) จากข้อเท็จจริงและสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และมีข้อได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ ที่มีทะเลขนานทั้ง 2 ด้าน กล่าวได้ว่ามีความพร้อมค่อนข้างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนุภูมิภาคนี้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีคนลงทุนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และให้ความสำคัญต่อ “โครงการร่วมลงทุนระหว่าง 3 ประเทศ” ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเป็นแกนนำในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย และควรพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เปิดกว้างสู่นานาชาติ

สร้อยัญญา โชติรัตน์. 2539. *ทัศนคติของหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย.*

ทัศนคติของหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อโครงการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย พบว่า หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอมีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอยู่ในระดับปานกลาง และเห็นด้วยกับประเด็นด้านวัตถุประสงค์เป้าหมาย แต่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินงานของโครงการ ภาครัฐจึงควรมีการปรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของโครงการให้มีความชัดเจน เพื่อสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงานของข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อผลประโยชน์ของโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย ภาครัฐควรสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนเพิ่มมากขึ้นด้วย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และบริษัทเซาท์อีสต์เอเชีย

เทคโนโลยี. 2540. *โครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

โครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะมุ่งเน้นกลยุทธ์การพัฒนาทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคนี้ให้เป็นการพัฒนาอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพที่สอดคล้องและรองรับโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ครอบคลุมถึงปี 2549 โดยรายงานฉบับนี้ได้นำเสนอสรุปแผนงาน/โครงการ เพื่อเป็นกรอบในการจัดสรรงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งรายงานผลการศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้น ของโครงการที่มีความสำคัญเร่งด่วน จากประเด็นการพัฒนารายสาขา ดังนี้

- * การพัฒนาภาคเกษตร และอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร
- * อุตสาหกรรมภูมิภาค และแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรม
- * โครงข่ายการขนส่ง และคมนาคมที่สำคัญ รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่จำเป็น
- * การท่องเที่ยวและการค้าระหว่างประเทศ
- * การพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์

สุดใจ ชุมนุมนมณี. 2539. *คุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการวิจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการของสถานประกอบการที่สำคัญ

ของแรงงานคือ การกระตือรือร้นและตั้งใจทำงาน ทางสถานประกอบการควรจัดให้มีการสอนการ
ขั้นต้น ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจราจร และอบรมรายวิชาเกี่ยวกับบัญชีภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่วน
สถานศึกษาควรจัดให้มีการพัฒนาอาชีพศึกษาท้องถิ่น เพื่อแรงงานมีคุณลักษณะตรงตามความ
ต้องการของสถานประกอบการ

สุทธิวรรณ เปี่ยมพิมาย. 2543. การวิเคราะห์การส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทยไปประเทศ

อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกริก.

วิทยานิพนธ์นี้นำเสนอเรื่อง การวิเคราะห์การส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทย ไปยังประเทศ
มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ จากการศึกษาพบว่า สินค้าอุตสาหกรรม มีสัดส่วนการส่งออก
มากกว่าสินค้าเกษตรกรรม โดยสินค้าที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ได้แก่ อุปกรณ์
และส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า ข้าวและน้ำตาลทราย

ผู้วิจัยเห็นว่า ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซียและสิงคโปร์ เป็นตลาดส่งออกให้อาเซียนที่
สำคัญของไทย รัฐบาลจึงควรส่งเสริมสินค้าส่งออกที่มีแนวโน้มในการขยายตัวของการส่งออกได้ดี
ให้มากยิ่งขึ้น และควรส่งเสริมให้มีการผลิตขึ้นส่วนที่สำคัญที่ใช้ในการผลิตสินค้าส่งออก เพื่อ
ทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ รวมทั้งหลีกเลี่ยงปัญหาวัตถุดิบขาดแคลน รวมทั้งปัญหา
ค่าแรงงานที่มีแนวโน้มสูงขึ้นด้วย

อาคม ใจแก้ว. 2542. ปัจจัยกำหนดปัญหาอุปสรรคการวางแผนโครงการชุมชนพึ่งตนเองในพื้นที่ 5

จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

ปัจจัยกำหนดปัญหาและอุปสรรคการวางแผนโครงการชุมชนพึ่งตนเองในพื้นที่ 5 จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ โครงการนี้ควรให้ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เข้ามาทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ
พึ่งตนเองซึ่งจะกำหนดระดับปัญหาและอุปสรรคได้ การจัดทำแผนโครงการควรเป็นไปตามความ
ต้องการของประชาชน จากปัจจัยสภาพแวดล้อมลักษณะพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม เป็นตัวกำหนด
ปัญหา จึงควรให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการในด้านต่างๆ เพื่อให้
สอดคล้องกับองค์ประกอบในการดำเนินการ

อาคม ใจแก้ว. 2543. ผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่มีต่อวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมและชาว

ไทยพุทธ: ศึกษาเปรียบเทียบเขตชนบท-เมือง ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงาน
การวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

จากการศึกษาและวิจัยผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่มีต่อวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิม และชาวไทยพุทธ เปรียบเทียบเขตชนบท-เขตเมืองในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มีผลกระทบอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ โดยชาวไทยมุสลิมจะได้รับผลกระทบในสัดส่วนที่สูงกว่าชาวไทยพุทธ โดยที่พื้นที่ชนบทกับพื้นที่ในเขตเมืองมีผลกระทบไม่แตกต่างกัน

โดยเฉพาะผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ของครอบครัวลดลงและสมาชิกในครอบครัวว่างงาน จึงจำเป็นต้องหาหนทางที่หน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่จะต้องดำเนินงานแก้ไข ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำให้ประชาชน โดยให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ก่อนเป็นเบื้องต้น

หนังสือ

ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้. มปป. *แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม จังหวัดชายแดนภาคใต้และสู่ทางการลงทุน*. สงขลา: ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ภาคใต้.

โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 5 จังหวัด ส่วนใหญ่จะทำอาชีพ เกษตรกรรมเป็นหลัก จึงนับว่าเป็นรายได้ที่ต่ำกว่ารายได้ต่อบุคคลของภาค จากปัญหาความ ยากจนดังกล่าว รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรม เพื่อจะช่วยเหลือ แก้ปัญหาต่างๆ ที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กำลังประสบอยู่ให้ได้มีการจ้างงานและการนำทรัพยากร ท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์และจะเน้นการกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาคยิ่งขึ้น

นโยบายในการพัฒนาประเทศให้เป็นกึ่งอุตสาหกรรมควรที่จะพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบยางให้ ได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้มีการใช้วัตถุดิบยางในประเทศ ให้มีการรับช่วงการผลิตระหว่างภาค เกษตรกับอุตสาหกรรม พัฒนาระบบสินเชื่อของสถาบันการเงิน และปรับปรุงระบบการคมนาคม ขนส่ง การให้มาตรการคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการลงทุนใน ภูมิภาค

การดำเนินงานตามแนวทางโครงการต่างๆ เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น โครงการ ก่อสร้างท่าเรือต่างๆ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อการคมนาคมที่สะดวกยิ่งขึ้น และทำให้ ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น และจะพัฒนาเมืองหาดใหญ่ให้เป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่ง การค้าและ บริการ การขนส่งทางบกและทางอากาศ โดยจะปรับปรุงสนามบินทั้ง 3 แห่ง ให้ทันสมัย คือ สนามบินหาดใหญ่ จ.สงขลา ท่าอากาศยานนราธิวาส และท่าอากาศยานปัตตานี

จากโครงการต่างๆ เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในการกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาคนั้น เพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่มาแปรรูปทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น นำเอายางพารา มาทำเป็นฟองน้ำยางพารา ยางรัดของ รองเท้ายาง อุตสาหกรรมเครื่องเรือน

จากไม่แย่งพารา ซึ่งล้นแล้วแต่เป็นผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในประเทศ ซึ่งทำให้มีอัตราผลตอบแทนสูงเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมกรุงเทพและปริมณฑล ซึ่งจะกระตุ้นให้นักลงทุนสนใจ จะส่งผลถึงการเติบโตของเมืองในภาคนี้ได้ด้วย

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2541. *คู่มือปฏิบัติงานข้าราชการชายแดน/ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาความสัมพันธ์และแก้ไขปัญหาชายแดนไทย – มาเลเซีย โดยอธิบายเนื้อหาพอสังเขปได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – มาเลเซีย ยึดถือหลักพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน ทางด้านเศรษฐกิจและการคมนาคมขนส่งกับมาเลเซีย มาเลเซียมีการลงทุนโดยตรงกับต่างประเทศในระดับสูง เป็นประเทศการค้าชายอันดับที่ 19 ของโลก

ไทยและมาเลเซียพึ่งพาซึ่งกันและกัน ทางด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งมีการเน้นความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างสรรค์ความเข้าใจต่อกัน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความไม่เข้าใจในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย ซึ่งจะทำให้การค้าขายระหว่างกันขยายตัวอย่างรวดเร็ว ระหว่างไทยกับมาเลเซียเป็นคู่ค้าที่สำคัญมากขึ้น

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2545. *โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

โครงการพัฒนาตามพระราชดำริเป็นโครงการฟื้นฟูการเกษตรสองฝั่งแม่น้ำบางนรา พระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงห่วงใยถึงปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร ได้ทรงให้ก่อสร้างประตูระบายน้ำเพื่อกักเก็บน้ำจืดไว้ใช้ในการเพาะปลูกและพัฒนาระบบชลประทานให้เกิดประโยชน์ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตการเกษตรให้แก่เกษตรกร

ทางด้านลุ่มน้ำปากพนัง ราษฎรประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่ได้ผล เพราะแหล่งน้ำไม่เกิดประโยชน์ต่อการเพาะปลูก พระเจ้าอยู่หัวทรงทราบถึงความเดือดร้อน จึงได้มอบหมายให้กรมชลประทานสร้างประตูระบายน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำจืด เช่นเดียวกับแม่น้ำบางนรา และจะเป็นแหล่งน้ำจืดต้นทุนสำหรับการผลิตน้ำประปาในเขตเทศบาลอีกด้วย

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2537. *บรรยายสรุปของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

เศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เน้นหนักถึง คือ การเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวนยางและทำประมง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงมีปัญหาในการใช้ภาษาไทย เพราะบางคนไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน ไม่ได้เรียนหนังสือ ทำให้คนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ จึงทำให้การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปได้ยากขึ้น ในด้านศาสนา ผู้ปกครองจะส่งบุตรหลานเรียนในโรงเรียนสอนศาสนามากกว่าที่จะส่งเรียนในโรงเรียนประจำอำเภอ จึงเป็นเหตุให้มีนักเรียนมาเรียนในโรงเรียนน้อยมาก

การแบ่งแยกระหว่างไทยพุทธและมุสลิมนั้น ทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในด้านการปกครอง เป็นสาเหตุของการแบ่งแยกดินแดนเกิดขึ้น เพราะต้องการเป็นอิสระจากการปกครองของรัฐบาล ทำให้กลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดน มีสมรรถภาพในการก่อการร้าย

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2541. *แผนงานเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล สงขลา)*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

การพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาความยากจนกับเกษตรกรที่มีรายได้น้อยเป็นส่วนใหญ่ รัฐบาลจึงเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมและการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพื่อการเพิ่มรายได้ของประชาชน เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นการสนับสนุนของรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เน้นหนักทางอุตสาหกรรมเกษตรและการท่องเที่ยวให้เป็นทำเลการค้า สู่ประเทศอาเซียนและตลาดโลก

รัฐบาลได้ให้สิทธิและประโยชน์ในด้านภาษีอากรต่างๆ เพื่อส่งเสริมกิจการ การส่งออกในด้านอุตสาหกรรมเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจในพื้นที่

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2536. *แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

การดำเนินงานของ ศอ.บต. ต้องการที่จะพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เจริญก้าวหน้า และปรับปรุงระบบการบริหาร การพัฒนาเศรษฐกิจและการปรับปรุงประสิทธิภาพข้าราชการ เพื่อยอมรับความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม ให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ศอ.บต. ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผน โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาโดยการกระจายรายได้ และพัฒนาการศึกษา ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด พัฒนาอุตสาหกรรม การค้าและบริการ เพื่อให้ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมให้สูงขึ้นทัดเทียมกับภูมิภาคอื่นของประเทศ

อัสหมัดสมบูนูร์ บัวหลวง. 2544. ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาการศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. สำนักงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การพัฒนาการศึกษาของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาค้นคว้าและวิจัยข้อมูลนักเรียนกรมสามัญศึกษาน้อยกว่าการศึกษาเอกชนกว่าครึ่งหนึ่ง และบุคลากรที่จัดการเรียนการสอนในท้องถิ่นมีคุณภาพเพียงพอหรือไม่ การเคลื่อนย้ายข้าราชการครูจะมีผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียนหรือไม่ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรหาคำตอบเพื่อการพัฒนาพื้นฐานทางวิชาการให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในทุกภูมิภาค ควรจัดการทางการศึกษาให้มากเพื่อสนองนโยบายการพัฒนาประเทศ

บทความ

ทวีวงศ์ ศรีบุรี. 2541. "ทิศทางการลงทุนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ." ใน วารสารวิจัยสภาวะแวดล้อม. ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 หน้า 1-23.

จากโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ที่มีเป้าหมายหลักเพื่อเพิ่มปริมาณการค้า การลงทุนในพื้นที่โครงการ ซึ่งสนับสนุนให้ภาคเอกชนเป็นแกนนำและภาครัฐเป็นฝ่ายสนับสนุน ในสาขาการท่องเที่ยว พบว่า 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย(สตูล สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) มีความเป็นไปได้มากที่สุดในการพัฒนาความร่วมมือทางการท่องเที่ยว โดยประเทศไทยให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นศูนย์กลางในการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ซึ่งในแผนการพัฒนาได้กำหนดโครงการที่จะดำเนินการและได้ตอบสนองข้อเสนอของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย ดังนี้

- การอำนวยความสะดวกในการเดินทาง
- พัฒนาศูนย์บริการมนุษย์
- ส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวโดยสมาคมการท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเทศจัดการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตอนุรักษสิ่งแวดล้อม ลังกาวิ-ตะรุเตา

อื่นๆ (เอกสารประกอบการสัมมนา ,รายงานการประชุม ฯลฯ)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ,ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2538. กองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้.

สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

กองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความช่วยเหลือราษฎรที่ประสบปัญหาความยากจน ให้มีการฝึกอาชีพจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้มีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือหาอาชีพใหม่ๆ ให้กับชาวบ้าน โดยการพัฒนาสินเชื่อให้ผู้มีรายได้น้อย ทั่วไปเพื่อประกอบอาชีพอิสระทำธุรกิจในครอบครัว เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอีกระดับหนึ่ง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2537. การจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ วันเสาร์ที่ 29 ตุลาคม 2537 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ .

การจัดทำโครงการการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการเตรียมการพัฒนาในหลายๆ ด้าน เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ของประชาชน เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการประกอบอาชีพต่างๆ ของเกษตรกร เพื่อทางราชการจะได้ให้ความช่วยเหลือโดยการจัดสรรเงินทุนให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรยากจน ทุกหมู่บ้าน

ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งวิทยากรเข้ามาแก้ไขปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ เพาะปลูก ประมงและค้าขาย เพื่อให้มีความก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จจากการจัดสรรเงินทุนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่และสถาบันอุดมศึกษาคู่สัญญา. 2544.

รายงานผลการดำเนินโครงการขยายโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2542-2544. รายงานผลการดำเนินงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

โครงการขยายโอกาสในการประกอบอาชีพได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ว่างงานและมีหลายฝ่ายทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและประสานงาน ศึกษาวิเคราะห์และพัฒนา

โดยจะจัดการประชุม ฝึกอบรมในเชิงปฏิบัติให้กับประชาชนในด้านการเลี้ยงปลา ทอผ้า ทำการเกษตรและประมง ภายใต้โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชน และอีกหลาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะให้ความช่วยเหลือติดตามผลตลอดจนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนิน โครงการ

ส่วนที่ไม่มีบรรณนิทัศน์

วิทยานิพนธ์และวิจัย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและบริษัทที่ปรึกษาวิจัยภาคใต้. 2540. *โครงการศึกษาจัดทำแผน แม่บทเพื่อปรับปรุงเมืองชายแดนทางการท่องเที่ยว แม่สอด เชียงของ เบตง. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.*

คณะทำงานเลขานุการคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2537. *รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการเฉพาะกิจ เพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปีงบประมาณ 2536.*

โหมจลวย จินากิ่ง. 2543. *ศึกษาสภาพและการจัดการการค้าเสื้อผ้าเก่าของชาวบ้านในเขต เทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.*

ณรงค์ อ้วนทอง และคนอื่นๆ. 2544. *โครงการพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน: ศึกษา กรณีโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตระเวนชายแดนภาคใต้: รายงานวิจัย ฉบับสมบูรณ์. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*

ดลมนรค์ บากา,พีรยศ ราฮิมมูลา และหะสัน หมัดหมาน. 2541. *ผลกระทบบางประการที่อาจ เกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) ในจังหวัดชายแดน ภาคใต้: ศึกษากรณีจังหวัดสงขลา. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียง ใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.*

ดลมนรจ์ บากา,พีรยศ ราฮิมมูลา และหะสัน หมัดหมาน. 2541. ผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษากรณีจังหวัดสตูล. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ดลมนรจ์ บากา,พีรยศ ราฮิมมูลา และหะสัน หมัดหมาน. 2541. ผลกระทบบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาตามโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษากรณีจังหวัดนราธิวาส. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ดลมนรจ์ บากา,เกษตรชัย และหีม และมะรอซี มะอิง. 2543. บทบาทผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย . มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ทวี แก้วกลับ. 2541. การค้าอนุกรมชายแดนไทย-มาเลเซีย จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

นวลศรี อุทัยเชษฐ. 2536. การบริหารหลักสูตรเทคโนโลยีหมู่บ้านของวิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

น้อย จันทรอำไพ. 2544. การศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการจัดการธุรกิจขนาดย่อม: กรณีศึกษาชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ประกิจ ต่อทีมะ. 2539. แนวทางแก้ไขปัญหาคัดแย้งเพื่อความร่วมมือพัฒนาเกี่ยวกับเขตทับซ้อนของเขตเศรษฐกิจจำเพาะระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประพันธ์ วิเศษรัฐกรรม. 2545. โครงการขยายโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนของชุมชนยากจน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2542-2544. รายงานผลการดำเนินงาน. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัญญา จินดาวงศ์. 2540. การดำเนินงานพัฒนาชนบทของสภาตำบลในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี. ปรินิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พงศกร ทิพย์ดนตรี. 2537. คุณลักษณะของเกษตรตำบลที่ส่งผลต่อการนำแผนการผลิตของเกษตรกรมาจัดทำแผนพัฒนาตำบลในจังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

มานะ ศรีพิทักษ์. มปป. ยุทธศาสตร์: การพัฒนาเมืองนานาชาติสงขลา-หาดใหญ่ ในปี 2002-2004. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

มานิต พันธุ์ประภา. มปป. การส่งเสริมการส่งออกโคเนื้อไปยังประเทศมาเลเซีย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2544. รายงานการวิจัยประเมินผลจังหวัดทดลองแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนา กรณีจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดปัตตานี. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ราศิณี ช่วยพัฒน์. 2545. ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะแรงงานระดับอาชีวศึกษาของบุคลากรในสถานประกอบการเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. ปรินิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ลออ ภูวภิรมย์. 2540. แนวโน้มการประถมศึกษาในทศวรรษหน้าของจังหวัดปัตตานีที่สอดคล้องกับโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วรรณเพ็ญ วงศ์สุคนธ์. 2544. ศึกษาระดับและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดสงขลา. ปรินิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วรวรรณ ตั้งศิริกุลวงศ์. 2540. การศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและความมี
ประสิทธิภาพของการแข่งขันในอุตสาหกรรมเคมีคอนกรีตในประเทศไทย, มาเลเซีย
และอินโดนีเซีย. วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วินิจ ประภาคมณฑิย. 2536. ไฟฟ้ากับการพัฒนาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะ
กรณีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ศิริพงษ์ จันทรศรี. 2540. แนวความคิดในการจัดตั้งธนาคารอิสลามใน 5 จังหวัด. กรุงเทพฯ:
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2537. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
จังหวัดชายแดนภาคใต้และสู่ทางการลงทุน. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
ภาคใต้.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2543. ศอ.บต.43 สรุปผลการดำเนินงาน
ประจำปี 2543. ยะลา: กองนโยบายและแผน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดน
ภาคใต้.

สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช. มปป. สรุปรายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาความสัมพันธ์เพื่อ
พัฒนาคุณภาพชีวิตชาวไทยและพม่าในชายแดนภาคใต้. นครศรีธรรมราช สถาบันราชภัฏ
นครศรีธรรมราช. หน้า 127-157.

สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร และพจณี ลัทธิโร. 2540. รูปแบบงบการเงินและการเปิดเผยข้อมูลของ
ธุรกิจ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

สมศรี สำราญ. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการให้สินเชื่อ SMEs ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณี
ธนาคารออมสิน จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สวัสดี้ กฤตรัชตน์นัต. 2538. โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนา 5 อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สวาทิรี ลาภาวันย์. 2540. แนวทางการพัฒนาเมืองชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเบตง. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิริพร สิวราวุฒิ. 2538. การศึกษาการบริหารโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด 5 ชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุกิตติ ธนพิทักษ์, กระทรวงมหาดไทย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. 2545. โครงการขยายโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนของชุมชนยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุทัศน์ คำศรี. 2538. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สุพจน์พงษ์ วิไลพันธ์. 2538. การพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

เสาวนีย์ ดำนิล. 2546. ศึกษาการจัดการกิจการกลุ่มหมู่บ้านเกษตรกรบ้านร่อนพัฒนา ตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เสาวรัตน์ ชูพินิจ. 2541. ศักยภาพและแนวโน้มการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ. ภาคนิพนธ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อนุชาติ จุวัตร. 2539. ขวัญของครูโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อาคม ใจแก้ว. 2538. ผลกระทบของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์: ศึกษาเฉพาะด้านสังคมและเศรษฐกิจ: รายงานการวิจัย. ภาควิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
หาดใหญ่.

อานิส พัฒนปรีชา. 2547 ศึกษาการซื้อขายแบบผ่อนชำระตามกฎหมายอิสลาม: กรณีศึกษา
สหกรณ์อิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อาหวัง ล่าญ. 2541. กิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรในชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดน
ภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อานวย ลายไม้. 2544. โครงการของรัฐเพื่อการพัฒนาที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ ด้วยวิธีประชานิยม: ศึกษากรณีโครงการก่อสร้าง
ธรรมชาติไทย-มาเลเซียและโครงการโรงแยกก๊าซ ไทย-มาเลเซีย. วิทยานิพนธ์ คณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หนังสือ

จิราภรณ์ สุจริตธนาภิรักษ์ และชปา จิตต์ประทุม. 2537. การค้าชายแดน. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย
ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประสัท มีแต้ม. 2543. มองอย่างที่ไม่เคยมอง: กรณีท่าอ่าวไทย-มาเลเซีย. กรุงเทพฯ: กลุ่มศึกษา
การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน.

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2544. โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

บทความ

จิระพันธ์ เดมะ. 2545. “สภาพและความต้องการต่อรูปแบบและองค์ประกอบภายในรายการโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบ Direct-to-home ของผู้บริโภคใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.” *วารสารศึกษาศาสตร์* 14,1 (เม.ย.2545) หน้า 98-116.

ทรงศักดิ์ พรหมงาม. 2544. “ตลาดนัดวันอาทิตย์ ด้านวังประจัน จุฑายาใหม่ ไทย-มาเลเซีย.” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตองค์กรฯ.

ทวีเกียรติ เลาะหะวลีสันต์. 2545. “โครงการความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพด้านอาหารและยาระหว่างชายแดนไทย-มาเลเซีย (จังหวัด-รัฐ) จังหวัดสงขลา.” ใน *วารสารอาหารและยา* ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (ก.ย. -ธ.ค. 2545) หน้า 21-31.

“ทิศทางและมาตรการดำเนินการพัฒนาการเกษตรจังหวัดชายแดนภาคใต้.” 2544. *แดนใต้*, ไม่ระบุฉบับ, ไม่ระบุเลขหน้า.

ปิ่น จันจุฬา,เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา และสมชัย คอวนิชกิจ. 2542. “การให้สินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย.” ใน *วารสารเกษตร* ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (ก.พ.2542) หน้า 84-97.

ปรีชา ชวนไชยสิทธิ์. 2537. “การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการพัฒนา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน *วารสาร รัฐศาสตร์* ปีที่ 42 ฉบับที่ 8 (ส.ค. 37) หน้า 57-66.

พิสุทธิ บุญเจริญ. 2541. “ระบบการจัดการศึกษาอิสลามศึกษาในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ใน *วารสาร รัฐสมิแล* ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย. 2541) หน้า 14-19.

พิสุทธิ บุญเจริญ. 2542. “แหล่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัย 12 ปีขึ้นไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ใน *วารสาร รัฐสมิแล* ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย. 2542) หน้า 67-72.

โรสิต สมิตินิสวัสดิ์ และปรียาลักษณ์ โทณะวนิก. 2540. “การค้าชายแดนไทย-ลาวและไทย-มาเลเซีย.” *วารสารเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)*, (ไม่ระบุเลขหน้า).

ศูนย์พัฒนาภาคใต้. 2545. “สะเดา: ด้านการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย.” ในวารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 39 ฉบับที่ 2 (มี.ค.- เม.ย. 2545) หน้า 71-74.

สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร. 2543. “การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของอุตสาหกรรมยางพาราใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.” ในวารสารวิทยาการจัดการ ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค. 2543) หน้า 1-8.

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดยะลา. 2542. “การแก้วิกฤตการเศรษฐกิจมาเลเซียผลกระทบต่อไทย โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ในแรงงานสัมพันธ์ ปีที่ 40 ฉบับที่ 2 (มี.ค.-เม.ย. 2542) หน้า 26-31.

สำนักเงาการค้าพหุภาคี. 2543. “ผลการประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย-มาเลเซีย.” เศรษฐกิจการพาณิชย์, (ไม่ระบุเลขหน้า).

สิรพงศ์ ศิริรักษ์. 2541. “การเปรียบเทียบลักษณะบางประการของเกษตรกร ที่มีผลต่อการเลี้ยงโคเนื้อ ภายใต้โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.” ในวิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2541) หน้า 1-15.

สุจินต์ สุทธิการนฤทัย. 2543. “องค์กรร่วมไทย-มาเลเซียกับพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม.” สรรพากรสาส์น, (ไม่ระบุเลขหน้า).

สุรัชย์ ตริยวรรณกิจ. 2540. “การค้าไทย-มาเลเซีย...ไทยขาดดุลการมาหลายปี.” มองเศรษฐกิจ, (ไม่ระบุเลขหน้า).

อื่นๆ (เอกสารประกอบการสัมมนา ,รายงานการประชุม ฯลฯ)

โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2541. การสัมมนาเพื่อติดตามผลความคืบหน้าของโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2542 ณ หอประชุม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี: โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐ
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

นักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
เพื่อการพัฒนาด้านสาธารณสุข ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสารและรายงานสรุปการ
สัมมนา ณ ห้องฉายภาพยนตร์ ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 19 สิงหาคม 2540. ปัตตานี: คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พริยศ ราธิมมูลา และคนอื่นๆ. 2544. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการเมือง 5 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้ เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย อินโดนีเซีย- มาเลเซีย-ไทย. เอกสารทาง
วิชาการ. ศูนย์วิจัยมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ บรรณาธิการ. 2537. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง
จัดทำโครงการแก้ปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: ศูนย์อำนวยการ
บริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ศูนย์พัฒนาภาคใต้. 2541.
แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนภาคใต้ (ไทย-มาเลเซีย): สรุปประเด็นการสัมมนา
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสุรใจและเพื่อน บรรณาธิการ. 2537. เอกสารประกอบการสัมมนาภาษีมูลค่าเพิ่มต่อ
ธุรกิจภาคใต้ตอนล่าง. สำนักงานสุรใจและเพื่อน: หอการค้าจังหวัดสงขลาและ
หนังสือพิมพ์ก้าวหน้าใหม่.

สุรพันธ์ จุ่นพิจารณ์. 2541. การพัฒนาภูมิภาคชายแดน (เอกสารบรรยาย). เชียงใหม่: ศูนย์พัฒนา
ภาคเหนือ.

3. สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์

วิทยานิพนธ์และวิจัย

กฤษฎา กุลทล และคนอื่นๆ. 2540. วัฒนธรรมของคนไทยพุทธในอำเภอชุมบ่ต รัฐกลันตัน ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย: รายงานการวิจัย.

ดินแดนรัฐกลันตันซึ่งไทยยกให้อังกฤษ เพื่อแลกเปลี่ยนสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ซึ่งประกอบด้วย คนหลายเชื้อชาติ รวมทั้งคนไทยด้วย โดยวัฒนธรรมของคนไทยพุทธในอำเภอชุมบ่ต รัฐกลันตันนั้น ยังถือปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ด้านความเชื่อ เช่น การรักษาโรคด้วยไสยศาสตร์ คาถาอาคม ด้านประเพณี เช่น ลอยกระทง บวช สงกรานต์ ด้านสถาปัตยกรรม เช่น เจดีย์สถาน พุทธสถาน โดยรูปแบบของสถาปัตยกรรมมีทั้งรูปแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้น และรูปแบบของปัจจุบัน ซึ่งวัฒนธรรมต่าง ๆ ยังคงได้รับการอนุรักษ์ในกลุ่มคนไม่มากนัก และมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงเป็นสากลมากขึ้น

กุสุมา ล่าญญ, พรเพ็ญ สุวรรณเดชา, สุนิสา สิริวิพันธ์ และอรุณี เพชรพัฒน์พงศ์. 2540. การประเมินผลโครงการเยาวชนช่างเผือก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: รายงานการวิจัย. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยการประเมินผลโครงการเยาวชนช่างเผือก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ เห็นด้วยต่อโครงการเยาวชนช่างเผือก จากนักเรียนทุกชั้นรวมถึงอาจารย์ในโรงเรียน ต่างมีความคิดเห็นให้มีโครงการนี้ต่อไป โดยที่นักเรียนในโครงการควรมีความรู้ทางวิชาการและความสามารถพิเศษควบคู่ไปด้วย เช่น ทางด้านการกีฬา และควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการนี้ให้มากขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีกับบุคลากรทุกฝ่าย

จรุณี ขวัญแก้ว. 2547. บทบาทของสถาบันราชภัฏยะลาในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏยะลา.

บทบาทของสถาบันราชภัฏยะลาในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการศึกษาถึงข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชนในเขต 3 จังหวัดชายแดน

ภาคใต้ ที่มีต่อการจัดการศึกษาของสถาบันราชภัฏยะลา พบว่า ประชาชนมีการยอมรับมาตรฐานการศึกษาของประชาชนในอนาคต

ทางสถาบันควรเปิดโอกาสให้กับประชาชนที่รายได้ต่ำ ได้เข้ามาศึกษาในสถาบันการศึกษาแห่งนี้ และควรให้นักศึกษาออกฝึกงานเพื่อสร้างความเจริญให้กับชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในท้องถิ่น ในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น

จूरรัตน์ บัวแก้ว และคนอื่นๆ. 2543. *ผ้ากับวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ*

ประเทศไทย: รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

รายงานวิจัยเรื่องผ้ากับวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย วิถีชีวิตในสมัยก่อนของชาวไทยมุสลิม มีการทอผ้าโดยเน้นลวดลายและสีสันบนผ้า คือ ลายจวนตานี ผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มีหลายชนิดด้วยกัน

การทดลองทอผ้าไหมลีมาพบว่า เป็นประโยชน์เชิงพาณิชย์ หน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการค้นคว้าทดลองทอผ้าไหมลีมา และให้มีการจัดอบรมหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือของสมาชิกแม่บ้านกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความชำนาญ นำไปประกอบอาชีพเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัวได้

ชวีศา หนูคง. 2544. *การเปิดรับการสื่อสารทัศนคติ ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด*

ของวัยรุ่นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏยะลา.

งานวิจัยเรื่องการเปิดรับการสื่อสาร ทัศนคติ ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของวัยรุ่นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัยรุ่น มีการเปิดรับสื่อจากสื่อมวลชนมากที่สุด ควรมีการรณรงค์จัดนิทรรศการเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด แสดงถึงชนิดและอันตรายของยาเสพติด

จากการวิจัยพฤติกรรมของวัยรุ่น พบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด และในการป้องกัน บิดา มารดาควรมีส่วนร่วมในความสัมพันธ์ของครอบครัว และทางสื่อโทรทัศน์ ควรแพร่ภาพ ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดให้มากขึ้น

ชาลิสา มากแผ่นทอง, ปรรณนา กาลเนาวกุล และกุสุมา ภูใหญ่. 2545. *ผลกระทบของสื่อโทรทัศน์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับเยาวชนไทยใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

งานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการรับชมสื่อโทรทัศน์ที่แตกต่าง เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ผลกระทบของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อกลุ่มเยาวชน พบว่า ส่วนใหญ่เปิดรับชมสื่อโทรทัศน์ในอัตราค่อนข้างสูง เนื้อหารายการบางประเภททำให้เกิดความพึงพอใจ โดยเฉพาะประเภทสาระและบันเทิง ดังนั้น สื่อโทรทัศน์ ควรให้ความสำคัญของเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เพื่อให้เยาวชนไทยได้รับผลประโยชน์ และความรู้จากการรับชมโทรทัศน์มากขึ้น

ชุมศักดิ์ อินทรวิเศษ 2545. *ผลการดำเนินงานตามแผนของชุมชน อบต. ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย (IMT-GT):* รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยผลการดำเนินงานตามแผนของชุมชน อบต. ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่เน้นการก่อสร้างและสาธารณูปโภค และการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ ต้องให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ ในเรื่องการจัดทำแผน โครงการซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจทุกคนใน อบต. ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ต้องมีการพัฒนาเสริมความรู้อยู่เสมอ และควรมีความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายการผลิตและการจำหน่าย เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ชุมศักดิ์ อินทรวิเศษ, ไพฑูรย์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง, อุทัย เอกสะพังและอ้อมใจ วงษ์มณฑา. 2546.

การศึกษายุทธศาสตร์การจัดการสังคมสมบูรณ์แบบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานวิจัย. โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การศึกษายุทธศาสตร์การจัดการสังคม สมบูรณ์แบบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นแนวทางในการสร้างยุทธศาสตร์ต้นแบบในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยต้องอาศัย หน่วยงานของรัฐในการสนับสนุนด้านงบประมาณและความมุ่งมั่นให้เกิดความเจริญและเสริมสร้างรายได้อย่างเป็นระบบ และสนับสนุนกิจกรรมหมู่บ้าน จัดโครงการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน โดยที่ภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริม

ดวงใจ เปลี่ยนบำรุง. 2540. พฤติกรรมการดูแลตนเองและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยมหิดล.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเอง คุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่เหมาะสม มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ไม่เหมาะสม และส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลด้วย

ทัศนีย์ พรหมไพจิตร. 2540. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสของเยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

การพัฒนาประเทศไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความรู้ความสามารถและมีการศึกษาอย่างต่ำอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นสิ่งสำคัญที่สุด รัฐบาลจึงได้จัดให้มีการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีการศึกษาที่ทัดเทียมกัน แต่การที่เยาวชนไทยมุสลิมใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศ ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำและไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาที่ขยายโอกาสการศึกษานั้น มีปัจจัยที่สำคัญ คือ การคล้อยตามของกลุ่มเพื่อน และมีเจตคติต่อการเรียน

ดังนั้น สถาบันทางการศึกษาควรสนับสนุนกิจกรรมที่มีผลต่อการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นกลไกสำคัญในการประชาสัมพันธ์ถึงเป้าหมายของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ทางโรงเรียนจะต้องมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน ควรสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน และควรนำศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน มาพูดคุยกับนักเรียน เพื่อจะได้ทำให้เกิดความภูมิใจในโรงเรียนของตนเอง เพื่อจะได้เป็นแรงจูงใจอีกทางหนึ่งในการศึกษาต่อของนักเรียน

นาวาลย์ ปานากาเซ็ง. 2544. *คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์คุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

จากการวิจัยพบว่า คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหาร และขาดบุคลากรปฏิบัติงาน รวมทั้งขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน จึงควรแก้ไขด้วยการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารโรงเรียนให้แก่ผู้บริหารและครูใหญ่ รัฐบาลควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุง เพื่อให้โรงเรียนได้มาตรฐานและมีคุณภาพการศึกษาที่ดีในอนาคต.

นิเวเต๊ะ หะยีวามิง. มปป. *ความเชื่อเกี่ยวกับความจริงทางวิทยาศาสตร์ของชาวไทยมุสลิมใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นรายงานวิจัยเกี่ยวกับ ความเชื่อต่างๆ เกี่ยวกับปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ และนวัตกรรมใหม่ ของชาวไทยมุสลิม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่ สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พบว่า มุสลิมใน 5 จังหวัดนี้ มีความเชื่อเกี่ยวกับความจริงทางวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม โดยประชากรที่มีการศึกษายสายสามัญมีความเชื่อความจริงทางวิทยาศาสตร์สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลามทุกระดับชั้น ไม่แตกต่างกันมาก แต่ประชากรที่มีการศึกษายสายศาสนาในระดับปริญญาตรีจะมีความเห็นด้วยสูงมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการศึกษายสายศาสนาสูงจะมีผลต่อความเชื่อ

ประจัน มณีนิล และจิราภา วรเสียงสุข. 2541. *สาเหตุและแรงจูงใจในการเสพยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย. สถาบันภาษาและวัฒนธรรม คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

การวิจัยสาเหตุและแรงจูงใจในการเสพยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลของการติดยาเสพติดมาจากผู้เสพยามีความคิดเกี่ยวกับตัวเองในทางไม่ดี มีปมด้อย จึงเป็นเหตุให้รับเอาสิ่งไม่ดีเอาไว้ และคิดว่ามันเป็นทางออกสำหรับชีวิต ซึ่งปัญหาต่างๆ มีส่วนมาจากความบกพร่องของระบบครอบครัว ขาดการอบรมสั่งสอน ขาดการเอาใจใส่จึงเป็นผลทำให้เยาวชนไปเสพยาเสพติด

มาตรการในการป้องกัน ควรเริ่มจากครอบครัวที่ควรให้ความอบอุ่น และให้สมาชิกในครอบครัวได้เรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาแก่เด็กและเยาวชนในการพึ่งยาเสพติด ทางองค์การของรัฐควรให้การสนับสนุนข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดทุกจุด ทุกพื้นที่ของชุมชน เพื่อเยาวชนของชาติจะไม่ตกเป็นทาสของยาเสพติดและไม่เป็นปัญหาทางสังคมอีกต่อไป

ประยงค์ โชขัต. 2541. การศึกษาลักษณะการยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การวิจัยการศึกษาลักษณะการยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะการยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ในระดับสูงมาก คือ ผลกระทบเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ และได้ประโยชน์จากการผลิตสินค้า ซึ่งจะเป็นการประหยัด ทุนแรงและทุนเวลา

ชนิดของวิทยาการสมัยใหม่ที่มีการยอมรับสูงในชุมชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ รถยนต์ ตู้เย็น วิทยุและโทรทัศน์ พัดลม เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ผู้เลือกใช้และมีส่วนในการทำให้อุตสาหกรรมเจริญขึ้น

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. 2542. การรับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์รายวันของประชาชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การรับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์รายวันของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เลือกรับรู้ข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์ ในกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารมากจะเป็นเพศชาย และมีรายได้สูงและอาศัยในเขตเมือง ต่างจากประชาชนในชนบท

การอ่านหนังสือพิมพ์รายวันได้รับความสนใจจากประชาชนมาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่อาศัยในชนบทมากกว่าในเมือง และหนังสือพิมพ์ยังมีข้อจำกัดในการส่งสารให้มีความแพร่หลาย ซึ่งข้อจำกัดนี้เป็นสาเหตุทำให้ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์น้อยกว่าโทรทัศน์

รศรินทร์ เกรย์. 2541. การศึกษาแบบการสนทนากลุ่มเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิม: รายงานการวิจัย. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

ทัศนคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิม พบว่าสตรีไทยมุสลิมมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าการคุมกำเนิด ซึ่งส่งผลให้ชาวไทยมุสลิมมีอัตราการเพิ่มที่สูง ซึ่ง

รัฐบาลไทยตระหนักถึงผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

ถึงแม้ว่าภาวะเจริญพันธุ์ของชาวมุสลิมในภาคใต้ยังคงสูงอยู่แต่มีแนวโน้มที่จะลดลง เพราะชาวไทยมุสลิมตระหนักถึงความจำเป็นเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรเพิ่มขึ้น องค์ประกอบเหล่านี้แสดงให้เห็นค่อนข้างชัดเจนว่า ภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมจะลดลงได้ในอนาคต โดยเน้นการรณรงค์เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวโดยใช้วิธีคุมกำเนิดแบบชั่วคราว เพื่อเว้นระยะการมีบุตรและเพื่อสุขภาพของมารดา

วงศ์วิทย์ อัครวโรทัย. 2542. *ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยเรื่อง *ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้* พบว่า มีความรู้ในเรื่องโรคเอดส์และการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะนักศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม เพราะอิทธิพลของศาสนามีผลต่อการปฏิบัติมาก

บุคลากรสาธารณสุขควรเข้าไปรณรงค์ ส่งเสริมความรู้และการป้องกันโรคเอดส์ในวิทยาลัยหรือชุมชนให้มากขึ้น เป็นการสร้างฐานความรู้ เจตคติในการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ถูกต้อง และให้การอบรมแก่อาจารย์ นักศึกษาและบุคลากรทั่วไป

วัฒนา สุกัญศีล. 2544. *วัฒนธรรมบริโภคแรงงานรับจ้างในชุมชนชนบท อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส*: รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

วัฒนธรรมการบริโภคของแรงงานรับจ้างในชุมชนชนบท อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งทำการศึกษาและทำความเข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านและวัฒนธรรมของชุมชนคนไทยบนพื้นที่รอยต่อชายแดนในภาคใต้ กับการปรับตัวเพื่อให้ครัวเรือนและชุมชนของตนเองให้ดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การพิจารณาความรู้สึกลึกซึ้งและการให้ความหมายวัฒนธรรมบริโภคของแรงงานรับจ้าง ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภค ทำให้ชาวบ้านมีท่าทีต่อกระแสการบริโภคสมัยใหม่ที่แทรกซึมเข้าไปในชีวิตความเป็นอยู่และในชุมชนเท่านั้น

วิลาวลัย อำพันธ์พงศ์ . 2545. *ประสบการณ์ของผู้ป่วยไทยมุสลิมที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลในการได้รับสิทธิตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยจากทีมสุขภาพใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

จากการวิจัยศึกษา พบว่า ผู้ป่วยไทยมุสลิมส่วนใหญ่ได้รับสิทธิผู้ป่วยในด้านต่างๆ แต่บางส่วนไม่ได้รับสิทธิผู้ป่วย สิทธิที่ผู้ป่วยพึงได้รับ โดยทีมสุขภาพจะต้องคำนึงถึงหลักศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของผู้ป่วย เช่น อาหารสำหรับผู้ป่วยมุสลิม และสถานประกอบศาสนกิจ เพื่อให้ผู้ป่วยและญาติได้รับสิทธิส่วนนี้

ทีมสุขภาพควรปรับปรุงคุณภาพการให้บริการแก่ผู้ป่วยและควรให้ข้อมูล การปฏิบัติตัวในเรื่องต่างๆ ให้ผู้ป่วยที่มีใช้สิทธิสามารถตัดสินใจถูกต้องและสบายใจในการเข้ารับการรักษา

แวอุเซ็ง มะแดเฮาะ,ดลมนรจณ์ บากา และสุวิชา ยี่สุนทร. 2539. *บทบาทมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บทบาทมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีบทบาททางด้านศาสนาที่เหมือนกัน แต่มีข้อแตกต่างบางบทบาทระหว่างมัสยิดในเมืองและมัสยิดในชนบท อาทิ ทางด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ

จากการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการมากที่จะให้มัสยิดมีบทบาทมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะบทบาททางด้านศาสนา มีอิหม่ามเป็นที่ปรึกษา ให้อิหม่ามมีความรู้ทางด้านต่างๆ และบทบาททางด้านศาสนาของมัสยิดในเมืองและชนบทให้มีความเหมาะสม ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และกุสุมา ภูใหญ่. 2545. *ทรายขาว: ภาพชีวิตและความเคลื่อนไหวของชุมชนในปัตตานี*: รายงานการวิจัย. ศูนย์บริการวิชาการและชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ทรายขาว: ภาพชีวิตและความเคลื่อนไหวของชุมชนในปัตตานี อาชีพส่วนใหญ่ของชาวทรายขาว คือ เกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามมากกว่าศาสนาพุทธ ซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของชาวชุมชนทรายขาวที่มีวัฒนธรรมโดยเฉพาะทางศาสนา แหล่งที่มีของรายได้ส่วนใหญ่อยู่ที่การทำสวนยางพารา รองลงมาคือการทำสวนผลไม้ ตำบลทรายขาวจึงเป็นพื้นที่เกษตรที่มีความอุดมสมบูรณ์

ความเป็นจริงทั้งหมดเหล่านี้นำไปสู่ภาพความสำคัญของการแสดงออกถึงรูปแบบของวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์ของผู้คน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีที่ผสมผสานของไทย พุทธและไทยมุสลิม

ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี และคนอื่นๆ. 2543. *พลวัตทางสังคมกับปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างภูมิหลังทางด้านภาษา วัฒนธรรม ศาสนาและความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจของคนกับทัศนคติทางการเมืองของคนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อสรุปที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ เอกลักษณะทางวัฒนธรรมของพื้นที่เป็นตัวกำหนดชี้ขาดความแตกต่างในทัศนคติมากกว่าศาสนาและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้คน เอกลักษณะทางวัฒนธรรมของพื้นที่โดยตัวของมันเองก็มีความสัมพันธ์กับทัศนคติด้านความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจในทุกแง่มุม และยังส่งผลกระทบทางอ้อมผ่านตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจและความแตกต่างทางศาสนาไปยังทัศนคติด้านความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจ แนวความคิดที่ชัดเจนและครอบคลุมปัญหาได้กว้างกว่าเดิมน่าจะเป็นการเน้นให้เห็นความสำคัญของเอกลักษณะทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งจะส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่าน ปัจจัยทางด้านภาษา วัฒนธรรม ศาสนาและระดับรายได้ของคน ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความรู้สึกที่เป็นปัญหาทางสังคมและการเมืองทั้งในแง่ความรู้สึกหวาดระแวงไม่ไว้วางใจและประเด็นปัญหาอื่นๆ นี่คือมิติพื้นฐานของสังคมที่ควรให้ความสนใจในการทำความเข้าใจต่อปัญหาเอกลักษณะวัฒนธรรมและปัญหาการเมืองในท่ามกลางพลวัตของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยที่เกี่ยวกับเอกลักษณะทางวัฒนธรรมเป็นตัวแยกความรู้สึกทัศนคติและพฤติกรรมทางสังคมและการเมืองของผู้คนในพื้นที่แห่งนี้ที่ดูเหมือนจะเป็นกลุ่มเดียวกันให้แยกออกจากกันได้ ดังนั้นพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอาจจะมีผลบางส่วนต่อการเปลี่ยนแปลง แต่อิทธิพลของลักษณะเฉพาะทางสังคมและวัฒนธรรมก็ยังคงโดดเด่นมีความสำคัญอยู่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายังคงจะต้องให้ความสำคัญและไม่ควรมองข้ามความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมและสังคมของท้องถิ่นในการมองความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

ศิริรัตน์ ธานีรัตนานนท์, ร่มโพธิ์ เรื่องสงฆ์ และจักรี ทองเรือง. 2543. *คนยากจนดักดานในภาคใต้*:

รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

คนยากจนดักดานในภาคใต้ เป็นเรื่องหนึ่งในโครงการวิจัยคนยากจนดักดานในทุกภาคของประเทศไทย เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนยากจนดักดานในภาคใต้ ซึ่งคนยากจนในภาคใต้ยังขาดแคลน “ทุน” ในการที่จะประกอบอาชีพและขาดแคลนความช่วยเหลือความเอาใจใส่จากรัฐ เพราะสภาพเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนของกลุ่มไม่มีอาชีพ และกลุ่มประมงก็มีรายได้น้อย

ดังนั้น รัฐควรแก้ไขความยากจนที่ตรงกับแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อช่วยลดความยากจน โดยการบริหารจัดการที่ดี การมีส่วนร่วมของประชาชน และการดำรงไว้ซึ่งค่านิยมและความเข้มแข็งของชุมชนภาคใต้

สมเกียรติ สุขนันทพงศ์, กลมทิพย์ ศิริชาติ, วีระ มนัสวานิช และสันติพงษ์ ปลั่งสุวรรณ. มปป. *ศึกษาความต้องการและความสนใจในด้านการนันทนาการของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศึกษาความต้องการและความสนใจในด้านการนันทนาการของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และปัญหาการจัดดำเนินการด้านการนันทนาการของศูนย์เยาวชนและหน่วยงานพัฒนาเยาวชน เพื่อเป็นพื้นฐานข้อมูลให้ตรงกับความต้องการของเยาวชนได้ถูกต้องและเหมาะสม

ส่วนกิจกรรมนันทนาการที่เยาวชนสนใจและต้องการคือ กิจกรรมกีฬาเกมและการออกกำลังกาย และเป็นกิจกรรมที่เยาวชนเห็นว่ามีประโยชน์ สนุกสนาน เพื่อการส่งเสริมการใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ และทำกิจกรรมนันทนาการในวันเสาร์และอาทิตย์ เฉลี่ยสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง เพื่อส่งเสริมความสามัคคีของหมู่คณะเพื่อส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพของเยาวชน

สมมิตร ลิ้มสันติธรรม และสุรสิทธิ์ วชิรขจร. 2544. *การประเมินผลโครงการปฐมนิเทศข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่นและพนักงานรัฐวิสาหกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ผ่านการปฐมนิเทศฯ รุ่นที่ 15/2543*. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การประเมินผลโครงการปฐมนิเทศข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นและพนักงานรัฐวิสาหกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ผ่านการปฐมนิเทศ รุ่นที่ 15 /2543 ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและความพึงพอใจในการบริหารจัดการ และวิชาที่เกี่ยวกับหลักสูตรที่อบรมโดยภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยเฉพาะเรื่องวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น

โครงการปฐมนิเทศข้าราชการเป็นโครงการที่ดีสร้างความเข้าใจอันดีด้านประเพณีของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการจัดอบรมให้กับข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจนโยบายความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอันเป็นการเสริมงานพัฒนาประสิทธิภาพข้าราชการให้ดียิ่งขึ้น

สิทธิศักดิ์ เจ๊ะสาอี. 2536. *ประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทางด้านลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับดี ครูอิสลามศึกษามีประสิทธิภาพในการสอนในระดับปานกลาง ควรปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอนเพราะขาดความมั่นใจในหน้าที่การงาน การเอาใจใส่ ควรมีการจัดอบรมสัมมนาครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการศรัทธา การใช้สื่อการสอนและให้มีการบรรจุให้เป็นข้าราชการ เพื่อเป็นการบำรุงขวัญและกำลังใจ เพื่อให้ครูผู้สอนมีประสิทธิภาพในการสอนมากขึ้น

สุจิรภรณ์ ทองสัน. 2541. *พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตเทศบาล ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตเทศบาลของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้สมาชิกชมรมผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองและออกกำลังกายและมีความรู้สึกรักคุณค่าในตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมและจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุให้มากขึ้น

การเข้าร่วมของผู้สูงอายุจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีแบบแผนชีวิตในการส่งเสริมสุขภาพ และมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ตรวจร่างกายจนนำมาปรับปรุงแบบแผนชีวิตของตนเองได้

สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร, เขียรนันท์ วาณิชย์ศุภวงศ์ และปณวัฒน์ อุบล. 2540. *การระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ชนบทจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ในทางวิชาการยาเสพติดมีหลายประเภท ให้โทษร้ายแรงและให้โทษทั่วไป เช่น เฮโรอีน มอร์ฟีน โคเคน เป็นยาเสพติดประเภทร้ายแรง และอีกหลายประเภทที่กดประสาทและกระตุ้น

ประสาธ ส่วนสารจำพวกไฮระเหยก็มีอันตรายมากเช่นกัน ผลจากการเสพยาเสพติดในระยะเวลา นานจะมีผลทำให้ผู้เสพยาเสพติดทรุดโทรมทั้งร่างกายและจิตใจ

แม้กระทั่งบุหรี่ยี่ที่มีพิษน้อยแต่สะสมพิษทำลายสุขภาพในระยะยาว จึงเป็นเหตุให้คนรุ่นใหม่หันมาสูบบุหรี่กันมากขึ้น เนื่องจากบุหรี่ยี่เป็นที่ยอมรับในสังคมและเป็นสาเหตุที่ทำให้เป็น บันไดแรกในการทดลองเสพยาเสพติดที่แรงขึ้น ฉะนั้นความอบอุ่นในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญและ สังคมควรที่หาทางแก้ปัญหาเป็นการตัดไฟแต่ต้นลม

สุทธิพงษ์ พรหมไพจิตร,เถียรนันท์ วาณิชย์สุภวงศ์ และปณวัฒน์ อุบล. 2540. *การวิจัยประเมินผล โครงการทัศนพัฒนา*กับการส่งเสริมความเข้าใจอันดี ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัด ชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัญหาของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลากหลายปัญหาที่จะต้องแก้ไข หน่วยทัศน พัฒนาในองค์กรในลักษณะการพัฒนาที่เน้นการประสานงานกันหน่วยงานต่างๆ และให้ประชาชน มีส่วนร่วม ส่วนปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องและมีแนวร่วม อีกหลายกระบวนกร การจัดการปัญหานี้ให้เด็ดขาดมีทางเดียวคือ ความเข้าใจ เพื่อให้บรรลุถึง เป้าหมาย ประชาชนชาวไทยได้จึงควรให้ความร่วมมือกับทุกฝ่าย โครงการทัศนพัฒนาเป็นโครงการ พัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

สุทธิ ชัดติยะ. 2538. *พฤติกรรมการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ของรัฐ (สทท. 11) ของชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พฤติกรรมการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ของรัฐ (สทท. 11) ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ การวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสถาบันครอบครัว เช่น ความรู้ ของผู้รับสาร ภาษาสื่อสารภายในครอบครัวกับพฤติกรรมการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ของรัฐ ส่วน ใหญ่ประชากรมีอาชีพทำเกษตรกรรมเป็นหลัก มีการพูดภาษาท้องถิ่น

สุเทพ สันติวรานนท์และคนอื่นๆ. 2541. *ความคิดเห็นของประชาชนและข้าราชการในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ที่มีต่อข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม ตามคำวินิจฉัยของ จุฬาราชมนตรี: กรณีศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี*: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ความคิดเห็นของประชาชนและข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อข้อปฏิบัติที่ สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม ตามคำวินิจฉัยของจุฬาราชมนตรี โดยภาพรวมประชาชนไทย

มุสลิมและข้าราชการไทยมุสลิมจะเห็นด้วยกับข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักศาสนา แต่ประชาชนไทยพุทธและข้าราชการไทยพุทธเห็นด้วยกับข้อปฏิบัติแต่มีบางประเด็นที่ไม่เห็นด้วย เพราะยังไม่แน่ใจว่าข้อปฏิบัติจะทำให้มีความขัดแย้งทางความคิดหรือไม่

ผู้เกี่ยวข้องควรสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในประเด็นต่าง ๆ ที่ยังไม่แน่ใจทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม เพื่อขจัดความขัดแย้งทางความคิดที่อาจเกิดขึ้น รัฐควรหาข้อปฏิบัติที่ถูกต้องในการอยู่ร่วมกันของชนในชาติ ให้ถูกต้องตามแนวทางศาสนาแห่งตน

สุนุดตรา ตะบูนพงศ์. 2545. *ความต้องการบริการสุขภาพของผู้สูงอายุและครอบครัวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การวิจัยปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าผู้สูงอายุต้องการดูแลและฟื้นฟูสมรรถภาพ เช่น ปวดข้อปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เบาหวาน ตาฝ้า เป็นลม ฯลฯ จากปัญหาคอรัวยากจนทางรัฐได้จัดบริการตรวจสุขภาพแก่กลุ่มผู้สูงอายุขึ้น และจัดตั้งสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุต้องการปัจจัยหลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในครอบครัว มีบทบาทสำคัญมากในการดูแลผู้สูงอายุ

ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องการให้จัดบริการตรวจสุขภาพ เพราะจะทำให้สามารถไปใช้บริการได้ง่ายและประหยัด โดยที่รัฐจะต้องส่งเสริมการสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานให้มีประสิทธิภาพและจัดบริการสุขภาพเคลื่อนที่เข้าไปในชุมชน สำหรับผู้สูงอายุที่เดินไม่ไหว และต้องการความเสมอภาคในการให้บริการด้วย

สุรพงษ์ คณะภิกขุ. 2545. *การศึกษาบริเวณอันตรายบนทางหลวงสายประธานใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การศึกษาบริเวณอันตรายบนทางหลวงสายประธานใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับการค้นหาบริเวณอันตรายของอุบัติเหตุบนทางหลวงสายประธาน จากการสำรวจในภาคสนาม ตำแหน่งที่เกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่จะเป็นทางโค้ง ทำให้รถเสียหลักชนวัตถุข้างทางด้านซ้ายและขวา

มาตรการแก้ไข คือ การปรับปรุงผิวทางซึ่งสามารถลดอุบัติเหตุได้ 20-30 % คือการขยายไหล่ทางให้กว้างขึ้น ปรับปรุงโดยการปูผิวทางใหม่ ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์บริเวณอันตราย เพื่อช่วยลดความรุนแรงและจำนวนอุบัติเหตุให้น้อยลง

เส้น แสงอารี และสุพรรณิ ไทยอำพร. 2543. การบริหารจัดการและการปรับตัวขององค์กร: กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งหนึ่งใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม

การบริหารจัดการและการปรับตัวขององค์กร กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามแห่งหนึ่งใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าสหกรณ์ได้นำเอาหลักการศาสนาอิสลามมาประยุกต์ปรับใช้ในการดำเนินงาน มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร เพื่อก้าวทันปัญหาภายใต้สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสหกรณ์

สหกรณ์ออมทรัพย์อัฟฟานได้ประยุกต์ให้สอดคล้องกับระเบียบข้อบังคับของกรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิก และสนับสนุนเงินกู้ที่ปราศจากดอกเบี้ยแก่สหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามเพื่อพัฒนาสหกรณ์ และไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม

เสียงฝน รัตนพรหม. (2545. การเปิดรับสื่อวิทยุ – โทรทัศน์จากประเทศมาเลเซียของผู้รับสารตามแนวชายแดนไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การเปิดรับสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ จากประเทศมาเลเซียของผู้รับสารตามแนวชายแดนไทย พบว่า คนไทยมุสลิมเปิดรับสื่อวิทยุ-โทรทัศน์มาเลเซียมากที่สุดเพราะเข้าใจในภาษา ซึ่งเป็นภาษาในการสื่อสารของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คนไทยมุสลิมจึงสนใจในข้อมูลข่าวสารและเคลื่อนไหวของสถานการณ์ต่างๆ ตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย

จากการที่วิทยุ-โทรทัศน์ของมาเลเซียนำเสนอสารประโยชน์จากวิทยุและโทรทัศน์ ความบันเทิงหลากหลาย ทำให้กลุ่มคนไทยมุสลิมเห็นว่ารายการจากประเทศมาเลเซียตอบสนองความต้องการในส่วนที่ไม่สามารถหารับฟัง-ชมได้จากสื่อของไทย

อนันต์ ทิพย์รัตน์ และคนอื่นๆ. 2536. ลักษณะ รูปแบบของการประชาสัมพันธ์ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลายโครงการที่สนับสนุนให้ชาวไทยมุสลิมพูดภาษาไทยให้มากขึ้น และการประชาสัมพันธ์สามารถช่วยในการสื่อความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ถึงแม้ว่าชาวไทยมุสลิมจะนิยมใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสาร จึงไม่นิยมที่จะพูดภาษาไทย นับว่าเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่หน่วยงานรัฐจะต้องหาทางแก้ไข

การรับข่าวสารข้อมูลจากรายการต่างๆ จากโทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์ เป็นที่นิยมในชาวไทยมุสลิมเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลในลักษณะส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างมาก ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศอีกด้วย

อณณัส ขุนกาเซ๊ะ. 2546. *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของคณะกรรมการป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของคณะกรรมการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัจจัยด้านสภาพและการดำรงตำแหน่งและปัจจัยจิตลักษณะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร ควรมีการดำเนินการในด้านต่างๆ โดยการจัดฝึกอบรม สัมมนาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและการปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้ระดับการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนสูงขึ้น เพื่อดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

หนังสือ

ประพนธ์ เรืองณรงค์. 2540. *บุหงาปัตตานี: คติชนมุสลิมชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: มติชน.

เป็นการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ของเมืองยะรังหรือเมืองลังกาสุกะ ซึ่งเอกสารหลักฐานนั้น เป็นจดหมายเหตุจีนชื่อ เหลียง-ซู่ ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งสถานที่ตั้งของเมืองลังกาสุกะ อยู่ห่างจากเมืองท่ากวางตุ้งของจีนไปทางทะเลจีนใต้ประมาณ 24,000 ลี้ ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะการแล่นเรือของจีนมายังเขตจังหวัดปัตตานี ตรงจุดที่เป็นปากแม่น้ำปัตตานีสู่เมืองลังกาสุกะ

เมืองปัตตานีแต่ก่อนเป็นประเทศราชขึ้นแก่กรุงศรีอยุธยา เพราะเป็นเมืองที่มีเนื้อที่กว้างขวาง มีประชากรพลเมืองมากที่สุดในแหลมมลายู เมืองปัตตานีเคยเป็นเมืองท่าที่ชาวยุโรปเข้ามาตั้งสำนักค้าขายแต่โบราณ เพราะปัตตานีเป็นแหล่งการค้าขายแห่งใหญ่ และเป็นเมืองท่าที่พักอาศัยของเรือที่มาจากเมืองสุราษฏร์ธานี ในตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุนี้เมืองปัตตานีเคยเป็นเมืองสำคัญในทางการค้า และเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ในสมัยโบราณ จึงหวังว่าอนุชนในปัจจุบัน จะได้ช่วยกันรักษาความสำคัญให้ยืนยง เช่นได้เป็นมาแล้วในสมัยของบรรพชน

สว่าง เลิศฤทธิ์. 2536. *ศิลปินพื้นบ้านชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สมาพันธ์.

ศิลปินพื้นบ้านชายแดนภาคใต้ คือ ผู้ที่ริเริ่มสร้างสรรค์ถ่ายทอดวัฒนธรรม วิถีชีวิตสภาพความเป็นอยู่ รวมทั้งประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นให้ปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นศิลปินพื้นบ้านจึงเป็นบุคคลสำคัญของท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การเคารพยกย่อง หลักจากอิทธิพลในทางตะวันตกแพร่กระจายเข้ามา มีผลทำให้วัฒนธรรมพื้นบ้านถูกกลืนไป โดยรับอิทธิพลตะวันตกเข้ามาแทน โดยเฉพาะศิลปการแสดงพื้นบ้าน เช่น หนังตะลุง มโนราห์ เป็นต้น ต้องขาดแคลนคนสืบสานต่อด้านวัฒนธรรมจึงพลอยสูญหายไปด้วย ควรมีการอนุรักษ์ไว้โดยให้ทางราชการสนับสนุนให้มากกว่านี้ โดยประชาสัมพันธ์ ฟันฟู เพื่อไม่ให้สูญหายไป

บทความ

พยนต์ ทิมเจริญ. 2544. “แม่น้ำโก-ลก หรือน้ำกลันตัน (โกตาบารู): เขตแดนไทย-มาเลเซีย.”

ใน *เอเชียปริทัศน์* ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 หน้า 70-77

กล่าวถึงการปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับมาเลเซียที่ยังคงสืบสนว่าเป็นตรงจุดใด ซึ่งอ้างถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์และการทำสัญญาหลายฉบับกับอังกฤษในการปักปันเขตแดนกันตั้งแต่ไทยยังเป็นสยามและมาเลเซียยังเป็นรัฐมะละยูที่แยกเป็นรัฐอิสระต่างๆ ซึ่งจากการรวมหนังสือสัญญาและแผนที่ดังที่ผู้เขียนยกมา ก็สรุปได้ว่า เส้นเขตแดนไทย-มาเลเซียที่ถูกต้องตามหนังสือสัญญา คือ ที่แม่น้ำโกลก

มาลี สบายยิ่ง. 2542. “ความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติและพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์ของเยาวชนชาย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.” ใน *วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ* ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 หน้า 44-52.

เป็นการศึกษาจากการเก็บข้อมูลจากเยาวชนชาย อายุระหว่าง 15-24 ปี แยกเป็นเด็กที่เรียนหนังสือและไม่เรียน พบว่าเยาวชนชายมีความรู้เรื่องการติดต่อโรคเอดส์ค่อนข้างดี แต่ไม่ค่อยเข้าใจอาการและการรักษาโรคเอดส์มากนัก และมักคิดว่าตนเองมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์น้อย และมีความรู้สึกเฉยๆต่อผู้ติดเชื้อเป็นส่วนใหญ่ และเยาวชนชายมากกว่าครึ่งเคยมีประสบการณ์ทางเพศโดยไม่ใช้ถุงยาง มักจะมีวามสัมพันธ์กับหญิงทั่วไปมากกว่าหญิงบริการ และหลังจากที่ได้รับรู้เรื่องโรคเอดส์ที่ถูกต้องแล้วก็เปลี่ยนพฤติกรรมในการระวังตนมากขึ้น จึงควรให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องโรคเอดส์แก่เยาวชนโดยละเอียด

สุจิตรา จรจิตร และอุไร แฉล้ม. 2537. “สภาพปัญหาในการอ่านและความเข้าใจในการอ่านเอกสารทางราชการของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” วารสารสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค. 37) หน้า17-44 ตาราง.

จากการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของชาวไทยมุสลิมที่มีต่อการอ่านเอกสารทางราชการพบว่า ชาวไทยมุสลิมที่มาติดต่อกับราชการ ณ ที่ว่าการอำเภอ มีความเข้าใจข้อความที่ปรากฏในประกาศทางราชการอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ามัธยมและบางส่วนที่มีปัญหาในการอ่านประกาศ และไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการใช้แบบฟอร์ม

เพื่อฝึกให้ประชาชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองโดยเฉพาะในกลุ่มคนไทยมุสลิม ควรเร่งดำเนินการและปรับเปลี่ยนวิธีการให้บริการ และใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจเพราะจะช่วยให้ชาวไทยมุสลิมสามารถรับรู้และเข้าใจข้อความที่ทางราชการต้องการสื่อได้ตรงกัน

อาทิ ครูศากยวงศ์. 2542. “การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของประชากรในเขตชนบทภาคใต้ของประเทศไทย.” ใน วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ.ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 หน้า 1-25.

จากการศึกษา ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของชาวชนบทในภาคใต้ทั้ง 14 จังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่ของประชากรที่สำรวจ เป็นเพศชาย แต่งงานแล้ว นับถือพุทธ การศึกษา ป.4 และมีรายได้หลักจากเกษตรกรรม โดยการใช้ความจำเป็นพื้นฐานเป็นตัวชี้วัดพบว่า บรรลุเป้าหมาย 21 จาก 37 ตัวชี้วัด เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตโดยภาพรวม พบว่า บรรลุเป้าหมายในหมวด อาหารดี มีบ้านอาศัย ศึกษาอนามัยถ้วนหน้า ครอบคลุมปลอดภัยและรายได้ดี ส่วนที่ไม่บรรลุได้แก่ หมวดมีลูกไม่มาก อยากร่วมพัฒนา พาสู่คุณธรรม และบำรุงสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ไม่มีบรรณนิทัศน์ วิทยานิพนธ์และวิจัย

กมลชนก คงแก้ว. 2544. ศึกษาเสียงและระบบเสียงภาษาไทยถิ่นที่ชาวไทยเชื้อสายจีนและ สามระดับอายุใช้ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ก้อขันหลี เพ็ญหมัด. 2546. การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

กาญจนา แดงมณี. 2541. ศึกษาความขัดแย้งและการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวมุสลิมในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 12 กรมอนามัย. 2537. การสำรวจความรู้ ความคิดเห็นและพฤติกรรมด้านอนามัยแม่และเด็กกับการเว้น ช่วงระยะการมีบุตร ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. รายงานสรุป: การวิจัยเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่ม. กรุงเทพฯ.

คณิตา นิจุจรัลกุล, เต็มดวง เสวตจินดา และพิเชษฐ์ เพียรเจริญ. 2536. รายงานผลการวิจัยการติดตามผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีการศึกษา 2536. โครงการติดตามผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ.

คำนวน นวลสนอง. 2538. วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรมในภาคใต้: ศึกษากรณีจังหวัดสงขลา: รายงานการวิจัย. สถาบันทักษิณคดีศึกษา.

จเร รักษ์แก้ว. 2537. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเรือกอลและในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

จำรัส พรุเพชรแก้ว. 2545. ศึกษาชีวิตชาวบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

จิราภา วรเสียงสุข. 2536. ภาพของประชากรและแรงงานรับจ้างในหมู่บ้านรอบอ่าวปัตตานี: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

จิราภรณ์ ธรรมสระโร. 2536. ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดปัตตานี: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. 2537. รายงานสรุป: การวิจัยเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเรื่อง การสำรวจความรู้ ความคิดเห็นและพฤติกรรมด้านอนามัยแม่และเด็กกับการเว้น ช่วงระยะการมีบุตรในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 12 กรมอนามัย.

เฉลิมชัย ส่งศรี. 2544. การศึกษาเสียงวรรณยุกต์ในคำภาษาไทยมาตรฐานของชาวสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ชลัท จงสีพันธ์. 2543. การประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชะบา สังขชาติ. 2545. ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการที่มีต่อโครงการการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของธนาคารออมสิน กรณีศึกษา: ธนาคารออมสินสาขাপัตตานี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ชาลีนา กอและ. 2537. การละเล่นพื้นเมืองของชาวไทยมุสลิม: ศึกษาเฉพาะภาคใต้. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

ดลมนรจณ์ บากา. 2540. บทบาทด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสตรีไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ดลมนรจณ์ บากา และหะสัน หมัดหมาน. 2540. การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของผู้นำมุสลิมที่มีต่อการขึ้นำประชาชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ตายุติน อูสมาน. 2545. การบริหารมัสยิดในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ธีรพงศ์ เพชรรัตน์. 2537. ศึกษาถิ่นฐานชาวบ้านของคนไทยพุทธ บ้านปลายละไม รัฐไทรบุรี ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

นันทพร วีรวัฒน์, อุไรพร จิตต์แจ้ง, อภิสิทธิ์ พึ่งพร และพนารัตน์ สีหราช. 2541. รายงานการศึกษา
โครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนไทยมุสลิมที่ลอร์ดในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำกับ
การตำรวจตระเวนชายแดนที่ 43 และ 44. สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

นิรันดร์ นิมิง. 2540. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพบริการของสตรีไทยมุสลิมในสถาน
บริการ: ศึกษาเฉพาะจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

นุชนาถ แผละดูหรี. 2536. การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เน่งน้อย สุวรรณศิริ. 2543. การรับรู้ข่าวสารจากการอ่านหนังสือพิมพ์ของชาวไทยมุสลิม ในอำเภอ
สายบุรี จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บวรจบ สังคะโต. 2537. ชุมชนโบราณ: ศึกษาเฉพาะบริเวณเมืองโบราณยะรัง. รายงานการวิจัย.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา.

เบญจพร คงอินทร์. 2546. ศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครู
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา.
วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ประพนธ์ เรืองณรงค์. มปป. การศึกษาชุมชนชาวไทยในไทรบุรีหรือรัฐเคดาห์. มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์.

เปรมินทร์ คารวี. 2544. ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยและภาษามลายูในเขต 5 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้ของประเทศไทย: รายงานการวิจัย. ภาควิชาภาษาและภาษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ผาสุขสันต์ ใหม่ทิพย์. 2540. การศึกษาเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานของ
นักเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีภูมิหลังต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสารัตถะศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงศา ศีลบุตร. 2536. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อมวลชนกับความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ ของหญิงอาชีพพิเศษในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พรเทพ บุญจันทร์เพชร. 2544. ศึกษานาฏศิลป์พื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พริยศ ราธิมมูลา. 2541. บทบาทของอุลามาอุปัตตานีในอดีตกับการพัฒนาสังคม การศึกษาและวัฒนธรรมมุสลิมในดินแดนปัตตานี: รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

เพ็ญณภัทร ธรรมโชติ. 2540. การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หนังสืออ่านนอกเวลา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดสงขลา. ปริญญาโท มหาวิทยาลัยทักษิณ.

มาลินี จุฬามณีรัตน์. 2545. ศึกษาพิธีกรรมเกี่ยวกับการทำนาและผลกระทบต่อชาวนาบ้านอำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส: รายงานการวิจัย. สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เมธี ดิสวัสดิ์. 2546. การประเมินผลโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบริบท 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ปริญญาโท มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เมธี เอกศิรินิมิตร, พิชิต แก้ววงศ์ศรี และนพรัตน์ บำรุงรักษ์. 2542. ผลของแสมทะเล (*Avicennia marina*) ในการเป็นไม้เบิกนำต่ออัตราการเจริญเติบโตและการรอดตายของโกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*) บนหาดเลนใหม่ของอ่าวปัตตานี: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

รัตติยา สาละ. 2544. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ละม่อม ไข่มพพัฒน์. มปป. ความเชื่อพื้นบ้านเกี่ยวกับอนามัยแม่และเด็กของสตรีไทยมุสลิมใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

วรสุตา ขวัญสุวรรณ. 2539. สภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันชัย ธรรมสังการ. 2543. การแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย: รายงานการวิจัย. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วินิจ สังขรัตน์. 2544. อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิชาการบริการการศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วีรพล สุขสว่าง. 2537. ประเพณีในรอบปีของชาวไทยในอำเภอปัตตานี จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

ศักติพันธ์ ตันนิมลรัตน์. 2540. การเลือกชมรายการวิทยุโทรทัศน์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี. ปริญญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ศิริพร รัชชู. 2537. การรักษาโรคกระดูกของแพทย์แผนโบราณชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดปัตตานี: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2537. เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สมคิด ภัคดี. 2537. ความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโครงการเพื่อความหวังใหม่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สมนึก สุขวัฒนาภิรมณ์. 2538. บทบาทในการส่งเสริมประเพณีเกี่ยวกับศาสนาอิสลามของ
กรรมการอิสลามประจำมัสยิดในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. ปรินิพนธ์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา.

สมบัติ แซ่ดี, สุรพล ทองชาติ และอาหะมัด หะบาแย. มปป. ศิลปวัฒนธรรมจังหวัดชายแดน
ภาคใต้. ยะลา: กลุ่มวิจัยและพัฒนา สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขต
การศึกษา 2.

สะอาด อุสม่า. 2541. การศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2. ปรินิพนธ์มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุภา วัชรสุขุม. 2536. คำยืมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี ภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.
วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุวิมล เว้าะปะะ. 2536. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะเมืองนราธิวาส: รายงานการวิจัย.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา.

อนุกุล สนิทวงศ์. 2544. พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ “ภาษาสื่อสารสัมพันธ์ชายแดนใต้” ของ
ชาวไทยมุสลิมในอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อัจฉรา ธรรมาภรณ์ และปราณี ทองคำ. 2541. การพัฒนาชุดกิจกรรมการแก้ปัญหาในวิชา
วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมความคิดวิจารณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อับลุการี สาเมาะ. 2540. ผลของวิธีสอนต่างวิธีที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนไทย
มุสลิม. ปรินิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อัปดุลสุโก ดินอะ. 2544. *ทัศนคติอิสลามมาอีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อแนวคิดสะลัฟและค่อลัฟเกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อิสมาแอ สาและ. 2541. *ประเพณีแต่งงานชาวไทยมุสลิมในอำเภอสาบური จังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

หนังสือ

กิตติ สมบัติ, พรพรรณ พิริยานุพงศ์ และสายันต์ อาจนรงค์. 2546. *ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพตนเองของชาวมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: ยะลาสมาร์ทพรีนส์

กุศล นาคะชาต และคนอื่นๆ. บรรณาธิการ 2537. *บรรณานุกรมฐานข้อมูลท้องถิ่นภาคใต้: เล่ม 2 หัวจังหวัดชายแดนภาคใต้*. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ครองชัย หัตถา. 2541. *ปัตตานี: การค้าและการเมืองการปกครองในอดีต*. ปัตตานี: โรงพิมพ์มิตรภาพ.

เจริญ ศรีประดิษฐ์. 2542. *ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ด้านการแพทย์พื้นบ้านจากหนังสือบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ประพนธ์ เรืองณรงค์. 2542. *นิทานพื้นบ้านชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

พรพันธุ์ เขมคุณาศัย. 2542. “บานอ: สื่อสะท้อนภูมิปัญญาของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้.”

มโน พิสุทธิรัตนานนท์ และศรีน มณีโชติ. 2536. *เรือนไทยภาคใต้*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดปัตตานี. 2542.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วีระพันธ์ ไชยศิริ. 2542. เบตง: ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน. กรุงเทพฯ : ปรับโฟกัส.

ศรีศักร วัลลิโภดม. 2536. ปัตตานีในภาพประวัติศาสตร์ศรีวิชัย. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

อัมหมัดสมบุญ บัวหลวง. มปป. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป (Data base) ของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ปัตตานี: สำนักส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง.

สว่าง เลิศฤทธิ์. 2536. ช่างกริชคนสุดท้ายของสยามประเทศ. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม.

สว่าง เลิศฤทธิ์. 2536. สตรีมุสลิมกับบทบาทที่กำลังเปลี่ยนแปลง: กรณีสตรีไทยมุสลิมที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

สุวัฒน์ ทองหอม. 2538. เงาะชนผู้อยู่ป่า: ชชาติพันธุ์ศึกษาดำบรรพ์ที่ยังเหลืออยู่. ตรัง: องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง

หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จังหวัดปัตตานี. 2537. แหล่งศิลปกรรม จังหวัดปัตตานี. ปัตตานี: หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี.

อนันต์ วัฒนานิกร. 2536. พระโคหนันทีและเจดีย์โบราณที่เมืองเก่าปัตตานี. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

ฮอลลิงก้า, ซิลวี. 2541. ประเทศเพื่อนบ้านของไทย. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ แกรมมี่.

บทความ

คณิตา นิจุจรัสกุล. 2536. “ศึกษาสภาพปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชาศาสนาของครูสอนศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้.” *วิทยบริการ*, 4 (2): 5-15.

เป้งร่า กุลเวช. 2541. “ชุมชนมุสลิมบ้านโตะบันกับการสานโบเตยปาหนัน.” *วัฒนธรรมไทย*, (ไม่ระบุเลขหน้า).

พรพันธุ์ เขมคุณาชัย. 2536. “ทัศนะของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามกับจังหวัดชายแดนภาคใต้: กลยุทธ์ในการแก้ปัญหา.” *ทักษิณคดี*, 73-82.

พิทักษ์ คชวงศ์. 2542. “ซาไก ชาติพันธุ์ไทยที่รับวัฒนธรรมดนตรี.” *วัฒนธรรมไทย*, (ไม่ระบุเลขหน้า).

พิสุทธิ บุญเจริญ. 2541. “*เราะฎาฮ์ (Raudhah)*: “พื้นฐานสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กไทยมุสลิม วัย 3-6 ขวบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย.” ในวารสาร *รัฐสมิแล* ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 (พ.ค.-ส.ค. 2541) หน้า 66-74.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2537. การสัมมนาเรื่อง “คุณลักษณะของครูและแนวทางการผลิตครูที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ในวารสาร *ศึกษาศาสตร์ (มอ.ปัตตานี)* ปีที่ 9 ฉบับพิเศษที่ 1 (2537) หน้า 28-45.

วาที ทรัพย์สิน. 2546. “ดีเกยฮูลู : ฤาจะบูมตามสื่อโฆษณา.” *รัฐสมิแล*, (ไม่ระบุฉบับ ไม่ระบุเลขหน้า).

วิญญู บุญยงค์. 2544. “บ้านกาแป๊ะเมืองเบตง วิถีชนมุสลิมกลางหุบเขา.” *วัฒนธรรม*, ไม่ระบุฉบับ, ไม่ระบุเลขหน้า.

สำนักประสานงานมวลชน. 2542. “การเผยแพร่ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ในนิตยสาร *ท้องถิ่น เทศกาล* ปีที่ 39 ฉบับที่ 6 (มิ.ย. 2542) หน้า 35-38.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2540. “สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนหลายชาติพันธุ์ในภาคใต้.” *รัฐสมิแล*, มกราคม-สิงหาคม, หน้า 3-9.

อื่นๆ (เอกสารประกอบการสัมมนา ,รายงานการประชุม ฯลฯ)

กวีและนักเขียนไทยภาคใต้, กวีและนักเขียนมาเลเซียและสำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 2544. โครงการสานสัมพันธ์นักเขียนไทย-มาเลเซีย ครั้งที่ 1 21-23 กรกฎาคม 2544. เอกสารโครงการ.

4. สิ่งแวดล้อม

วิทยานิพนธ์และวิจัย

กิตตินันท์ วรอนุวัฒน์กุล และคนอื่นๆ. 2541. แผนการใช้ที่ดินลุ่มแม่น้ำปัตตานี: รายงานการศึกษา. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

เป็นรายงานศึกษาเกี่ยวกับแผนการใช้ที่ดินลุ่มแม่น้ำปัตตานี ซึ่งลุ่มแม่น้ำปัตตานี เป็นทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์แต่ได้ถูกบุกรุกทำลาย โดยเฉพาะพื้นที่คุณภาพลุ่มน้ำที่ 1 และที่ 2 ซึ่งเคยเป็นป่าต้นน้ำลำธาร ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและพื้นที่ตอนล่างของลุ่มน้ำ เช่น เกิดน้ำท่วมฉับพลัน เมื่อเกิดฝนตกลงมา เกิดตะกอนทับถมในลำน้ำ ทำให้เกิดการตื้นเขิน จึงควรพัฒนาลุ่มน้ำอย่างมีระบบ

ความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการใช้ที่ดิน เพื่อเพิ่มผลผลิตและให้การใช้ที่ดินเป็นไปอย่างเหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและความสมดุลทางธรรมชาติ การวางแผนการใช้ที่ดินจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยกำหนดเขตการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับศักยภาพของที่ดินและสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย

นฤทธิ ดวงสุวรรณ. 2545. คนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา: ชีวิตที่อยู่ในท่ามกลางกระแสความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: รายงานการวิจัย. โครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้.

คนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาชีวิตที่อยู่ในท่ามกลางกระแสความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มคนรอบลุ่มน้ำทะเลสาบที่ประกอบอาชีพทำนา ทำการเกษตร และอื่นๆ ต้องล่มสลายทั้งอาชีพและชุมชน จากการทะลุทะลวงเข้ามาของอุตสาหกรรมทำให้เกิดความแตกแยกขัดแย้งในการประกอบอาชีพ (นาุ้งและนาข้าว) จากกระแสความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรแก้ไขปัญหาดังกล่าว

และร่วมมือกันพัฒนา”ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา”ซึ่งเป็นแหล่งรวมของทรัพยากรที่หลากหลาย ได้รับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับสู่ความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม

บรรจง นะแส. 2544. ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรกรณีเรือปั่นไฟปลากะตัก: รายงานการวิจัย. โครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลภาคใต้.

ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรกรณี เรือปั่นไฟปลากะตักเป็นปัญหาที่กระทบต่อทรัพยากรพันธุ์สัตว์น้ำและอาชีพชาวประมงพื้นบ้าน จากการที่เกิดปัญหาความขัดแย้งจากเรือปั่นไฟปลากะตักเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงถึงขั้นทำการปิดอ่าวเป็นครั้งที่ 2 เพื่อเรียกร้องให้จังหวัดสงขลาปลดเรือประมงปลากะตัก ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้ได้ร่วมกับกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล และกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ เข้ามารวมตัวเพื่อชุมนุม ณ วันที่ 10 กรกฎาคม 2544 เรื่องดังกล่าวยังไม่สามารถยุติที่ต้นตอของปัญหาได้ ทำให้ชาวประมงในหลายๆ พื้นที่เดือดร้อนอันเป็นผลมาจากเรือปั่นไฟปลากะตัก ก็ยังมีอยู่ทั่วไป ควรริบยุติปัญหาโดยออกประกาศยกเลิกใช้เรือปั่นไฟเพราะเป็นการทำประมงที่ทำลายล้างและขัดต่อคำประกาศของสหประชาชาติที่ประเทศไทยได้ลงนามไว้ว่าด้วยเรื่องการทำประมงแบบมีจรรยาบรรณ

พล ขวัญนัย และ ประเสริฐ รักไทยดี. 2543. ความตระหนักขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการป้องกันน้ำเสีย: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ตอนกลางลุ่มน้ำปัตตานี. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ความตระหนักขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการป้องกันน้ำเสีย: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ตอนกลางลุ่มน้ำปัตตานี องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นด้วยกับการปล่อยน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรม มีผลต่อภาวะน้ำเสียในลุ่มน้ำปัตตานี อบต.ควรจะต้องให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการป้องกันน้ำเสีย ส่วนการประชาสัมพันธ์ควรเน้นทางสื่อหอกระจายข่าว เพื่อรณรงค์จัดการปัญหาน้ำเสีย กำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2537. โครงการศึกษาข้อมูลและศักยภาพการพัฒนาลุ่มแม่น้ำปัตตานี: รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

รายงานการวิจัยเรื่อง ศักยภาพของลุ่มน้ำปัตตานี ซึ่งมีขนาดพื้นที่รับน้ำได้ 4,973.55 ตารางกิโลเมตร มีศักยภาพของน้ำใต้ดินอยู่สูงอาจให้น้ำมากกว่า 50 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง มีพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด คือ จังหวัดยะลาและปัตตานี ซึ่งปัญหาของลุ่มน้ำ คือมีลักษณะ

ภูมิอากาศและภูมิประเทศในฤดูฝน ซึ่งจะทำให้เกิดน้ำท่วม การใช้และยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ด้านชลประทานเป็นไปได้ยาก การยอมรับคนต่างศาสนา และความปลอดภัยในพื้นที่ปฏิบัติงาน

เนื่องจากในปัจจุบันลุ่มน้ำปัตตานี ยังขาดองค์ความรู้และคอยควบคุมบริหารงานลุ่มน้ำ มีข้อจำกัดต่างๆ ทั้งทางด้านความรู้และบุคลากร ตลอดจนข้อมูลเบื้องต้น และการจัดตั้งองค์กรในระดับท้องถิ่นให้ดูแล จึงควรเร่งให้ภาครัฐมีการดำเนินกิจกรรมเป็นการประสานงานระหว่างการไฟฟ้าฝ่ายผลิตและกรมชลประทานต่อไป

ส่วนที่ไม่มีบรรณนิทัศน์

วิทยานิพนธ์และวิจัย

ชูชาติ หนูสุก. 2546. ศึกษาการจัดการป่าชุมชนป่าชายเลนบ้านคงไต่ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒภาคใต้.

บริษัท ทีมคอนซัลติ้ง เอนจิเนียริ่ง จำกัด และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2541. การศึกษาผลกระทบต่องิ๊วแวดล้อมเบื้องต้นโครงการท่อส่งก๊าซไทย-มาเลเซีย: รายงานฉบับสุดท้าย. รายงานการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

สมพร วิทวัสการเวช. 2538. ความรู้และความตระหนักของประชากรคณะกรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพ.สน.) ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณี อำเภอสท.หาดใหญ่และอำเภอสบไย้อย จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สาขาวิจัยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร. สรุปแนวทางการพัฒนาห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: สาขาวิจัยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

งานเขียนชายแดนไทย – สหพันธรัฐมาเลเซีย เรียงตามปี พ.ศ.

พ.ศ. 2536

วิทยานิพนธ์และวิจัย

ชิดชนก เชิงเชาว์ และคนอื่นๆ. 2536. รายงานการวิจัยการประเมินผลโครงการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจครอบครัวของสตรีและเยาวชนสตรีใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. สำนักการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา: สำนักส่งเสริมการศึกษาและต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF).

การวิจัยการประเมินโครงการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจครอบครัวของสตรีและเยาวชนสตรีใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นโครงการจัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างสำนักส่งเสริมการศึกษาและต่อเนื่อง ผู้เข้าร่วมอบรมจะได้รับความรู้ ความเข้าใจในหัวข้อที่อบรม คือ การศึกษาตามแนวทาง อัล-อิสลาม

การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ก็เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนา สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่ เป็นแม่บ้าน ซึ่งมีรายได้น้อย สำนักส่งเสริมการศึกษาควรส่งเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ให้คำแนะนำแก่กลุ่มสหกรณ์ในการบริหารงาน เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชน

สิทธิา พิบูลย์รัตน์. 2536. ผลกระทบของปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ผลกระทบของปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อความมั่นคงของชาติ ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้นและเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การก่อการร้ายของกลุ่มขบวนการต่างๆ หลายรูปแบบ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากประเทศมุสลิมทางตะวันออกกลางบางประเทศในทางลับ ในการแก้ปัญหา รัฐบาลควรแก้ไขปัญหามาให้ตรงจุด และสร้างความศรัทธาเชื่อถือต่อชาวไทยมุสลิม ให้กลับมาให้ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกันโดยสันติสุข ก็จะเป็นผลดีแก่ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้และประเทศชาติสืบไป

สิทธิศักดิ์ เจ๊ะสารี. 2536. *ประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทางด้านลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับดี ครูอิสลามศึกษามีประสิทธิภาพในการสอนในระดับปานกลาง ควรปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอนเพราะขาดความมั่นใจในหน้าที่การงาน การเอาใจใส่ ควรมีการจัดอบรมสัมมนาครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการศึกษา การใช้สื่อการสอนและให้มีการบรรจุให้เป็นข้าราชการ เพื่อเป็นการบำรุงขวัญและกำลังใจ เพื่อให้ครูผู้สอนมีประสิทธิภาพในการสอนมากขึ้น

อนันต์ ทิพย์รัตน์ และคนอื่นๆ. 2536. *ลักษณะ รูปแบบของการประชาสัมพันธ์ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้*: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลายโครงการที่สนับสนุนให้ชาวไทยมุสลิมพูดภาษาไทยให้มากขึ้น และการประชาสัมพันธ์สามารถช่วยในการสื่อความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ถึงแม้ว่าชาวมุสลิมจะนิยมใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสาร จึงไม่นิยมที่จะพูดภาษาไทย นับว่าเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่หน่วยงานรัฐจะต้องหาทางแก้ไข

การรับข่าวสารข้อมูลจากรายการต่างๆ จากโทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์ เป็นที่นิยมในชาวมุสลิมเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลในลักษณะส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างมาก ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศอีกด้วย

หนังสือ

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2536. *แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)*. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

การดำเนินงานของ ศอ.บต. ต้องการที่จะพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เจริญก้าวหน้าและปรับปรุงระบบการบริหาร การพัฒนาเศรษฐกิจและการปรับปรุงประสิทธิภาพข้าราชการ เพื่อยอมรับความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม ให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ศอ.บต. ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผน โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาโดยการกระจายรายได้ และพัฒนาการศึกษา ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด พัฒนาอุตสาหกรรม การค้าและบริการ เพื่อให้ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมให้สูงขึ้นทัดเทียมกับภูมิภาคอื่นของประเทศ

สว่วง เลิศฤทธิ. 2536. ศิลปินพื้นบ้านชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: สมาพันธ์.

ศิลปินพื้นบ้านชายแดนภาคใต้ คือ ผู้ที่ริเริ่มสร้างสรรค์ถ่ายทอดวัฒนธรรม วิถีชีวิตสภาพความเป็นอยู่ รวมทั้งประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นให้ปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นศิลปินพื้นบ้านจึงเป็นบุคคลสำคัญของท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การเคารพยกย่อง หลีกเลี่ยงอิทธิพลในทางตะวันตกแพร่กระจายเข้ามา มีผลทำให้วัฒนธรรมพื้นบ้านถูกกลืนไป โดยรับอิทธิพลตะวันตกเข้ามาแทน โดยเฉพาะศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เช่น หนังตะลุง มโนราห์ เป็นต้น ต้องขาดแคลนคนสืบสานต่อด้านวัฒนธรรมจึงพลอยสูญหายไปด้วย ควรมีการอนุรักษ์ไว้โดยให้ทางราชการสนับสนุนให้มากกว่านี้ โดยประชาสัมพันธ์ ฟื้นฟู เพื่อไม่ให้สูญหายไป

ส่วนที่ไม่มีบรรณนิทัศน์

วิทยานิพนธ์และวิจัย

คณิตา นิจุรกุล, เต็มดวง เศวตจินดา และพิเชษฐ์ เพียรเจริญ. 2536. รายงานผลการวิจัยการติดตามผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีการศึกษา 2536. โครงการติดตามผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ.

จิราภรณ์ ธรรมสระ. 2536. ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดปัตตานี: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

จิราภา วรเสียงสุข. 2536. ภาพของประชากรและแรงงานรับจ้างในหมู่บ้านรอบอ่าวปัตตานี: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

นวลศรี อุทัยเชษฐ. 2536. การบริหารหลักสูตรเทคโนโลยีหมู่บ้านของวิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นุชนาถ แหะละดูห์. 2536. การวิเคราะห์หินทานพื้นบ้านไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พงศา ศิลบุตร. 2536. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อมวลชนกับความรู้และพฤติกรรมการ
ป้องกันโรคเอดส์ ของหญิงอาชีพพิเศษในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วินิจ ประภาคมนเทียน. 2536. ไฟฟ้ากับการพัฒนาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะ
กรณีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สุภา วัชรสุขุม. 2536. คำยืมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี ภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.
วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุวิมล เว้าะปะะ. 2536. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะเมืองนราธิวาส: รายงานการวิจัย.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

หนังสือ

มโน พิสุทธิรัตนานนท์ และศรีน มณีโชติ. 2536. เวียดนามภาคใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

ศรีศักร วัลลิโภดม. 2536. ปัตตานีในภาพประวัติศาสตร์ศรีวิชัย. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

สว่าง เลิศฤทธิ์. 2536. ช่างกริชคนสุดท้ายของสยามประเทศ. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม.

สว่าง เลิศฤทธิ์. 2536. สตรีมุสลิมกับบทบาทที่กำลังเปลี่ยนแปลง: กรณีสตรีไทยมุสลิมที่ทำงานใน
โรงงานอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

อนันต์ วัฒนานิก. 2536. พระโค่นหินและเจดีย์โบราณที่เมืองเก่าปัตตานี. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

บทความ

คณิตา นิจุจรัสกุล. 2536. “ศึกษาสภาพปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชาศาสนาของครูสอนศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้.” *วิทยบริการ*, 4 (2): 5-15.

พรพันธุ์ เขมคุณาชัย. 2536. “ทัศนะของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามกับจังหวัดชายแดนภาคใต้: กลยุทธ์ในการแก้ปัญหา.” *ทักษิณคดี*, 73-82.

อุทัย ดุลยเกษม. 2536. “บทบาทของการศึกษากระบวนการบูรณาการทางการเมือง: กรณีของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู.” *ทักษิณคดี*, 83-69.

พ.ศ. 2537

วิทยานิพนธ์และวิจัย

จรัญ จันทรปาน. 2537. *ความสำคัญต่อชาติของข้าราชการใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*

ผู้วิจัยทำการศึกษาเรื่อง ความสำคัญต่อชาติของข้าราชการใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นข้าราชการของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการ จากการศึกษาพบว่า ความสำคัญต่อชาติของข้าราชการทั้ง 2 กระทรวงแตกต่างกันในระดับค่อนข้างสูง โดยภูมิหลังของข้าราชการ อาทิ ระดับตำแหน่ง การได้รับสิทธิพิเศษในการรับราชการ อายุราชการ เป็นปัจจัยที่มีผลทำให้ ข้าราชการมีความสำคัญต่อชาติแตกต่างกัน และความสำคัญต่อวินัยข้าราชการ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง และอุดมการณ์ประชาธิปไตยในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการพัฒนาฝึกอบรม เพิ่มพูนประสิทธิภาพให้มีความตระหนักต่อวินัยข้าราชการ ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้สูงขึ้น

โนรี ใจใส และคนอื่นๆ. 2537. *ศักยภาพและแนวโน้มในการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดปัตตานี เพื่อรองรับแผนเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.*

เป็นรายงานวิจัยที่ศึกษา ศักยภาพและแนวโน้มในการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดปัตตานี เพื่อรองรับแผนเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากจังหวัดปัตตานีเป็นเขตที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งเรียกว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ แต่เนื่องจากยังไม่เด่นชัดในการลงทุน มีการลงทุนขนาดใหญ่ น้อย และยังไม่มีความปลอดภัยเพียงพอ เมื่อรัฐบาลมีโครงการพัฒนาสามเหลี่ยมเศรษฐกิจซึ่งเป็นโครงการใหม่ จึงได้เลือกจังหวัดสงขลาเป็นเมืองหลัก ที่จะใช้จัดตั้งโครงการใหญ่ๆ แทน ที่ๆ จังหวัดปัตตานีมีวัตถุดิบพร้อมในหลายด้าน

ดังนั้น ด้วยความไม่ชัดเจนของรัฐบาลที่จะใช้แผนการพัฒนาลุ่มน้ำใด จะทำให้เกิดช่องโหว่และเสียเปรียบต่อประเทศเพื่อนบ้านได้ ฉะนั้น รัฐบาลควรมีความชัดเจนในพื้นที่ว่าเขตเศรษฐกิจใดจะรองรับอุตสาหกรรมประเภทใด และพัฒนาตามแผนการที่ได้จัดเตรียมไว้ตามขั้นตอน และควรตระหนักถึงปัญหาความไม่ปลอดภัยและความมั่นคงในจังหวัดปัตตานีด้วย เพื่อที่เศรษฐกิจจะได้ขยายตัวมากกว่านี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2537. *โครงการศึกษาข้อมูลและศักยภาพการพัฒนาหลุ่มแม่น้ำปัตตานี: รายงานการวิจัย*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

รายงานการวิจัยเรื่อง ศักยภาพของลุ่มน้ำปัตตานี ซึ่งมีขนาดพื้นที่รับน้ำได้ 4,973.55 ตารางกิโลเมตร มีศักยภาพของน้ำใต้ดินอยู่สูงอาจให้น้ำมากกว่า 50 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง มีพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด คือ จังหวัดยะลาและปัตตานี ซึ่งปัญหาของลุ่มน้ำ คือมีลักษณะภูมิอากาศและภูมิประเทศในฤดูฝน ซึ่งจะทำให้เกิดน้ำท่วม การใช้และยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ด้านชลประทานเป็นไปได้ยาก การยอมรับคนต่างศาสนา และความปลอดภัยในพื้นที่ปฏิบัติงาน

เนื่องจากในปัจจุบันลุ่มน้ำปัตตานี ยังขาดองค์การดูแลและคอยควบคุมบริหารงานลุ่มน้ำ มีข้อจำกัดต่างๆ ทั้งทางด้านความรู้และบุคลากร ตลอดจนข้อมูลเบื้องต้น และการจัดตั้งองค์กรในระดับท้องถิ่นให้ดูแล จึงควรเร่งให้ภาครัฐมีการดำเนินกิจกรรมเป็นการประสานงานระหว่างการไฟฟ้าฝ่ายผลิตและกรมชลประทานต่อไป

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. 2537. *นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2537-2541)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ.

จังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 จังหวัด ส่วนใหญ่ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม ปัญหาต่างๆ เกิดจากความไม่เข้าใจกัน ไม่ใช่เรื่องของศาสนา มีกลุ่มบุคคลที่ไม่หวังดีหยิบยกเงื่อนไขสร้างความแตกแยก ทำให้เกิดปัญหาความไม่สงบตลอดมา

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัตถุประสงค์ให้เกิดความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ ให้ชาวไทยมุสลิมมีส่วนร่วมในการปกครอง เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

เจ้าหน้าที่กับประชาชน เพื่อแก้ปัญหาการก่อการร้ายพร้อมให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาที่ถาวร

สุวัฒน์ เงินจ๋า. 2537. *การจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อส่งเสริมความมั่นคงใน 4 จังหวัดชายแดน*

ภาคใต้. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

การจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อส่งเสริมความมั่นคงใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมพูดและใช้ภาษาไทยได้ดีขึ้น มีการปรับปรุงปอเนาะ ซึ่งเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามซึ่งทำให้เด็กมุสลิมได้เรียนศาสนาควบคู่ไปกับวิชาการและวิชาชีพ

ด้านปัญหาของความขัดแย้ง คือความไม่เข้าใจระหว่างข้าราชการกับประชาชน สื่อสารกันไม่ได้ไม่ดี เพราะภาษาที่ต่างกัน จึงควรเน้นเรื่องการศึกษา โดยรัฐควรปรับปรุงอาคารสถานที่ อุปกรณ์และบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ได้มาตรฐาน และเปิดสอนภาษามลายูท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนมัศึกษามีบทบาทมากขึ้น ในการแก้ปัญหาและพัฒนาภูมิภาคนี้ให้สมบูรณ์และมั่นคงสืบไป

หนังสือ

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2537. *บรรยายสรุปของศูนย์อำนวยการบริหาร*

จังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

เศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เน้นหนักถึง คือ การเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวนยางและทำประมง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงมีปัญหาในการใช้ภาษาไทย เพราะบางคนไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน ไม่ได้เรียนหนังสือ ทำให้คนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ จึงทำให้การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปได้ยากขึ้น ในด้านศาสนา ผู้ปกครองจะส่งบุตรหลานเรียนในโรงเรียนสอนศาสนามากกว่าที่จะส่งเรียนในโรงเรียนประจำอำเภอ จึงเป็นเหตุให้มีนักเรียนมาเรียนในโรงเรียนน้อยมาก

การแบ่งแยกระหว่างไทยพุทธและมุสลิมนั้น ทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในด้านการปกครอง เป็นสาเหตุของการแบ่งแยกดินแดนเกิดขึ้น เพราะต้องการเป็นอิสระจากการปกครองของรัฐบาล ทำให้กลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดน มีสมรรถภาพในการก่อการร้าย

บทความ

สุจิตรา จรจิตร และอุไร แฉล้ม. 2537 “สภาพปัญหาในการอ่านและความเข้าใจในการอ่านเอกสารทางราชการของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” วารสารสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค. 37) หน้า 17-44 .

จากการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของชาวไทยมุสลิมที่มีต่อการอ่านเอกสารทางราชการพบว่า ชาวไทยมุสลิมที่มาติดต่อราชการ ณ ที่ว่าการอำเภอ มีความเข้าใจข้อความที่ปรากฏในประกาศทางราชการอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ามัธยมและบางส่วนที่มีปัญหาในการอ่านประกาศ และไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการใช้แบบฟอร์ม

เพื่อฝึกให้ประชาชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองโดยเฉพาะในกลุ่มคนไทยมุสลิม ควรเร่งดำเนินการและปรับเปลี่ยนวิธีการให้บริการ และใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจเพราะจะช่วยให้ชาวไทยมุสลิมสามารถรับรู้และเข้าใจข้อความที่ทางราชการต้องการสื่อได้ตรงกัน

อื่นๆ (เอกสารประกอบการสัมมนา ,รายงานการประชุม ฯลฯ)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2537. การจัดทำโครงการแก้ปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ วันเสาร์ที่ 29 ตุลาคม 2537 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ .

การจัดทำโครงการการแก้ปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการเตรียมการพัฒนาในหลายๆ ด้าน เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ของประชาชน เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการประกอบอาชีพต่างๆ ของเกษตรกร เพื่อทางราชการจะได้ให้ความช่วยเหลือโดยการจัดสรรเงินทุนให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรยากจน ทุกหมู่บ้าน

ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งวิทยากรเข้ามาแก้ไขปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์เพาะปลูก ประมงและค้าขาย เพื่อให้มีความก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จจากการจัดสรรเงินทุนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

ส่วนที่ไม่มีบรรณนิทัศน์

วิทยานิพนธ์และวิจัย

คณะทำงานเลขานุการคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2537.

รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการเฉพาะกิจ เพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้
ประจำปีงบประมาณ 2536.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต
12 กรมอนามัย. 2537. การสำรวจความรู้ ความคิดเห็นและพฤติกรรมด้านอนามัยแม่และ
เด็กกับการเว้น ช่วงระยะการมีบุตร ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. รายงาน
สรุป: การวิจัยเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่ม. กรุงเทพฯ:

จเร รัชแก้ว. 2537. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเรือกอลและในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา.

ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. 2537. รายงานสรุป: การวิจัยเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเรื่องการ
สำรวจความรู้ ความคิดเห็นและพฤติกรรมด้านอนามัยแม่และเด็กกับการเว้นช่วงระยะการ
มีบุตรในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 12 กรมอนามัย.

ชาลีนา กอและ. 2537. การละเล่นพื้นเมืองของชาวไทยมุสลิม: ศึกษาเฉพาะภาคใต้. วิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา.

ธีรพงศ์ เพชรรัตน์. 2537. ศึกษาชีวิตชาวบ้านของคนไทยพุทธ บ้านปลายละไม รัฐไทรบุรี
ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา.

บรรจบ สังคะโต. 2537. ชุมชนโบราณ: ศึกษาเฉพาะบริเวณเมืองโบราณยะรัง: รายงานการวิจัย.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา.

พงศกร ทิพย์ดนตรี. 2537. คุณลักษณะของเกษตรกรตำบลที่ส่งผลต่อการนำแผนการผลิตของเกษตรกร มาจัดทำแผนพัฒนาตำบลในจังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาส. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

วีรพล สุขสว่าง. 2537. ประเพณีในรอบปีของชาวไทยในอำเภอปัตตานี จังหวัดปัตตานี.
วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

ศิริพร รัชชู. 2537. การรักษาโรคกระดูกของแพทย์แผนโบราณชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดปัตตานี.
รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2537. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
จังหวัดชายแดนภาคใต้และสู่ทางการลงทุน. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
ภาคใต้.

สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2537. เรือนไทย
มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สมคิด ภัคดี. 2537. ความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโครงการเพื่อความหวัง
ใหม่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

หนังสือ

กุศล นาคะชาติ และคนอื่นๆ. บรรณาธิการ. 2537. บรรณานุกรมฐานข้อมูลท้องถิ่นภาคใต้: เล่ม 2
หัวจังหวัดชายแดนภาคใต้. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี.

จิราภรณ์ สุจริตธนารักษ์ และชปา จิตต์ประทุม. 2537. การค้าชายแดน. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย
ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จังหวัดปัตตานี. 2537. แหล่งศิลปกรรม จังหวัดปัตตานี. ปัตตานี: หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี.

บทความ

ปรีชา ชวนไชยสิทธิ์. 2537. “การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการพัฒนา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.” ในวารสาร รัฐสภาสาร ปีที่ 42 ฉบับที่ 8 (ส.ค. 37) หน้า 57-66.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 2537. การสัมมนาเรื่อง “คุณลักษณะของครูและแนวทางการผลิตครูที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้.” ในวารสารศึกษาศาสตร์ (มอ.ปัตตานี) ปีที่ 9 ฉบับพิเศษที่ 1 (2537) หน้า 28-45.

สมเจตนา มูณี. 2537. “วัฒนธรรมโจรที่ปรากฏในท้องถิ่นภาคใต้.” ทักษิณคดี, มิถุนายน-กันยายน, หน้า 14-29.

อื่นๆ (เอกสารการสัมมนา, รายงานการประชุมฯลฯ)

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ บรรณธิการ. 2537. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดทำโครงการแก้ปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

สำนักงานสุไรและเพื่อน บรรณธิการ. 2537. เอกสารประกอบการสัมมนาภาษีมูลค่าเพิ่มต่อธุรกิจภาคใต้ตอนล่าง. สำนักงานสุไรและเพื่อน: หอการค้าจังหวัดสงขลาและหนังสือพิมพ์ก้าวหน้าใหม่.

พ.ศ. 2538

วิทยานิพนธ์และวิจัย

นพดล สุตันตวิณชัยกุล. 2538. การฝึกอบรมข้าราชการตำรวจภูธรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดยะลา. ภาคนิพนธ์. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จากการวิจัยเรื่องนี้ พบว่า การฝึกอบรมจะช่วยให้เข้าใจและปฏิบัติงานในหน้าที่ร่วมกับประชาชน หลักสูตรการฝึกอบรมควรเป็นหลักสูตรที่เอื้ออำนวยให้ข้าราชการตำรวจภูธรในจังหวัดชายแดนภาคใต้นำไปใช้ปฏิบัติงาน ให้เกิดผลดีต่อตนเองและกรมตำรวจ โดยเชิญวิทยากรระดับท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์ เข้ามาบรรยายให้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยเน้นวิถีชีวิต เพื่อให้หลายหน่วยงานได้ยึดถือและนำไปปฏิบัติร่วมกัน

สุทธิ ชัดติยะ. 2538. พฤติกรรมการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ของรัฐ (สทท. 11) ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พฤติกรรมการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ของรัฐ (สทท. 11) ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสถาบันครอบครัว เช่น ความรู้ของผู้รับสาร ภาษาสื่อสารภายในครอบครัวกับพฤติกรรมการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ของรัฐ ส่วนใหญ่ประชากรมีอาชีพทำเกษตรกรรมเป็นหลัก มีการพูดภาษาท้องถิ่น

อาคม ใจแก้ว. 2538. พฤติกรรมการปฏิบัติงานของข้าราชการระดับล่างพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พฤติกรรมการปฏิบัติงานของข้าราชการระดับล่างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การปฏิบัติงานของข้าราชการนั้น ควรดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่

ภารกิจที่ได้รับมอบหมายควรปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ อย่างเคร่งครัด และคำนึงถึงหน้าที่ของประชาชนที่มีต่อรัฐ การปฏิบัติงานก็จะง่ายขึ้น เพราะข้าราชการระดับล่างมีความสำคัญอย่างยิ่งในส่วนคลี่คลายปัญหา เนื่องจากต้องคลุกคลีกับประชาชนโดยตรงในการปฏิบัติงาน

หนังสือ

อิมรอน มะลูลีม. 2538. *วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย: กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: อิสลามิกอะเคเดมี.

การวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมไทยในประเทศไทย ควรมีการยอมรับฟังข้อเท็จจริงซึ่งจะช่วยให้ปัญหาทุกอย่างคลี่คลายไปในทางที่ดี

ถึงแม้ว่าประชาชนใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และไม่ชอบใช้ภาษาไทยแต่ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน จึงทำให้เรื่องภาษาก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างชาวมุสลิมกับผู้ไม่ใช่มุสลิม รวมทั้งชาวบ้านที่เป็นมุสลิมกับข้าราชการที่เป็นไทยพุทธ เพราะรัฐบาลไม่จริงจังต่อชาวมุสลิม ชอบสร้างสถานการณ์ให้เป็นพวกขบวนการแบ่งแยกดินแดน และกล่าวหาว่ามุสลิมไม่จงรักภักดีต่อรัฐบาลจึงกลายเป็นปัญหาความไม่พอใจแก่มุสลิมในภาคใต้ และปัญหาต่างๆ นี้จึงทำให้การแก้ไขปัญหา 4 จังหวัดภาคใต้ไม่อาจแก้ไขให้บรรลุผลได้

อื่นๆ (เอกสารประกอบการสัมมนา ,รายงานการประชุม ฯลฯ)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ,ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2538. *กองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้*.

สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

กองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความช่วยเหลือราษฎรที่ประสบปัญหาคความยากจน ให้มีการฝึกอาชีพจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้มีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือหาอาชีพใหม่ๆ ให้กับชาวบ้าน โดยการพัฒนาลินเชื่อให้ผู้มีรายได้น้อย ภูไปเพื่อประกอบอาชีพอิสระทำธุรกิจในครอบครัว เพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนอีกระดับหนึ่ง

ส่วนที่ไม่มีบรรณนิทัศน์

วิทยานิพนธ์และวิจัย

คำนวน นวลสนอง. 2538. วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรมในภาคใต้: ศึกษากรณีจังหวัดสงขลา: รายงานการวิจัย. สถาบันทักษิณคดีศึกษา.

ธีระพงศ์ สมสังข์. 2538. การศึกษาความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชาที่มีต่อแบบผู้นำของผู้บริหารเรือนจำและทัณฑสถานที่เป็นจริง และที่คาดหวัง สังกัดกรมราชทัณฑ์ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

สมนึก สุขวัฒนาภิรมณ์. 2538. บทบาทในการส่งเสริมประเพณีเกี่ยวกับศาสนาอิสลามของกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในอำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

สมพร วิทวัสการเวช. 2538. ความรู้และความตระหนักของประชากรคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพ.สน.) ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณี อำเภอหาดใหญ่และอำเภอบางย้อย จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

สวัสดิ กฤตรัตนันต์. 2538. โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา 5 อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สิริพร สิวราวุฒิ. 2538. การศึกษาการบริหารโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด 5 ชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทัศน์ คำศรี. 2538. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สุพจน์พงษ์ วิไลพันธ์. 2538. การพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สุรพล ไชยเดช. 2538. ปัญหาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

อาคม ใจแก้ว. 2538. ผลกระทบของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: ศึกษาเฉพาะด้านสังคมและเศรษฐกิจ: รายงานการวิจัย. ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

หนังสือ

สุวัฒน์ ทองหอม. 2538. เงาะชนผู้อยู่ป่า: ชชาติพันธุ์ศึกษาดำบริพที่ขังเหลืออยู่. ตรัง: องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง

พ.ศ. 2539

วิทยานิพนธ์และงานวิจัย

ชาลี ไตรจันทร์. 2539. ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการให้บริการด้านสินเชื่อการเกษตรแก่เกษตรกรรูลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการให้บริการด้านสินเชื่อการเกษตรแก่เกษตรกรรูลูกค้าเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาที่พบมากที่สุดในการให้บริการ คือ การเร่งรัดชำระหนี้ในเรื่องของการล่าช้าและภาษาของเกษตรกรรูลูกค้า

ทางธนาคารควรให้ความสำคัญของการให้บริการ โดยจัดให้มีการอบรมแก่พนักงานสินเชื่อในเรื่องของการติดต่อ ซึ่งอาจจะพบปัญหาในเรื่องของอายุหรือภาษาที่ใช้ทำการประชาสัมพันธ์ให้แก่เกษตรกรรูลูกค้า มีความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนการติดต่อเพื่อขอรับบริการด้านสินเชื่อ และปรับปรุงโครงสร้างของธนาคารให้มีความคล่องตัวในการให้บริการมากขึ้น

พิทักษ์ไท เทพนอก. 2539. การพัฒนานุเคราะห์ข้าราชการกรมการปกครองในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดยะลา. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การพัฒนานุเคราะห์ข้าราชการกรมการปกครองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดยะลา พบว่า ข้าราชการและลูกจ้างส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรของศูนย์อำนวยการบริหารงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น ทาง ศอ.บต. ควรจัดหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระและเน้นการศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง เพราะเป็นงานที่ต้องอาศัย ความรู้ความสามารถที่จะต้องเข้าไปสัมผัสและดูแลประชาชนในระดับท้องถิ่น

วิชาญ สุขสง. 2539. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปราม การก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่ข้าราชการควรสร้างความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากกลัวได้รับอันตรายจึงไม่อยากจะเข้าไปมีส่วนร่วม หน่วยราชการควรให้ความสนใจใกล้ชิดกับประชาชน สร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้ประชาชนลดความหวาดกลัว

แวอุซัง มะแดเฮาะ, ดลมนรจณ์ บากา และสุวิชา ยี่สุนทร. 2539. บทบาทมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: รายงานการวิจัย. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บทบาทมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีบทบาททางด้านศาสนาที่เหมือนกัน แต่มีข้อแตกต่างบางบทบาทระหว่างมัสยิดในเมืองและมัสยิดในชนบท อาทิ ทางด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ

จากการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการมากที่จะให้มัสยิดมีบทบาทมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะบทบาททางด้านศาสนา มีอิหม่ามเป็นที่ปรึกษา ให้อิหม่ามมีความรู้ทางด้านต่างๆ และบทบาททางด้านศาสนาของมัสยิดในเมืองและชนบทให้มีความเหมาะสม ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ